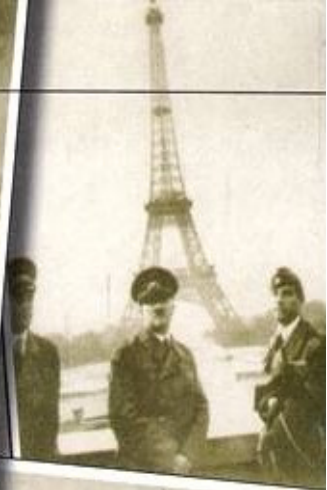
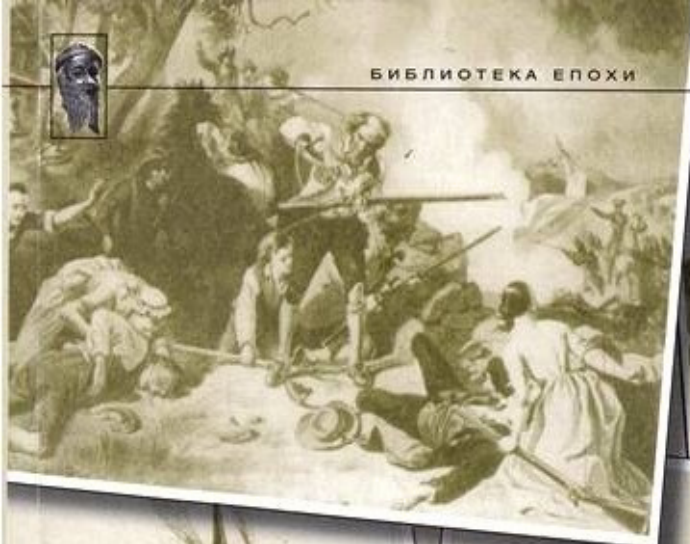

БИБЛИОТЕКА ЕПОХИ

РИК БЕЙЪР

НАЙ-ВЕЛИКИТЕ НЕРАЗКАЗАНИ ВОЕННИ ИСТОРИИ

100 РАЗКАЗА ОТ МИНАЛОТО,
КОИТО СМАЙВАТ И ПОРАЗЯВАТ

Н
Ловелон

100 РАЗКАЗА ОТ МИНАЛОТО, — к о и т о — СМАЙВАТ И ПОРАЗЯВАТ

- ◆ Знаете ли каква е връзката между „Божествения вятър“, който спасил Япония от китайско нашествие през 1281 г., и японските пилоти-камикадзе?
- ◆ Питали ли сте се защо европейците спечелили „надпреварата във въоръжаването“, въпреки че китайците изобретили барута?
- ◆ Чували ли сте историята за полка, който се бил и на двете страни по време на Гражданската война в Америка?
- ◆ А за двете обикновени момичета, които успели да надхитрят британската армия през 1814 г.?
- ◆ А за това как Първата световна война била отложена, за да бъде изигран един футболен мач, а друг мач станал причина за избухването на военен конфликт?

Научете невероятната история за Свещения отряд от древна Тива, съставен от гейове, които разгромили непобедимите спартанци през 371 г. пр. Хр. в битката при Левктра. Узнайте историята за танцьорката с голямъргди Теодора, която спасила Византийската империя от надигащ се бунт през 532 г. Открийте как Чингуз Хан превзел един град с помощта на котки и лястовици през 1207 г. Прочетете как защитниците на един баварски град използвали пчели срещу шведите по време на Трийсетгодишната война (1618–1648).

И изненадите не свършват дотук. Тази книга съдържа 100 действително смайващи истории, с които ще можете да блеснете във всяка компания. Те са толкова добри, че неволно ще прелиствате страниците нататък и нататък...

ISBN 978-954-9457-09-1

9 789549 457094

Рик Бейър

НАЙ-ВЕЛИКИТЕ НЕРАЗКАЗАНИ ВОЕННИ ИСТОРИИ

100 РАЗКАЗА ОТ МИНАЛОТО,
КОИТО СМАЙВАТ И ПОРАЗЯВАТ

Превод
КРАСИМИРА ХРИСТОВСКА

НОВЕЛОН

Rick Beyer

THE GREATEST WAR STORIES NEVER TOLD

100 Tales from Military History to Astonish, Bewilder, & Stupefy

Harper Resources

An imprint of Harper Collins Publishers •

The History Channel®, The History Channel logo®, and Timelab 2000® are registered trademarks of A&E Television Networks. Copyright © 2005 A&E Television Networks. All rights reserved.

The Greatest War Stories Never Told. Copyright © 2005 by A&E Television Networks. All rights reserved.

© *Краситира Христовска*, превод, 2007

© ИК „Нобелон“, 2007

ISBN: 978-954-9457-09-4

Всички права запазени

СЪДЪРЖАНИЕ

СВЕЩЕНИЯТ ОТРЯД	8
ТАЙНОТО ОРЪЖИЕ НА АРХИМЕД	10
НАГОРЕ ПО СТЕНАТА	12
ПРИНЦЕСАТА-ВОИН	14
СМЕЛАТА ТАНЦЬОРКА	16
ИСЛЯМСКА ЕВРОПА?	18
ВОЕННИ ТРОФЕИ	20
ПЪРВИТЕ НАЕМНИ УБИЙЦИ	22
ЛЯСТОВИЦИТЕ НА ВОЛОХАЙ	24
БОЖЕСТВЕН ВЯТЪР	26
НАДПРЕВАРА ВЪВ ВЪОРЪЖАВАНЕТО	28
ОПАСНИ ИГРИ	30
ГОСПОД Е В ДЕТАЙЛИТЕ	32
МАЙСТОРЪТ НА ОРЪЖИЯ	34
ОБСАДАТА, ХЛЯБЪТ И МАСЛОТО	36
КОСТЕНУРКИТЕ-БОЙЦИ	38
ПАДАНЕ В ПРАГА	40
МЕЧТАТА НА ДРЕБЕЛ	42
ПЧЕЛИТЕ В АТАКА	44
ОБСАДАТА, КОЯТО РОДИЛА КРОАСАНА	46
ВОЙНАТА ЗА УХОТО НА ДЖЕНКИНС	48
ИСТОРИЯТА НА „ЯНКИ ДУДЪЛ“	50
СТАРЕЦЪТ В БОЙ	52
ВОЕНЕН ЖАРГОН	54
ГЕНЕРАЛСКИ ГАМБИТ	56
ЗАБРАВЕНАТА БИТКА	58
ЧУДОТО ПРИ САРАТОГА	60
ХИТРОСТ ИЛИ ПРЕДАТЕЛСТВО	62
БРАНИТЕЛЯТ НА ЧЕРНО МОРЕ	64
РЕВОЛЮЦИОННИЯТ МОЛИВ	66
НАЙ-ЛОШИЯТ АМЕРИКАНСКИ ГЕНЕРАЛ	68
БЛЪФЪТ НА СЛЕПЕЦА	70

ФАКТОРЪТ МАЛАРИЯ	72
УДАР С ШРАПНЕЛ	74
БУНТЪТ НА РОМА	76
НЕНАВРЕМЕННАТА ВОЙНА	78
АРМИЯ ОТ ДВАМА	80
ЗНАМЕ, ОБСИПАНО СЪС ЗВЕЗДИ	82
ЛОШ ДЕН НА ВАТЕРАО	84
НАЧЕЛО НА РЕВОЛЮЦИЯТА	86
МНОГООБЕЩАВАЩ ДЪРЖАВНИК	88
СМЪРТТА НА ДЕЙВИ	90
ЧАЕНО ПАРТИ	92
НАСЛЕДСТВОТО НА СПЕНСЪР	94
УЖАС ОТ НЕБЕСАТА	96
ИЗКУСТВОТО НА ВОЙНАТА	98
ОБЛЕЧЕНИ ДА УБИВАТ... ИЛИ ДА БЪДАТ УБИТИ	100
НА ГЪРБА НА КАМИЛА?	102
ЗАХАПИ КУРШУМА	104
ЧЕРВЕНИЯТ КРЪСТ	106
ВОЙНАТА ЗА ПРАСЕТО	108
МЕСТНА ГВАРДИЯ	110
ДВАЙСЕТ И ЧЕТИРИ НОТИ	112
ТРИТЕ ПУРИ	114
ЦЕПЕЛИНЪТ	116
ГРОБИЩЕ	118
ТРАГИЧНА ЖЪТВА	120
ДЕНЯТ, В КОЙТО ИРЛАНДЦИТЕ НАПАДНАЛИ КАНАДА	122
ДЪВЧЕТЕ ТОВА	124
ПАРИЖКАТА ПОЩА	126
ВЕТРОВЕТЕ НА ВОЙНАТА	128
ДЖО БОЕЦЪТ	130
ПОВЕСТ ЗА ДВАМА ГЕНЕРАЛИ	132
ОТСРОЧЕНА СЛАВА	134
ПОСЛЕДНИЯТ ЩУРМ	136
ЛЕТЯЩ ЦИРК	138
СВЕЛИНА! КАМЕРА! ВОЙНА!	140
БИТКАТА НА ЛУКСОЗНИТЕ ЛАЙНЕРИ	142
КОЛЕДНО ПРИМИРИЕ	144
ЧЕРНАТА ЛЯСТОВИЦА НА СМЪРТТА	146
ЕДНА ЖЕНА СРЕЩУ ВОЙНАТА	148
ЛОРЪНС АРАБСКИ С РОКЛЯ.....	150
ЕНИГМА	152
ДОБРИЯТ ЧОВЕК ОТ НАНКИН	154
СПАСИТЕЛЯТ	156
ЧОВЕКЪТ, КОЙТО СПАСИЛ БЪКИНГАМСКИЯ ДВОРЕЦ	158

ДАМАТА БИЛА ШПИОНКА	160
ГЕРОИТЕ О'ХЕЪР	162
БАЗУКАТА	164
ПРЕДЛОЖЕНИЕ, НА КОЕТО НЕ МОГЪЛ ДА ОТКАЖЕ	166
НАЙ-МЛАДИЯТ ГЕРОЙ	168
ВЕЩЕСТВОТО НА РАЙТ	170
ГЪЛЪБИ В ПЕЛИКАН	172
КЪДЕ Е ВРАГЪТ?	174
СТРАНА НА ГЕРОИ	176
НАЙ-ГОЛЕМИЯТ НОМЕР В ИСТОРИЯТА	178
ГОРИ ЛИ ПАРИЖ?	180
МОЛИТВАТА НА ПАТЪН	182
АТАКА С ФУ-ГО	184
ДЕНЯТ НА ЗНАМЕТО	186
СПОМЕН ЗА ГРЕЙ	188
РЯЗЪК ОБРАТ	190
ПОДНОВЯВАНЕ НА ПОДА	192
ПАДАТ БОМБИ!	194
РЕДНИК ДЖО	196
АКУСТИЧНОТО КОТЕ	198
ФУТБОЛНАТА ВОЙНА	200
КРУШАТА НЕ ПАДА ПО-ДАЛЕЧЕ ОТ ДЪРВОТО	202
ВОЙНАТА НА МЕТАЛНИЯ СКРАП	204
ТЕОРИЯТА НА „ДОМИНО“	206

„ВОЙНАТА Е АД“, е казал Уилям Текумса Шърман¹. Но тя е родила и някои от най-странните и вълнуващи истории.

Само си помислете: танцьорка с голи гърди спасява Римската империя, а Даниъл Бун² е съден за измяна. Повод за един конфликт става един футболен мач, а друг е спрял, за да бъде изигран такъв мач. По време на Гражданската война отряд от афроамериканци служи и на двете противникови страни. А Санта Ана, генералът, избил защитниците на Аламо, е бащата на съвременната джъка.

Открай време съм запален по историята и имам късмета да си изкарвам хляба с това, което обичам да правя: исторически документални филми. Преди няколко години имах шанса да снимам поредица исторически късометражни филми за Хистори Чанъл. Наричаше се *Тайтлаб 2000*, водеше я Сам Уотърсън и беше посрещната много добре от публиката. Тя стана повод да се появи първата ми книга: „Най-великите неразказани истории“. В нея историческите разкази са точно такива, каквито харесвам – развързката е най-неочаквана и те кара да клатиш глава в недоумение. За щастие и читателите, и критиците ги харесаха не по-малко от мен.

Сега обект на вниманието ми са войните и воините, човешкият опит в най-концентрирания му и екстремнен вид. За добро или за зло, войната е съществена част от историята, тя докосва всяко поколение и засяга всяко кътче от земята. „Войната значи да се сражаваш¹ – казва генералът на Конфедерацията Нейтън Бедфорд Форест, – а да се сражаваш, означава да убиваш.“ Сурови думи, но това е истината. Все пак войната не е само смърт и разруха. Тя може да бъде и катализатор на промени, движеща

¹ Генерал от Гражданската война в Америка, командващ силите на Севера, благодарение на когото Югът обявява капитулация през 1865 г. – Б. ред.

² Даниъл Бун (1734–1820 г.), американски национален герой от епохата на заселването. – Б. пр.

сила за обновление и арена на храброст, измама, интриги, амбиции, дързост, лудост и... хумор. Точно затова военната история е толкова завладяваща.

Освен прочутите битки и прославените воители, има множество забележителни личности и невероятни случки. Както и при първата ми книга, аз се впуснах в издирване на необикновеното и ироничното, потърсих истории, които плачат да бъдат разказани. И ето ги, сега те са в ръцете ви, събрани от една история, дълга повече от две хиляди години. Първият разказ е за една елитна военна част, в която всички войници били хомосексуалисти, а последният – за това как доставките на пици за Пентагона дали знак за началото на първата война в Залива. Между двете истории ще научите защо къщата на Джордж Вашингтон носи името на изобретателя на гроба, как мафията е помогнала за спечелването на Втората световна война и как генерал от Гражданската война, който изобщо не бил музикант, написал една песен, която всички знаят.

Докато четях огромния брой исторически материали, останах изумен от някои от нещата, на които попаднах. Проучвах всичко много внимателно, проверявах всеки факт. Трябваше да се откажа от доста пленяващи истории, защото се оказаха неубедителни като фактология. Тези, които съм включил в книгата, са истински, колкото и странно да звучат.

„Добре че войната е толкова отвратителна, иначе сигурно щеше да ни хареса“, изтърсил Робърт Е. Лиъ посред една битка. Хората са като обсебени от войната още от зората на човешката история. И наистина, има ли нещо по-драматично от нейните високи залози, от гигантската игра на живот и смърт? Въпреки целия ужас, в нея има някаква мощна притегателна сила. Надявам се, че историите, които съм разказал, наистина ще ви учудят, озадачат и смаят. Надявам се също те да накарат читателите да се замислят за абсолютната лудост на войната и защо никога не сме успели да я превърнем в част от нашето минало.

371 пр. Хр.

СВЕЩЕНИЯТ ОТРЯД

Един елитен боен отряд, който не приличал на никой друг.

Спартанците от Древна Гърция са сред най-известните и страшни воители на всички времена, посветили както никой друг ума, духа и тялото си на бойните изкуства. Момчетата на Спарта били отвеждани от домовете им и вкарвани във военни училища на седемгодишна възраст. Всеки мъж между двайсет и шейсет години трябвало да служи в армията. Ето защо Спарта имала най-силната армия в Гърция.

И все пак прославената спартанска армия била победена от Тебей в битката при Левктра през 371 г. пр. Хр. Обратът в нея настъпил, когато едно елитно военно подразделение, известно като Свещения отряд, се впуснало в атака и направило пробив в левия фланг на спартанците. Прочутият със своите бойни умения и необикновен състав Свещен отряд се състоял от 300 войници, които имали едно общо нещо помежду си.

Те всички били гейове.

sqnka

В този единствен по рода си отряд имало 150 хомосексуални двойки. Идеята била, всеки един да бъде мотивиран да даде максимум от себе си в битката, за да защити любимия си и да не се изложи пред него. Казано на съвременен военен жаргон, смятало се, че „отрядът от любовници“ на Тебей ще бъде максимално сплотен.

И наистина било така. Свещеният отряд устоявал на битките повече от трийсет години. Разказва се, че когато най-накрая македонците ги надвили, нито един от войниците не пожелал да се предаде и всички паднали в боя.

“ЩЕ УБИЯ ВСЕКИ, КОЙТО ДОПУСНЕ, ЧЕ ТЕЗИ МЪЖЕ СА ВЪРШИЛИ НЕЩО НИЗКО.”

ФИЛИП МАКЕДОНСКИ.
КОГАТО ВИЖДА ТРУГОВЕТЕ
НА ЗАГИНАЛИТЕ ВОЙНИЦИ
ОТ СВЕЩЕНИЯ ОТРЯД

Обичайният режим на спартанците бил толкова суров, че според Плутарх те били единствените мъже на света, за които войната била желана почивка след тежките тренировки.

Спартанците били мълчаливи хора. Спарта била част от област, известна като Лакония, откъдето идва думата „лаконичен“. Историата разказва, че Филип II изпратил заплашително послание до спартанците със следното предупреждение: „Ако вляза в Лакония, ще я сравня със земята“. Спартанците отговорили само с една дума: „Ако...“

213 пр. Хр.

ТАЙНОТО ОРЪЖИЕ НА АРХИМЕД

*Как един
възрастен
човек
отблъснал
флотата
на римляните.*

През 213 г. пр. Хр. римска флотилия под командването на Марк Клавдий Марцел нападнала гръцкия град-държава Сиракуза. Марцел бил сигурен, че ще превземе Сиракуза за пет дни. Но изобретателността на един старец отложила победата му с повече от година.

Архимед.

Архимед се помни най-вече с това, че извикал „Еврика!“, докато бил във ваната, и после се втурнал гол по улиците. Но това съвсем не е всичко. Архимед бил едновременно и Айнщайн, и Едисон; най-великият учен на древността, блестящ изобретател. Като военен съветник на царя на Сиракуза, той години наред изобретявал разни мистериозни „машинири“ за защита на града. Когато дошли римляните, машините на Архимед влезли в употреба.

Имало огромни катапулти, с които изстрелвали камъни, големи колкото цяла каруца, както и малки, наречени „скорпиони“, с които сипели стрели върху римляните. Гигантски клещи захващали римските кораби за носа, повдигали ги и след това ги пускали да се разбият в скалите. Подобни на капан за мишки механизми издигали огромни тежести и ги стоварвали върху римляните, които се катерели по стълбите.

После дошъл ред на огледалата.

Според някои летописци Архимед изобретил система от огледала, които фокусирали слънчевата светлина върху корабите и ги подпалвали – дъвен смъртоносен лъч.

Марцел трябвало да признае, че не може да превземе града с щурм. Бил принуден да го държи под обсада месеци наред, преди да намери начин да проникне. Архимед бил убит при плячкосването на Сиракуза, но не и преди да докаже, че геният на един-единствен човек е в състояние да се справи с цялата римска военна мощ.

Архимед така наплашил римските моряци, че щом зърнели някое въже или греда да се показва иззад стените на Сиракуза, те се ужасявали, че това може би е по-редната му машина и хуквали да бягат. „Римляните започнаха да си мислят, че се бият с боговете“, разказва Плутарх.

“ АРХИМЕД ИЗПОЛЗВА КОРАБИТЕ МИ, ЗА ДА НАЛИВА МОРСКА ВОДА В ЧАШИТЕ СИ ЗА ВИНО. ”

РИМСКИЯТ ГЕНЕРАЛ
МАРК КЛАВДИЙ МАРЦЕЛ

Ита и историци, които са скептични по отношение на огледалата. Но през 1747 г. френският учен Жорж-Луи Льоklerк дьо Буфон провел успешна демонстрация на метода. Той използвал множество огледала, за да подпали парче дърво на разстояние 60 метра. Този ефектен номер го направил известен в цяла Европа.

НАГОРЕ ПО СТЕНАТА

*Аве, Цезар...
Най-голямата
си победа
той спечелил
с дръзка
тактика.*

Юлий Цезар току-що бил претърпял първото си поражение като проконсул. Галските племена, които най-после се обединили, заплашвали владенията му. Далеч от Рим, войските му останали без храна и надежда за подкрепление.

Това е прологът към една от най-дръзко планираните битки във военната история.

В укрепения град Алезия срещу Цезар се изправила осемдесетхилядна галска армия и той заповядал на легионите си да построят обсадна стена около града. Но по-късно научил, че друга армия от двеста хиляди гали идва да смаже войските му и да вдигне обсадата. Какво можел да стори?

Решението на Цезар било новаторско и дръзко. Той наредил да се издигне втора стена около града. Първата била обърната навътре, а втората – навън: тя обграждала войските му и ги предпазвала от външния враг.

Във военната история няма друг подобен случай. Цезар обградил една армия, по-голяма от неговата, и на свой ред се оказал обкръжен от друга, още по-многобройна. Галите атакували, римляните между стените се сражавали в двете посоки срещу войски, които били шест пъти по-многочислени.

Колкото и невъзможно да изглежда, Цезар спечелил битката и лично повел резерва си извън укрепленията, за да нападне врага в критичния момент. Разбил обкръжилата го армия и принудил Алезия и защитниците вътре в града да се предадат.

Тази решителна победа вдворила мир в Галия. Цезар се прославил още повече. Очаквал го императорският трон.

Двойната обсадна стена, която издигнали войските на Цезар, е най-голямото постижение на военната инженерна мисъл в историята. От реконструкцията на укрепленията си личи колко сложно са изградени стените, виждат се насипите от пръст и окопите, пълни с заострени колове, дървените наблюдателни кули и палисадите. Забележителен е фактът, че римляните успели да построят двете стени за малко повече от месец.

В най-тясната част разстоянието между вътрешната и външната линия на Цезаровите укрепления било около двеста метра, а в най-широката – близо хиляда метра.

Пленените войници от Алезия станали слуги на победителите. Имали са късмет. След като превзел един друг разбунтувал се град, Цезар наредил да бъдат отрязани ръцете на всеки, който бил вдигнал оръжие срещу него – за назиждане на останалите. Той владял Галия осем години и това го направило богат, прочут и могъщ, но провинцията платила висока цена: милион души били убити, още един милион поробени и осемстотин града, превзети с щурм.

ПРИНЦЕСАТА-ВОИН

Тя се сражавала с армиите на Рим и почти ги победила.

Иадът не е толкова страшен, колкото може да бъде гневът на една обругана жена. А римляните не просто се подиграли с кралица Бодичея. След смъртта на съпруга ѝ, краля на келтското племе исени, завоевателите превзели кралството, заграбили богатствата и унижили семейството ѝ. Когато Бодичея се осмелила да протестира, тя била пребита, а дъщерите ѝ изнасилени.

Скоро римляните осъзнали, че са допуснали грешка.

Бодичея се заклела да отмъсти и събрала голяма армия от келти, за да прогони римските потисници. Тя нападнала римската колония при Колчестър, избила жителите ѝ и я подпалила. Щом научила, че Девети римски легион идва на помощ на колонията, тя устроила засада и погубила 1500 елитни римски пехотинци.

Когато римският губернатор чул, че е поела на поход срещу Лондон, той напуснал града с войските си. Благо-разумен ход. Разярените воители на Бодичея избили и осакатили всички, които били останали, а самият град бил изгорен до основи.

Римляните били ужасени от Бодичея. Макар че жестокостта на войната не била нещо непознато за тях, те били удивени от нейната кръвожадност. „Британците с настървение режат гърла, бесят, горят и разпъват на кръст“, пише римският историк Тацит. Според него армията на келтската кралица избила седемдесет хиляди римски войници и цивилни.

Накрая Рим успял да събере армия, която потеглила срещу Бодичея и победила келтите. Били избити десетки хиляди нейни войници, а тя самата предпочела да погълне отрова, отколкото да падне в плен.

Рим управлявал Британия още триста години, но жената-воин, която почти успяла да прогони римляните от острова, никога не била забравена.

“ТЯ БЕШЕ МНОГО ВИСОКА И УЖАСЯВАЩА, В ОЧИТЕ Й ИМАШЕ СВИРЕП БЛЯСЪК... ОГРОМНАТА Й СВЕТЛОКАФЯВА КОСА СЕ СПУСКАШЕ ДО КРЪСТА.”

БОДИЧЕЯ. СПОРЕД ОПИСАНИЕТО НА РИМСКИЯ ИСТОРИК ДИО КАСИЙ

Опожаряването на Лондон от войските на Бодичея оставило неизлечими белези, от които има следи и до днес. При археологически разкопки е открит еднометров пласт пепел от времето на пожара. Той е свидетелство, че градът е бил напълно унищожен.

СМЕЛАТА ТАНЦЬОРКА

*Мотичето
от цирка,
което
спасило
една
империя.*

Теодора била циркова актриса и изпълнявала един страхотен номер. Хората се тълпели в константинополския цирк, за да видят как танцува полугола с лъвовете. Сред зрителите, които я гледали като хипнотизирани, бил и Юстиниан, племенник на императора и кандидат за трона на Византийската империя. Той се влюбил в красивата Теодора и се оженил за нея. В крайна сметка Юстиниан станал император, а Теодора – императрица.

За негово щастие, тъй като безстрашието ѝ един ден щяло да спаси империята.

Няколко години, след като Юстиниан седнал на трона, избухнал бунт срещу високите данъци. В целия град настъпили хаос и размирици. Краят на управлението на Юстиниан като че ли приближавал. Уплашен, императорът се приготвил да бяга. Поръчан бил кораб, готов всеки момент да отплава с него и съпругата му.

Но Теодора не искала и да чуе за бягство. Някогашната циркова актриса заявила, че по-скоро би умряла, отколкото да се откаже от трона си. „Императорската мантия е добър погребален покров“, казала хладнокръвно Теодора на съпруга си.

Думите ѝ изпълнили Юстиниан с решителност. Вместо да избяга, той изпратил императорската си гвардия срещу размирниците и бунтът бил смазан.

Юстиниан и Теодора управлявали заедно още двацет и една години. Той починал седемнайсет години след нея.

“ДАНО НИКОГА
ДА НЕ СЕ РАЗДЕЛЯ
С ТРОНА.”

ИМПЕРАТРИЦА ТЕОДОРА

*Прочутата актриса
от деветнайсети век
Сара Бернар в роля-
та на Теодора.*

*На сенаторите било забранено да
склучват бракове с актриси и тан-
цорки, смятало се, че тяхното ниво
е малко по-високо от това на про-
ститутките. Юстиниан трябвало
да убеди чичо си, императора, да
отмени този закон, за да може да се
ожени за Теодора.*

ИСЛЯМСКА ЕВРОПА?

Представяте ли си катедралата Нотр Дам като джамия? Можело е да се случи, ако не била една съдбоносна битка.

През 610 г. на пророка Мохамед насън му се явил архангел Гавраил и така се родил ислямът, който се разпространил бързо като горски пожар. Към 732 г., само сто години след смъртта на Мохамед, империята на арабите, с население от трийсет милиона мюсюлмани, се простирала от Индия чак до Испания. Като че ли било единствено въпрос на време цяла Европа да попадне под ислямско влияние.

Номадските маври от Северна Африка били сред най-ревностните приемници на исляма, решени да разпространят със сила правата си вяра. През 732 г. могъща армия от осемдесет хиляди маври преминала като тайфун през Испания, прекосила Пиринеите и нахлула в земите на днешна Франция. „Нищо не можеше да спре ятагани-те им“, пише един арабски хронист. Маврите помитали всичко по пътя си и стигнали на сто и шейсет километра от Париж.

Но съдбата се намесила в лицето на Карл, краля на франките. Той повел армията си на юг от Париж и пресрецунал маврите близо до град Тур. В отчаяна битка неговите пехотинци отблъсквали атака след атака на маврите и накрая врагът бил напълно разгромен.

Битката при Тур е може би една от най-важните в историята. Ако маврите бяха победили, голяма част от Европа сигурно щеше да е ислямска, а не християнска... и днешният свят би бил твърде различен.

Тази битка спечелила на крал Карл страиния прякор Чука. Оттогава той станал известен като Карл Мартел, което означава Карл Чука.

“МОГЪЩИТЕ ВОЙСКИ НА ДВАТА ЕЗИКА И ДВЕТЕ ВЕРОИЗПОВЕДАНИЯ СЕ ИЗПРАВИХА ЕДНА СРЕЩУ ДРУГА В ПЪЛНИЯ СИ БЛЯСЪК.”

АРАБСКИ ХРОНИСТ ЗА БИТКАТА

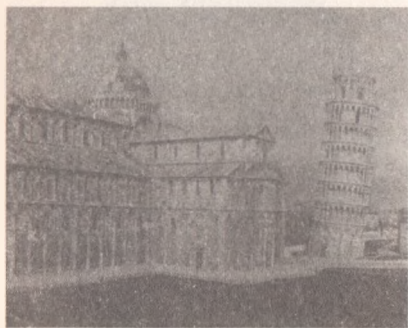
ВОЕННИ ТРОФЕИ

*Как заради
нашествието
на исляма
се появило
едно
от чудесата
на света.*

През 832 г. армия от араби, бербери и испански маври нахлула в Сицилия. В Европа били известни като сарацуни. В рамките на петдесет години те завладели по-голямата част от острова и го управлявали два века в името на исляма.

През 1004 г. сарацуните плякосали италианския град-държава Пиза. До онзи момент жителите на града живеели просто като търговци и не били воювали. Тогава обаче създали своя военна флота, за да се защитават и да отблъскват атаките на сарацуните. Освен това си разменили ролята с нашествениците: предприели дрзко нападение срещу Палермо, столицата на сарацунска Сицилия. Разграбили града и потопили вражеските кораби. Оцелял само един, с който превозили плячката.

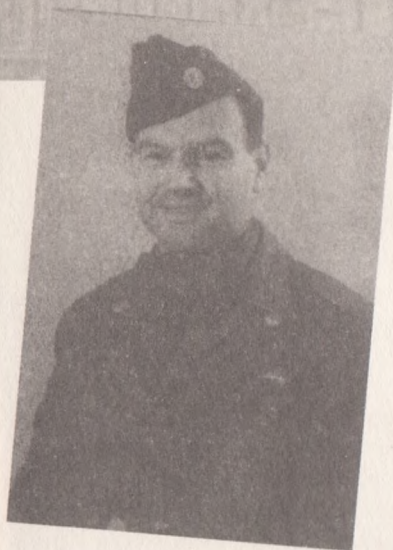
Силните на деня се завърнали у дома и решили да използват част от придобитото за построяването на грамадна катедрала. Така и сторили. Но една катедрала трябвало да има и камбанария и през 1172 г. богата вдовица на име Берта Ди Бернардо заещала „шейсет гроша“ за изграждането ѝ. Строежът започнал незабавно, но често бил прекъсван от битките с Флоренция и други италиански градове-държави. Минали почти два века, докато камбанарията била завършена.

Вероятно оттам започнали и проблемите. Или може би те неизбежно щели да дойдат заради плитките основи и нестабилните подпочвени пластове. Така или иначе, кулата с камбаната, която жителите на Пиза построили, се наклонила. Дефект, който един ден щял да ѝ донесе голяма слава и да я направи известна в целия свят.

Резултатът от едно ислямско нашествие и заещанието на една вдовица:

Наклонената кула на Пиза.

През лятото на 1944 г. съдбата на кулата била в ръцете на сержанта от американската армия Лиън Уекстайн. Спяло се, че германците я използват за наблюдателен пост. На Уекстайн било заповядано да тръгне напред с хората си и да открие масиран артилерийски огън, ако забележи някакво движение в кулата. „Ако бях видял да проблясва лакар и за секунда някакво копче, кулата щеше да се превърне в купчина камъни“, казал той по-късно. Но Уекстайн не забелязал нищо подозрително и не дал заповед за разрушаването ѝ. В крайна сметка съюзническите генерали решили да пощадят тази забележителност.

Кулата още не била завършена, когато през 1298 г. била назначена първата комисия, която да проучи стабилността ѝ. През вековете имало седеннайсет подобни комисии, от някои имало полза, други причинили по-скоро вреда. Според учените благодарение на работата на последната комисия кулата е стабилизирана за следващите няколко години.

ПЪРВИТЕ НАЕМНИ УБИЙЦИ

*Кои са били
първите
терористи?*

През 11 век една бунтовническа ислямска секта поела командването на крепост, разположена на върха на планината край Техеран, и се заела със задачата да ислямизира местното население. Скоро сектата разполагала с верига от укрепления из целия Близък изток.

Тази отцепила се група радикални шиити повела война срещу управниците на ислямския свят предимно чрез терористични актове и убийства на политически водачи. Избрали за свое оръжие кинжала, избивали принцове, учени, кръстоносци, халифи – всеки, който в момента бил техен враг.

В много отношения те били нещо като Ал Кайда на своето време. Техен специалитет били ефектните показни убийства – понякога с цел да наложат своя ред, друг път за пари. Членовете на групата вярвали, че извършените от тях убийства ще им осигурят вечно блаженство.

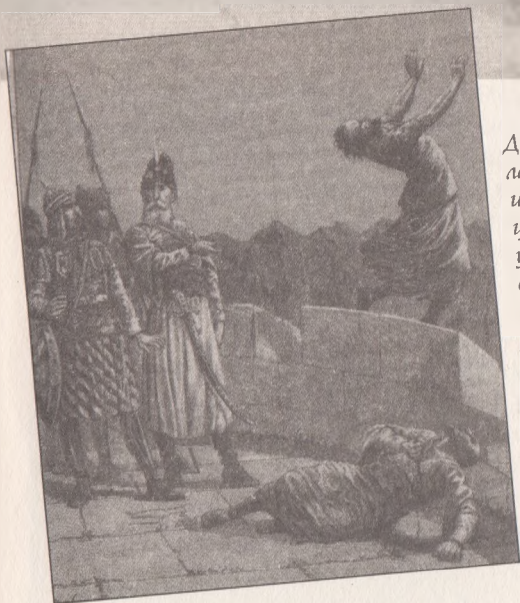
Те властвали повече от 150 години. Около 1200 г. монголските воители, водени от внука на Чингиз хан Хулагу, превзели техните планински крепости и така сложили край на терора.

Кръстоносците из цяла Европа разказвали истории за тази секта. Самото им име карало хората да треперят от страх и затова то се помни и днес. Дори в наши дни всяко политическо убийство извиква спомена за този стар култ, чиито методи изглеждат толкова съвременни.

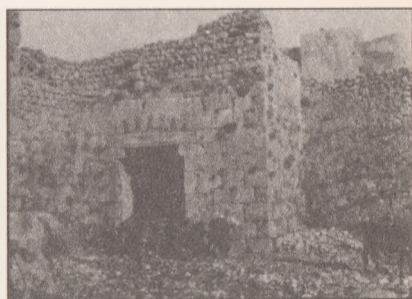
Асасините.*

* Assassin (англ.) – атентатор, убиец на политическа личност. – Б. пр.

Думата „асасин“ всъщност се получила чрез изопачаване на първоначалното име на сектата – хашиши. Кръстоносците погрешно смятали, че асасините употребяват хашиши, което ги правело още по-страшни за хората. За сектата се разпространявали и други истории, предимно митове. Според една от тях веднъж водачът им заповядал на двамата от последователите си да скочат от една кула, където те намерили смъртта си. Така той искал да покаже пред гостите си от Запада огромната си власт, която имал над хората си.

Основател на сектата на Асасините бил Хасан-и-Сабах. Сред екзекутираните по негова заповед били и двамата му синове – единият, защото пиел вино. Неговата секта била гъвкава и с лекота преминавала от една страна на друга. Асасините избивали водачите на кръстоносците, но когато това им изнасяло, служили и на тях.

Останки от крепост на асасините в Сирия. С трите си реда защитни стени тя била практически непревземана.

ЛЯСТОВИЦИТЕ НА ВОЛОХАЙ

*Как котките
и птиците
помогнали
на Чингиз хан
да завладее
цяла империя.*

Чингиз хан бил блестящ пълководец, който обединил монголските племена. Той създад и оглавил страховитата армия. През 1207 г. войниците му прекосили пустинята Гоби и нападнали Китай. Но били принудени да спрат пред стените на град Волохай и мечтата им за победа била осуетена. Тук монголските конници разбрали, че кавалерията им е напълно безпомощна, когато трябва да се атакува здраво укрепен град.

Моментът изисквал оригинално решение и великият хан се оказал на висотата на положението. Той предложил да сваля обсадата срещу доста необичаен откуп: хиляда котки и десет хиляди лястовици. Можете да си представите учудването на защитниците на града, когато тази вест дошла. Но те все пак приели да изпълнят искането му.

Грешно решение.

Когато откупът бил получен, ханът заповядал на хората си да вържат парченца памук за опашките на животните и да ги запалят. Ужасените твари се втурнали обратно към града. Хиляди пожари пламнали едновременно навсякъде из Волохай и жителите му се спуснали да ги гасят.

И в този момент монголците ги нападнали!

Волохай паднал. Цял Китай последвал съдбата му, макар и няколко десетилетия по-късно.

Опитът от Волохай убедил Чингиз хан да възприеме някои от способите на противника. Той започнал да използва различни съоръжения при обсадите – катапулти, кули и експлозиви, създадени от пленените китайски инженери. Това помогнало на армията му да атакува успешно крепостните стени на китайските градове.

Един от методите на хана бил да използва заловените пленници като жив щит пред войниците си. Докато противниците му се чудели какво да правят, за да не наранят близките си, монголците успявали да се приближат достатъчно, за да нападнат.

БОЖЕСТВЕН ВЯТЪР

*Бурията,
която
спасила
Япония.*

Тази война била безпрецедентна по своя мащаб. Кублай хан вече бил завършил започнатото от дядо му Чингиз хан: Китай бил завладян. Той събрал 140 000 воина за нашествието си срещу японските острови. Потеглила флота от девет хиляди кораба. Като че ли нищо не можело да им попречи да сломят Япония и да я присъединят към Монголската империя.

Но всичко се променило, когато ветровете изведнъж се превърнали в тайфун, който опустошил японския бряг и помел нашествениците. Корабите се разбили в скалите. Хиляди китайски войници се издавили. А тези, които успели да се доберат до брега, станали лесна плячка за японците и били изклани до крак. Смята се, че са загинали не по-малко от 100 000 нашественици.

Япония била спасена. Японците се отблагодарили на Бога, като нарекли тайфуна, който поразил враговете им, Божествен вятър.

Това име цяло да се използва и в друга война векове покъсно, когато японските воина, жертвали живота си, за да превърнат поражението в победа. Те също наричали себе си Божествен вятър. Или на японски:

Камикадзе.

Всъщност това бил вторият опит на Кублай Хан да завладее Япония. Първият бил седем години по-рано, когато една по-малка армия също била потетена от тайфун. Той разпръснал и потопил голяма част от флотата на нашествениците.

Самолет-капикадзе атакува американския кораб „Мисури“ през април 1945 г. Той ударил кораба странично няколко тига, след като торякът Лен Шлид направил тази снимка, но никой не бил ранен. През последната година от Втората световна война самолети-самоубийци потопили 34 американски кораба и повредили още 288. Повече от четири хиляди японски пилоти пожертвали живота си в мисии-капикадзе.

НАДПРЕВАРА ВЪВ ВЪОРЪЖАВАНЕТО

Една история,
в която
нещата
отрели
до купчина
тор.

Всичко започнало с една огнена смес, забъркана от китайските алхимици. Накрая тя се превърнала в средство за убиване, което се използва вече почти хиляда години.

Барутът.

Първата известна формула за барута е китайска и е от 1044 г. Оръдията се появили в Китай около век след това, но били усъвършенствани чак когато този вид оръжие навлязло в Европа – приблизително двеста години по-късно. Не след дълго европейците превърнали примитивните топове, както наричали първите оръдия, в изумително оръжие, което им помогнало да подчинят голяма част от света.

Щом китайците първи са открили оръдието, защо тогава европейците са спечелили надпреварата във въоръжаването по онова време?

Най-ефикасен е барутът, получен от смесването на три четвърти селитра с една част въглен и сяр.

На времето селитрата най-често се добивала от животински тор. Китайците отглеждали по-малко домашни животни, отколкото европейците, селитрата се намирала по-трудно и барутът им бил по-слаб.

Европейците разполагали с по-големи количества селитра и техният барут бил с по-силна експлозивна мощ. Това им позволило да разработят по-добри и по-ефективни оръжия.

Надпреварата била спечелена от онзи, който имал повече тор.

Illustration of a steam engine, likely a portable engine or traction engine, used in agriculture or industry during the Industrial Revolution.

На илюстрацията по-долу се вижда най-старото изображение на европейско огнестрелно оръжие в един ръкопис от 1326 г. С подобни оръдия бил обстрелван град Чивалде в Италия по време на обсадата му през 1331 г. Това е първият известен случай, когато оръдията са били използвани в битка на европейския континент.

Когато оръдията се появили в Европа, всички владетели пожелали да разполагат с тях. Но те били скъпи, а парите не достигали. Тогава в планините на територията на днешна Чехия, близо до град Йоахимстал, било открито сребро. Там били изсечени милиони монети, известни като талери или долари, както били наречени на английски по-късно. Новите пари помогнали производството на оръжия да се превърне в разрастваща се индустрия.

“ДЕТСКА ИГРАЧКА СЪС ЗВУК И ОГЪН.”

РОДЖЪР БЕЙКЪН
ЗА БАРУТА, 1267 Г

През 14 век китайските инженери съсредоточили усилията си не толкова върху оръдията, колкото върху бомбите. Изстрелвали ги с катапулт и ги крџцавали с различни фантастични имена, например „Падаща от небето бомба“ или „Магическа огнена топка, която изгаря и ослепява бандитите“.

ОПАСНИ ИГРИ

*Пътешествие
назад към
дните,
когато
футболът
и голфът
били
заплаха за
националната
сигурност.*

През 1314 г. английският крал Едуард II издал указ, с който забранил футбола. Той нямал някакви морални възражения против играта, а просто смятал, че нейната голяма популярност е заплаха за кралството му. Затова постановил да не се играе, а наказанието било затвор при строг тъмничен режим.

Примерът му бил последван и от други английски крале. Едуард II, Ричард II и Хенри IV издали свои укази. През 1457 г. шотландският крал Джеймс II забранил футбола и голфа. През 1491 г. пак крал Джеймс IV издал следния декрет: „Постановявам и заповядвам никъде в кралството да не се играе футбол, голф или други безполезни спортове.“

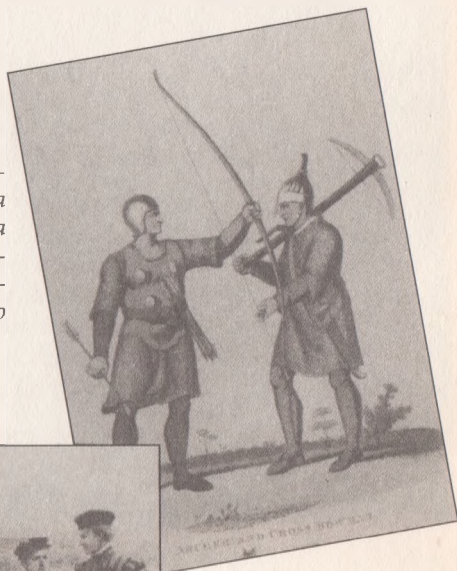
Кое във футбола, голфа и „другите безполезни спортове“ тревожело тогавашните монарси? Кралете смятали тези занимания за „безполезни“, защото те отвличали хората от стрелбата с лък, която била много важна за отбраната на страните им. Без опитни стрелци нито Англия, нито Шотландия могли да имат силна армия във време на опасност.

Но кралските укази в крайна сметка не успели да спрат хората, които страстно обичали спорта. Законите били пренебрегвани и накрая забравени. Футболът и голфът продължили да процъфтяват, въпреки че кралете виждали в тях кошмар за националната сигурност.

Не всички крале гледали с лошо око на спорта. Кралица Мария Стюарт била запалена почитателка на голфа. Тя платила висока цена за това през 1563 г., когато била остро критикувана, че отишла на игрището след убийството на съпруга ѝ (в което може би е имала и пръст).

“ ПОСТАНОВЯВАМ И ЗАБРАНЯВАМ
ОТ ИМЕТО НА КРАЛЯ
И ПОД ЗАПЛАХА ОТ ЗАТВОР
ТАЗИ ИГРА ДА БЪДЕ
ПРАКТИКУВАНА. ”

ИЗ УКАЗА НА ЕДУАРД II, С КОЙТО
ЗАБРАНИЛ ФУТБОЛА ПРЕЗ 1314 Г.

ГОСПОД Е В ДЕТАЙЛИТЕ

*Името на
Жана д'Арк
е толкова
познато,
че всъщност
забравяме
колко
изумителна
е нейната
история.*

Жана д'Арк била селско момиче на едва седемнайсет години, когато повела френската армия и спечелила важна победа в битката срещу англичаните при Орлеан през 1428 г.

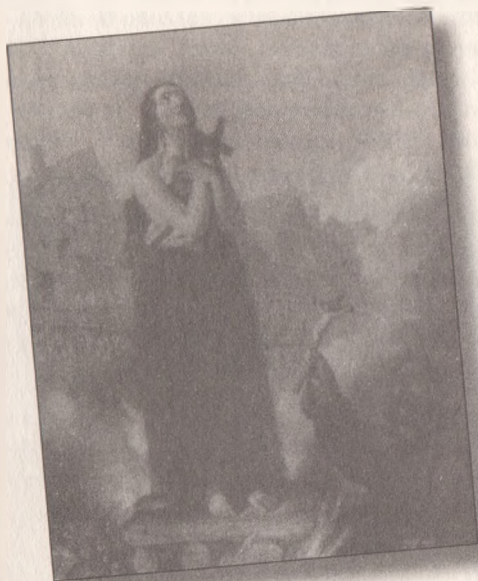
Още от тринайсетгодишна тя чувала гласове, които ѝ казвали, че Господ иска от нея да помогне на Шарл, дофина (престолонаследник на Франция), да разбие англичаните и да го качи на трона. Онова, което Жана д'Арк направила за победата – и то по време, когато на жените се гледало единствено като на собственост – надминава и най-смелото възображение.

1. Тя убедила чичо си да я заведе при местния военен командир.
2. Успяла да накара командира да ѝ осигури военен конвой, който да я отведе при дофина.
3. Убедила група свещеници, че Бог наистина ѝ говори и трябва да ѝ разрешат да се срещне с дофина.
4. За по-малко от пет минути склонила Шарл да ѝ даде армия.
5. Внушила на сивокосите ветерани от войната с англичаните, че трябва да изпълняват заповедите на една седемнайсетгодишна девойка. Освен това успяла да ги накара да се откажат от псувните и секса, докато служат под нейно командване.
6. В епоха, когато по време на война всички, включително командирите, водели и ръкопашни боеве, Жана д'Арк оцеляла в множество битки, макар че никога не била боравила с оръжие.
7. Тя не само спечелила победа с армията си при Орлеан, но освободила и десетки френски градове и разбила още една британска армия при Пате.

Наистина ли е била вдъхновена от Бог? Войниците ѝ вярвали в това, както и католическата църква, която я канонизирала за светица. Ако не е било божествено вдъхновение, то Жана д'Арк е притежавала наистина забележителен талант да накара хората да ѝ вярват и изключителен късмет.

“ТУК ЗАПОЧВА ДЕЛОТО
ПО ЗАКОНА НА ВЯРАТА
СРЕЩУ ЕДНА МЪРТВА ЖЕНА,
НА ИМЕ ЖАНА, ИЗВЕСТНА
КАТО ДЕВАТА.”

ИЗ ПРОТОКОЛА ПО ДЕЛОТО
НА ОБВИНЕНАТА
В ЕРЕС ЖАНА Д'АРК

Жана д'Арк била пленена от противниците на дофина, предадена на британците, и обвинена в ерес. Делото било скалъпено и присъдата предрешена, така че обвинението не успяло да осигури нито един свидетел, който да говори срещу нея. Въпреки това на 30 май 1431 г. тя била изгорена на клада.

МАЙСТОРЪТ НА ОРЪЖИЯ

*Машинариите
на оръжейния
маестро.*

Леонардо да Винчи бил художник, учен и инженер. А също така и нещо като едноличен военнопромишлен комплекс. Макар да твърдял, че е пацифист и да наричал войната „най-скверната лудост“, през целия си живот проявявал интерес към всичко военно. Проектирал учудващо много оръжия и бойни устройства, много от които били изпреварили времето си с векове.

В бележниците му има проекти на самоходен брониран танк, гигантски механичен арбалет, картечница и хеликоптер. Скицирал е граната с перки на края, която се изстрелва с лък, както и сглобяем подвижен мост, с който войските могат да прекосяват малки реки. Да Винчи дори проектирал оръдие, което да се задейства с пара и твърдял, че то може да изстрелва почти трийсеткилограмови гюлета на разстояние хиляда метра.

Много от идеите на Леонардо не стигнали по-далеч от чертожната дъска, но други се оказали доста практични. Да Винчи работил като военен инженер за няколко военачалници, включително за прословутия Чезаре Борджия. Той проектирал укрепления, които били толкова прогресивни за времето си, че останали без аналог в продължение на векове. Негово дело е и мортиратата*, която сипела камъни върху главите на противника.

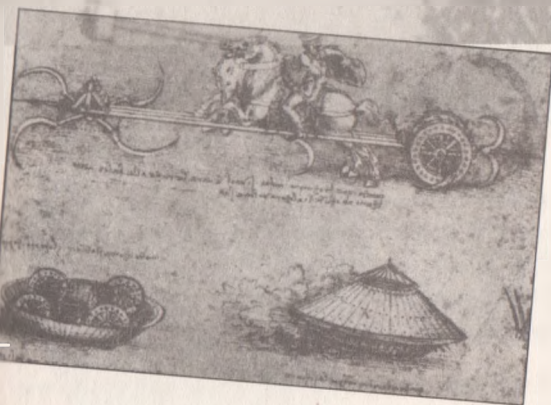
Ако Да Винчи е бил по-упорит в разработването на идеите си, войните по времето на Ренесанса вероятно са щели да се водят по съвсем различен начин. Но той бил прословут с това, че имал навика да изоставя хрумванията си недовършени в името на някоя следваща велика идея.

Днес Леонардо е познат най-вече като великият художник, нарисувал загадъчната Мона Луза. Но може би геният му се разкрива най-добре, чрез проектите му в областта на военното изкуство.

* Мортира – вид късоцевно оръдие, използвано до средата на 20 в. – Б. ред.

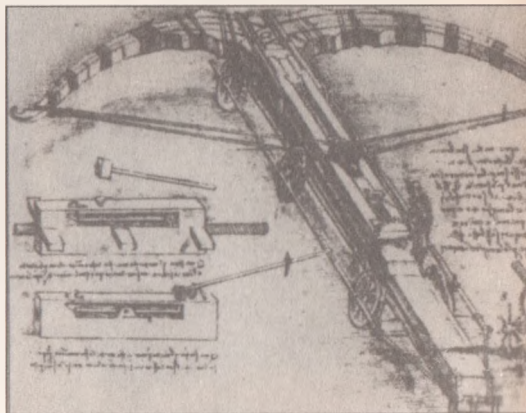

Танкът, изобретен от Леонардо, бил покрит с дебели греди и се задвижвал с помощта на лостове. Идеята била той да прави бърз пробив в редиците на врага, последван от атака на пехотата... точно както танковете, които за пръв път били използвани по време на Първата световна война, повече от четиристотин години по-късно.

“МОГА ДА ИЗМИСЛЯ БЕЗБРОЙ МАШИНИ – И ЗА НАПАДЕНИЕ, И ЗА ОТБРАНА.”

ЛЕОНАРДО ДА ВИНЧИ
В ПИСМО ДО ДУКА НА МИЛНО

Когато старейшините на Флоренция, които искали да нападнат Пиза, се обърнали за съвет към Леонардо, той предложил течението на река Арно да бъде отклонено. Така Пиза щяла да остане без вода и да се отреже достъпът ѝ до морето. Страхотна идея, но както и други негови проекти, много трудна за изпълнение. В крайна сметка се отказали от нея.

ОБСАДАТА, ХЛЯБЪТ И МАСЛОТО

Един прочут учен, филия с масло и чумна епидемия по време на война.

Благодарение на полския астроном Николай Коперник знаем, че земята се движи около слънцето, а не слънцето около земята. Това откритие тласнало напред развитието на науката. Но не дължим ли на него и обичая да мажем хляба си с масло?

През 1519 г. Коперник бил призован да командва полските сили, обсадени в укрепения полски град Аленщайн, на границата с Прусия.

По време на обсадата в града избухнала чумна епидемия. Коперник установил, че болестта се разпространява чрез хляба. Подозирал обаче, че източник на заразата не е самият хляб, а нещо, което той пренася. Хигиенните условия в обсадения град съвсем не били добри. Почернелите самуни хляб падали в мръсотията на улиците или пък били замърсявани по друг начин, без да личи.

Тогава един човек на име Герхард Гликзелик предложил на Коперник хлябът да се маже с нещо светло на цвят. Така цяло веднага да се вижда дали е изпускан или изцапан и хората нямало да го ядат. Коперник приел предложението и чумата скоро преминала.

Така за пръв път били съчетани хлябът и маслото, поне доколкото ни е известно, макар че филията с масло станала популярна в Европа чак следващия век. Затова дължим уважение на Коперник като човек, който изпреварил времето си и в кулинарното изкуство, и по отношение на космоса.

КОСТЕНУРКИТЕ-БОЙЦИ

Най-чудните бойни кораби, за които някога сте чували.

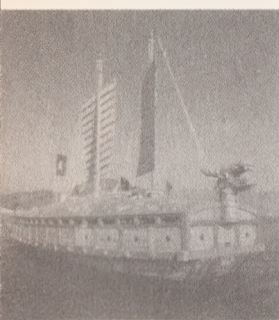
Началото на епохата на броненосците сложило прочутото сражение от 1862 г. между корабите на Севера и Конфедерацията – „Монитър“ и „Меримак“. Или поне така се предполага. Всъщност един блестящ корейски генерал използвал пръв бронираните кораби 250 години по-рано.

Японските нашественици дебаркирали в Корея през 1592 г. и спечелили няколко бързи победи. Страната била на път да бъде завладяна и в този критичен момент се намесил корейският адмирал И Сун Син с флотилия от нов вид кораби, построени под негово ръководство. Той ги нарекъл кобуксон, или кораби-костенурки. Това са първите броненосци, най-ранните предшественици на съвременните бойни кораби.

„Костенурките“ били със заоблен покрив, покрит с метални плочи и шипове, за да не може корабът да бъде взет на бордаж. От двете му страни имало по дваисет и шест оръдия. Страшните кораби приличали много на тези, които били използвани по време на Гражданската война векове по-късно, но вместо с парни машини, се движели с помощта на гребла.

Японците разполагали с много по-голям флот от корейците, но установили, че нито оръдията им могат да пробият бронята, нито огнените стрели да подпалят корейските кораби. Адмирал И Сун Син бил блестящ тактик и със своите кобуксони спечелил редица битки с превъзхождащия го японски флот, благодарение на което Корея успяла да отблъсне японските завоеватели. През 1598 г., по време на второто японско нашествие, корейският адмирал спечелил още по-голяма победа, като разбил повече от двеста кораба на противника.

Адмирал И загинал в това сражение, а с него си отишли и корабите-костенурки. Никой друг нямал достатъчно въображение, за да ги използва ефективно. И така, епохата на броненосците трябвало да почака.

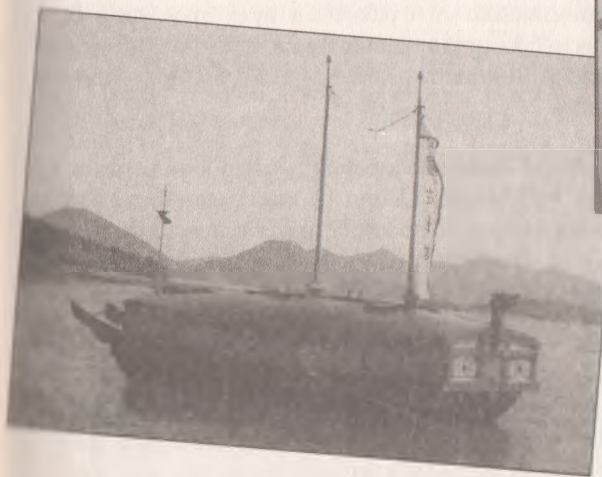

В последното сражение на И Сун Син били убити около четирийсет хиляди японски моряци и войници, два пъти повече от испанците, загинали в битката през 1588 г., когато Англия разгромила Армадата.

Също като адмирал Нелсън няколко века по-късно, адмирал И бил убит в лига на най-важната си победа, която щяла да спаси родината му. Последните му думи били: „Не ме оплаквайте, не съобщавайте за смъртта ми. Бийте барабана, надуйте тръбата, развейте знамето за атака“.

Не е оцелял нито един от корабите-костенурки, техни чертежи също не са запазени. Този кораб е построен по описание от дневниците на адмирал И. Устата на дракона бълвала дим – тактика на адмирала, с която обърквал и плашел японците. Това била и първата димна завеса, използвана в торско сражение.

1618

ПАДАНЕ В ПРАГА

*Можело да
бъде забавно...
ако не била
започнала
война.*

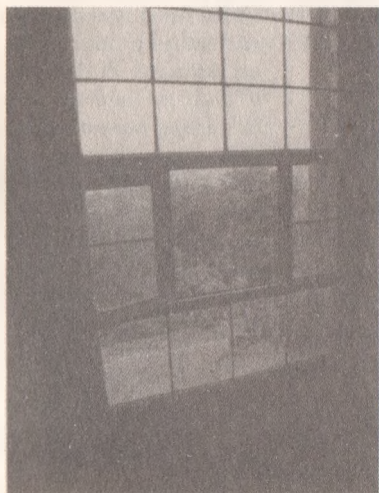
През май 1618 г. трима мъже били изхвърлени от един висок прозорец на замъка Храдчани в Прага. Но оцелели и дори не пострадали много, защото паднали в купчина оборски тор, която смекчила удара. Плюли си на петите и избягали, като сериозно наранена била единствено гордостта им.

Събитието изглежда почти комично, но последиците се оказали трагични.

Мъжете били официални представители на Свещената Римска империя на Хабсбургите. Тъла разгневени благородници-протестанти ги изхвърлила през прозореца в знак на протест срещу затварянето на няколко протестантски църкви. Бунтът им вбесил императора и предизвикал война.

Тя започнала като противоборство между католици и протестанти в Бохемия. Скоро се намесила Австрия, след това Дания и Швеция, последвали ги Полша, Франция и Холандия. Скандалът в Бохемия бързо прераснал в безкраен конфликт с участието на по-голямата част от Европа: Тридесетгодишната война.

В нея загинали десет милиона души, повече от една четвърт от тогавашното население на Централна Европа. Когато тя свършила, на Римокатолическата църква бил нанесен силен удар. На континента се появили суверенни държави, които могли да избират религията си... Европа, която познаваме днес.

Изхвърлянето на хора от прозореца като форма на политически протест е наречено дефенестрация (от лат.). Този случай не е единственият в историята. Двеста години преди него няколко градски съветници били изхвърлени от прозореца на кметството в Прага – събитие, което също довело до война.

Мъжете били изхвърлени от прозорците в средата. Паметникът долу е поставен на мястото, където се приземили. Те твърдели, че Дева Мария ги спасила при падането, но според разказите на очевидци това сторил оборският тор, който бил струпан в рова около залька.

Когато най-после била свикана мирна конференция, с която да бъде сложен край на войната, на участниците им били необходими шест месеца, докато се разберат кой къде да седне. Мирните преговори, в резултат на които бил сключен Вестфалският договор, продължили още една година.

1620

МЕЧТАТА НА ДРЕБЕЛ

*Забравеният
плавателен
съд, който
бил първият
по рода си.*

Скоро след като първите английски пуритани напуснали страната на борда на „Мейфлауър“, един съвсем различен плавателен съд потеглил от Лондон нагоре по река Темза. Изминал само няколко мили, но по невъзможен за „Мейфлауър“ начин.

Той плавал под водата.

Плавателният съд, конструиран от холандеца Корнелиус Дребел, е първата в света подводница. Дребел бил нает като придворен изобретател на английския крал Джеймс и се опитвал да убеди кралския флот, че това е корабът на бъдещето.

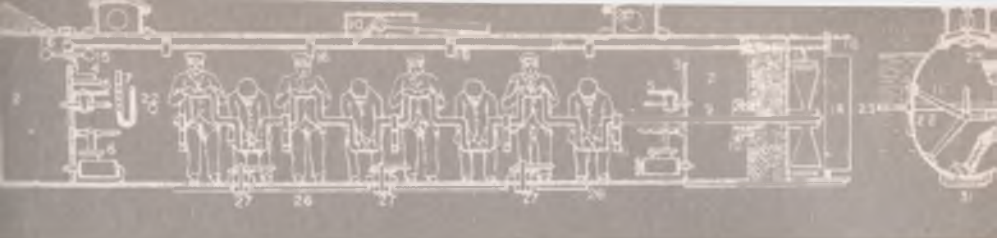
Дребел поставил дървен покрив на една рибарска гемия и покрил всичко с промазана кожа. Плавателният съд се задвижвал от дванайсет гребци, които поемали въздух през шнорхелна тръба. Предната палуба била специално скосена и съдът се движел на около три метра и половина под водата. Според очевидци той изминал разстоянието от Уестминстърския дворец до Гринвич – около 7 км – за три часа.

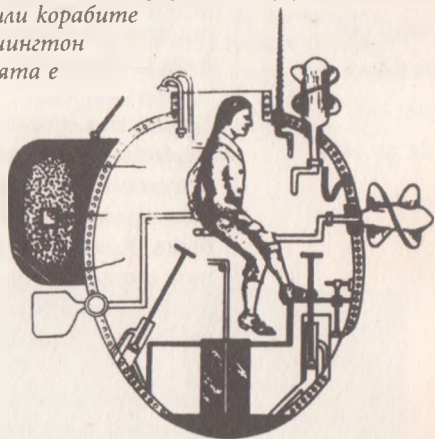
Кралят проявил интерес към успешния опит и Дребел построил два по-големи модела на подводницата си. Говори се, че кралят дори се разходил в една от тях. Но от кралския флот не харесали изобретението. Те просто не могли да си представят какво е военното преимущество на кораб, плаващ под водата. Трябвало да минат три века, преди да се промени това мнение.

Дребел разбираше от всичко: бил стъклар, гравьор, алхимик, лекар и, разбира се, изобретател. Въпреки многобройните си умения, умрял в бедност през 1634 г.

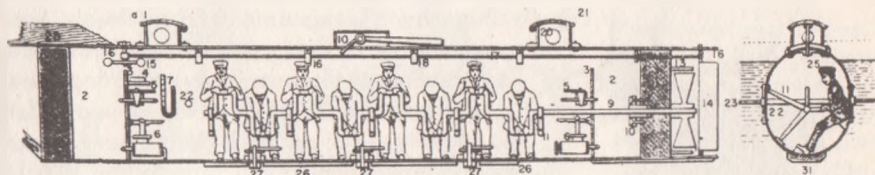

Първата подводница, използвана за военни цели, била едноместната „Търтъл“ („Костенурката“), конструирана от Дейвид Бушнел от Кънетикът. По време на войната за независимост на САЩ през 1776 г. с нея била извършена първата подводна атака срещу британски кораб в пристанището на Ню Йорк. Сержант Езра Лий се опитал да минира дъното ту, но не успял. Въпреки че тината избухнала, без да навреди никому, британците се стреснали и изтеглили корабите си на няколко мили. По-късно Джордж Вашингтон писал: „Смятах, и все още смятам, че идеята е гениална“.

“НАХОДЧИВО ХРУМВАНЕ НА КОРНЕЛИУС ДРЕБЕЛ, КОЙТО ЗАСЛУЖЕНО МОЖЕ ДА БЪДЕ НАРЕЧЕН ВЕЛИК МЕХАНИК И ХИМИК.”

ТАКА СЪР РОБЪРТ БОЙЛ ОПИСВА КОРАБА НА ДРЕБЕЛ ПРЕЗ 1662 Г.

Първата подводница, използвана успешно в сражение, била „Хъдли“. Тя била на Конфедерацията и улучила кораба на Съюза „Хаузатоник“ с торпедо през 1864 г. Експлозията потопила „Хаузатоник“, но подводницата също потънала край бреговете на Чарлстън, Южна Каролина. Загинал целият екипаж.

ПЧЕЛИТЕ В АТАКА

*Бойните
полета
гъмжат от
пчели от
древни
времена
чак до днес.*

Към края на Трийсетгодишната война шведската армия нападнала укрепения град Кисенген в Бавария. Отчаяните му защитници започнали да хвърлят от крепостната стена пчелни кошери сред редиците на шведите, които били принудени да отстъпят, нападнати от рояци разгневени жилещи насекоми.

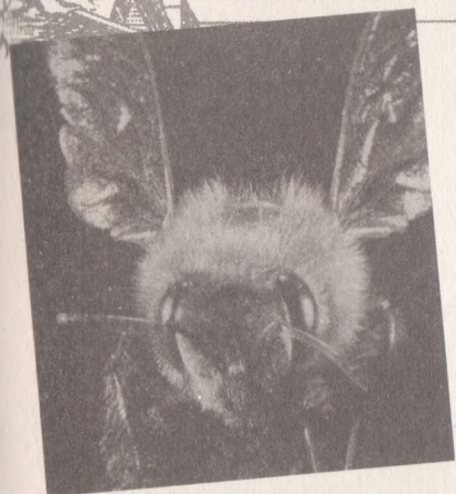
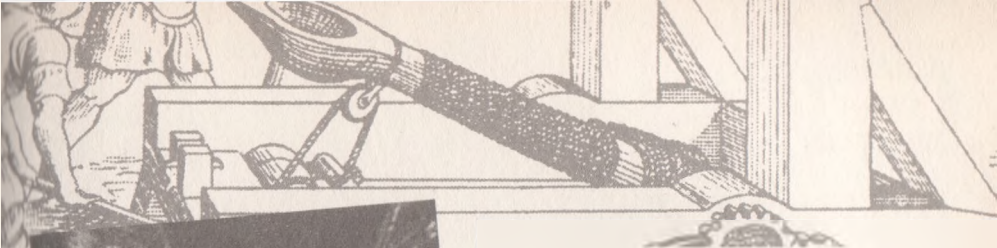
Това не бил единственият случай. Изправени пред въпроса „да бъдеш нажilen или не“, войниците от всички епохи неизменно отговаряли „не“. Римляните често зареждали катапултите си с пчелни кошери и ги изстрелвали срещу врага. Крал Ричард Лъвското сърце приложил същия метод срещу сарацините по време на кръстоносните походи. Саксонците, маврите и унгарците също използвали пчелите в битките си.

Пчелите са участвали и в морски сражения. Със сигурност има един потвърден исторически случай. Моряците на малък кораб в Средиземно море били нападнати от по-голяма галера. Те се покатерили по въжетата и започнали да хвърлят кошери върху нейната палуба и това моментално им осигурило надмощие.

Пчелната война все още не е излязла от мода. И двете воюващи страни във Виетнам залагали ужасни капани, използвайки кошери с азиатски пчели, които са поедри и свирепи от западните си братовчеди. Днес, в началото на 21 век, учените от Пентагона се опитват да включат пчелите в борбата с тероризма, като ги обучават да подушват експлозиви. Те се надяват, че пчелите ще могат да откриват противопехотни мини и фабрики за производство на бомби.

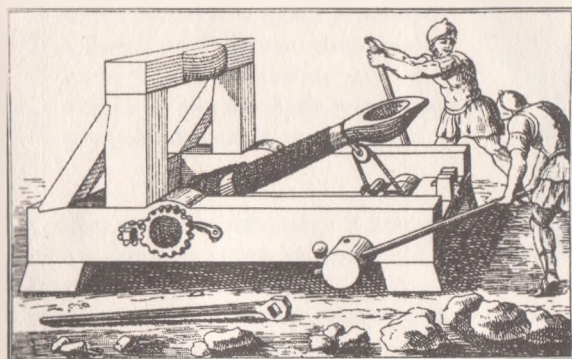

Това несъмнено би се усладило на някои.

Пчелите изглеждат свирепи, но истината е, че нападат само ако нещо ги раздразни. Ако кошерите се пипат внимателно, няма проблем да бъдат пренесени и поставени на катапулта. Но когато се разбият в стена или на земята, миролюбивите им обитатели се превръщат в крилати воини, готови за жестоко отмъщение.

В така наречената Битка на пчелите през Първата световна война британските и германските войски се сражавали за източноевропейския град Танга, измъчвани от рояци разгневени пчели – картечен огън бил разрушил гнездата им. Някои от войниците били ужилени стотици пъти. При боевете край Антиетам по време на Гражданската война пчелите обърнали в бягство 132-и Пенсилвански пехотен полк, след като артилерията на Конфедерацията ударила намиращите се наблизо кошери на един фермер.

Римляните толкова често използвали кошери за катапултите си, че според някои историци това драстично намалило популацията на европейски пчели през по-късния период на Римската империя.

ОБСАДАТА, КОЯТО РОДИЛА КРОАСАНА

*Турски
нашественици
вдъхновили
създаването
на вкусната
закуска.*

Кроасанът не е френски – той за първи път бил изпечен в Австрия. И формата му изобщо не е случайна. Популярният сладкиш датира от 1638 г. През тази година армия от сто хиляди отомански турци обкръжили Виена. Завоевателите не вдигнали обсадата месеци наред и често зад яките стени виенчани се питали дали поредният ден няма да им е последен.

Когато турците се опитали да прокопаят тунел под стените, хлебарите, които работели през нощта, чули ударите на инструментите и вдигнали тревога. Това ранно предупреждение осуетило плановете на турците да преминат под крепостните стени и спасило града. Най-накрая армия, водена от полския крал Ян II, достигнала Виена и отблъснала турците.

Пекарите отпразнували края на обсадата по един забележителен начин. Те взели за образец полумесеца от знамената на враговете си и го превърнали във възпоменателен сладкиш. Нарекли го кипфел (немската дума за полумесец) в чест на победата, която може би нямало да бъде извоювана, ако не били виенските хлебари.

Някои смятат, че обсадата на Виена е родила и така наречения *багел* (вид кифла с формата на пръстен). Полският крал Ян бил известен като отличен езгач и легендата разказва, че един пекар създад извития *багел*, напомнящ шпора, в негова чест. Немската дума за шпора е *Bügel*, но в други езици влязла като *bagel*. Възможно ли е тази битка да има толкова голяма заслуга за разнообразието от закуски?

Кипфелите се превърнали в кроасани през 1770 г., когато петнайсетгодишната австрийска принцеса Мария Антоанета пристигнала във Франция, за да се омъжи за крал Луи XVI. Парижките пекари започнали да правят кипфели в нейна чест, а французите скоро обикнали тази закуска и я превърнали в свой специалитет.

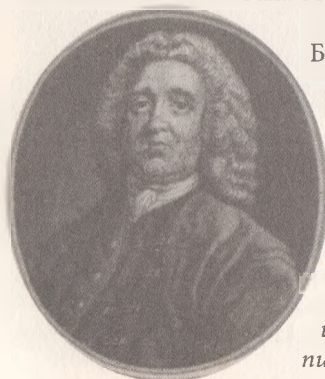
ВОЙНАТА ЗА УХОТО НА ДЖЕНКИНС

Конфликтът със странно име, който се превърнал в епохално събитие за Америка.

Няма война с по-удивително име в историята от Войната за ухото на Дженкинс. Робърт Дженкинс бил британски морски капитан, чийто кораб бил взет на абордаж в Карибско море от испанската брегова охрана. Според Дженкинс испанският капитан го завързал и отрязал ухото му със сабята си. Англичанинът бил така оскърбен, че отнесъл ухото си в парламента и подтикнал министър-председателя да обяви война на Испания.

Всъщност нещата били малко по-сложни. Дженкинс занесъл ухото си в парламента седем години, след като то било отрязано. Някои от членовете на парламента изказали на глас съмнение, че изсъхналото и сбръчкано нещо в кутията е неговото отрязано ухо. Опонентите му твърдели, че го е загубил в пиянска свада, и че цялата работа е политически трик за обявяване на войната, която министър-председателят не искал.

Каквато и да е истината, историята с ухото нажежила общественото мнение. Англия била вбесена и войната била обявена.

Британският герой в тази война бил адмирал Едуард Върнън. Днес обаче го помним не толкова заради подвизите му, колкото заради онова, което вдъхновил.

Наричали адмирал Върнън Стария Грог, защото при бурно време се загръщал с пелерина от грогат (вид гумирая плат). Той наредил полагаемите се дажба рол да се смесват с вода и недоволните моряци кръстили разреденото питие на командира си – грог.

Един от офицерите му бил млад заселник, който имал ферма във Вирджиния, наречена „Литъл хънтинг плантейшън“. Лорънс Вашингтон бил толкова впечатлен от командира си, че я преименувал на негово име – „Маунт Върнън“. Когато няколко години по-късно Лорънс починал, фермата била наследена от неговия по-малък полубрат Джордж.

„Маунт Върнън“, дом на президента Джордж Вашингтон, и единствен паметник в Америка на Войната за ухото на Дженкинс.

“ ПОСВЕТИЛ СЪМ ДУШАТА СИ
НА БОГА, А ДЕЛАТА СИ –
НА МОЯТА РОДИНА. ”

ИЗ ВЪЛНУВАЩИЯ РАЗКАЗ НА ДЖЕНКИНС
ЗА ТОВА КАК УХОТО МУ БИЛО ОТРЯЗАНО

Върнън се прославил с атаката си срещу испанския колониален град Порто Бело, който сега е в границите на Панама. Той го нападнал само с шест бойни кораба и победил. Когато пазаруват в подните магазини на Портобело Роуд, лондончани си припомнят за тази битка (или поне би трябвало да е така).

ИСТОРИЯТА НА „ЯНКИ ДУДЪЛ“

*Една войнишка
песен влязла
в историята,
защото
минала на
страната на
противника.*

По време на войната срещу французите и индианците един британски хирург на име Ричард Шакбърг написал нов текст към мелодията на стара народна песен. Шакбърг бил известен със своята духовитост и скоро песента, осмиваща заселниците, които се сражавали на страната на британците, се пела от всички.

„Янки дудъл денди“.

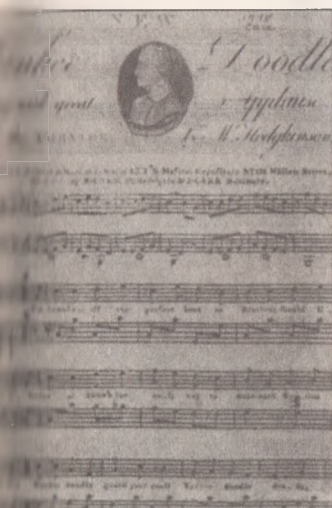
В годините преди Американската революция тази хаплива песничка станала една от любимите на британските войници, изпратени да служат в Северна Америка. Те измислили безброй нови подигравателни стихове за заселниците, които все повече презирали, така че недодяланите американци да бъдат сложени на мястото им.

На 19 април 1775 г. по време на похода на британската армия от Бостън към Лексингтън военната музика свирила мелодията, а войниците весело пеели. По-късно същия ден, докато водели отчаяна битка с бунтовниците, песента все още се чувала.

Но този път я пеели заселниците, запрацайки обидната песен в лицето на британските войски, отстъпващи към Бостън под масиран обстрел. „По дяволите – казал един британски офицер по-късно, – здравата ни накараха да потанцуваме.“ След това песента вече не била приятна за британското ухо.

Заселниците я възприели като своя, наричали я „Лексингтънски марш“ и охотно повтаряли някога подигравателните за тях стихове. Песента се превърнала в кошмар за британците, които трябвало да я слушат, когато се предавали при Саратога и Йорктаун.

Така една присмехула на песничка, станала първата национална песен на Америка.

Произходът на думата янкее (янки) е спорен, но най-вероятно тя идва от холандската форма на

името Йонние (Джони) – Япске (янки). Холандските колонизатори в Ню Амстердам наричали с тази презрителна дума английските заселници в Ню Ингланд.

ЯНКИ ДУДЪЛ СЕ ЯВИ В ГРАДА,
ЯХНАЛ ЕДНО ПОНИ.
БОДНАЛ В ШАПКАТА ПЕРО,
ТОЙ РЕЧЕ, ЧЕ Е МАКАРОНИ.

Десетки, ако не и стотици стихове на песента били написани по време на заселничеството. Тези стихчета, които са едни от най-старите, са посветени на превзетите лондонски контета, които се обличали екстравагантно и използвали италиански фрази, за да покажат колко са културни. Нарекли ги „макарони“*.

* Макарони (англ., ост.) – нещо елегантно, изискано. – Б. пр.

“НЯМАШЕ НИЩО ПО-УНИЗИТЕЛНО ОТ ТОВА ДА СЛУШАМЕ КАК СВИРЯТ ТАЗИ МЕЛОДИЯ, ДОКАТО АРМИЯТА ИМ НАСТЪПВАШЕ, ИЗПРАВЯЙКИ НИ ПРЕД КАПИТУЛАЦИЯ.”

АНГЛИЙСКИЯТ ОФИЦЕР ТОМ АНБЪРИ
СЛЕД БРИТАНСКОТО ПОРАЖЕНИЕ ПРИ САРАТОГА

СТАРЕЦЪТ В БОЙ

*Почитай
по-възрастните,
особено
ако са
въоръжени!*

Обикновено се смята, че войната е за младите. Но на 19 април 1775 г., първият ден на Американската революция, по-старото поколение също дало своя принос.

В битките при Лексингтън и Конкорд отрядите на заселниците се сблъскали с британските войски – страшните червенодрешковци, и ги принудили да бягат назад към Бостън. През онзи ден Самюъл Уитмор бил един от доброволците, откликнал на революционния апел.

Уитмор бил 78-годишен сакат мъж, но това не го спряло. Той се включил в боевете, при това тежко въоръжен. Имал пушка, два пистолета и една стара кавалерийска сабя.

Когато британците наближили, заел позицията зад един каменен зид и започнал да стреля. Стрелбата му била толкова точна, че британците хвърлили срещу него цял отряд. Когато наближили, старецът убил един войник с пушката си и застрелял още двама с пистолета. Тъкмо посягал към кавалерийската сабя, когато го нападнали. Един британски войник стрелял в лицето му, а другите, обезумели от ярост, започнали да го мушкат с щиковете си.

Самюъл Уитмор бил ранен на четиринайсет места. Когато го видял, докторът, при когото го отнесли, само поклатил глава. Било ясно, че Уитмор едва ли ще оживее.

Но напук на съдбата Уитмор се оправил. Живял достатъчно дълго, за да дочака победата над британците, ратификацията на Конституцията и избирането на Джордж Вашингтон за президент. Починал на деветдесет и шест години, цели осемнайсет години след битката за свободата на Америка, в която участвал.

В друг случай група възрастни мъже устроили засада на британски фургон, превозващ тунции, застреляли двата от войниците, а останалите пленили. Няколко британци се отървали от засадата и срещнали една възрастна жена, която всички наричали Майка Батрик. Потолчили ѝ се да се предадат и да ги заведе на безопасно място. По този повод критиците на войната в Англия задавали следния риторичен въпрос: „Ако една стара жена може да плени шестина гренадири, то колко войници трябва, за да се победи Америка?“

ВОЕНЕН ЖАРГОН

*Демодираното
оръжие,
за което
не можем
да стрел
да говорим.*

Кремъклийката била изобретена във Франция през 1610 г. и скоро след това се появила и в Америка. Повече от 200 години това оръжие играло важна роля в американската история. Пушките и пищолите кремъклии били на въоръжение по време на Американската революция, на войната от 1812 г. и по време на Гражданската война.

И макар кремъклийките да са излезли от употреба преди повече от век, този тип оръжия все още живеят в езика ни.

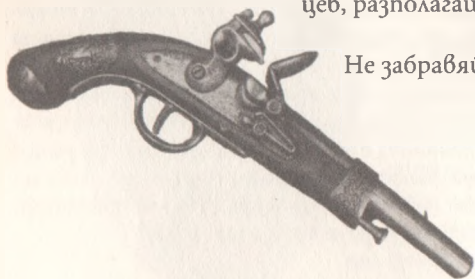
За да гръмне с кремъклийката, стрелецът първо придърпва ударника, за да може барутът да се посипе в подсипа и преди да стреля, непременно трябва да го запъне докрай. Иначе оръжието няма да гръмне с пълната си сила.

Когато спусъкът е изтеглен, ударникът се стоварва върху парче кремък и се получава искра. Ако барутът в подсипа се възпламени, но не подпали заряда в цевта, резултатът е ярък, но безполезен пламък.

Когато се случи така, никой не знае кога и дали изобщо оръжието ще стреля. Това се нарича „висящ огън“.

Между другото, „затвор“ на кремъчното оръжие е механизъмът на ударника. Той е един от трите основни компонента на оръжието: само ако имаш затвор, приклад и цев, разполагаш с всичко необходимо.

Не забравяйте кремъклийките!

На 19 април 1775 г. „изстрелът, разнесъл се из цял свят“, с който започнала Американската революция, бил даден с пушка кремъклийка.

Най-прочутата пушка кремъклийка е Кафявата Бес, която британските войници използвали повече от сто години и която е увековечена от Ръдигърд Киплинг:

Всеки би искал Кафявата Бес за партньор...

Тя право в очите отправя ти взор.

При Бленъм и Рамилиз, признават всички момчета,

чарът на Кафявата Бес ги пронизал в сърцето.

ГЕНЕРАЛСКИ ГАМБИТ

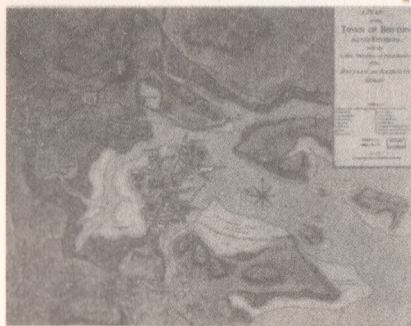
Едно дръзко решение осигурило първата победа на Джордж Вашингтон по времето на Американската революция.

След като изкарал зимата в Кеймбридж, генерал Джордж Вашингтон решил да прогони британците от Бостън. Една сутрин червенодрешковците се събудили и с ужас установили, че навсякъде по хълмовете около Бостън са струпани оръдия. Вашингтон хвърлил ръкавицата, оръдията му били готови да изпратят противника на оня свят.

Британците предпочели да избегнат сражението. Те евакуирали десет хиляди войници и двеста бойни кораба. Бостън бил освободен, без да бъде произведен дори и един изстрел.

Онова, което британците не знаели, е, че тактическият ход на Вашингтон бил един огромен блъф. Защото на застрашително обрънатите към тях оръдия им липсвало най-важното: барут.

Барутът на Вашингтон бил толкова малко, че армията му можела да изстреля само няколко залпа и да отстъпи. Всъщност недостигът на барут бил толкова остър, че във всеки момент от изминалите общо шест месеца британците много лесно са можели да се справят с войските на заселниците и да смажат бунта още в зародиш.

Ако са знаели това, американската история сигурно щеше да бъде съвсем различна.

Вашингтон може да не е имал барут, но доказал, че притежава нещо много по-важно: куражът и смелостта да доведе революцията до победния ѝ край.

Скоро след като поел командването на армията през юни 1775 г., Вашингтон разбрал, че разполага с барут колкото всеки от войниците му да изстреля шепя куршуми. Бригадният генерал Джон Сълिवан разказва за онзи момент: „Генералът остана като ударен от гръм, половин час не можа да издаде и звук“.

“ДА СЕ УДЪРЖАТ ПОЗИЦИИ НА РАЗСТОЯНИЕ ЕДИН ИЗСТРЕЛ С МУСКЕТ ОТ ПРОТИВНИКА В ПРОДЪЛЖЕНИЕ НА ШЕСТ МЕСЕЦА БЕЗ БАРУТ... Е МНОГО ПОВЕЧЕ, ОТКОЛКОТО НЯКОЙ СЕ Е ОПИТВАЛ ДА НАПРАВИ НЯКОГА.”

ДЖОРДЖ ВАШИНГТОН В ПИСМО ДО КОНГРЕСА, ЯНУАРИ 1776 Г.

Нямало барут, защото британците ограничили производството му в колонията. Проблемът в крайна сметка бил решен чрез вноса на големи количества от френски търговци. Но въпреки това, точно преди битката при Йорктаун, Вашингтон установил, че състоянието на запасите му от барут е „направо плачевно“.

Под дулата на оръдията на Вашингтон лорд Хоу и неговата британска армия се изтеглили от Бостън по море за по-малко от две седмици.

ЗАБРАВЕНАТА БИТКА

Голямата
битка
в Голямата
ябълка.

Странно защо хората почти не си спомнят за най-голямата битка от времето на Американската революция. Тя се провела по улиците на Ню Йорк. Флотилията на британските нашественици наброявала повече от четиристотин кораба и транспортни плавателни съдове с тридесет и пет хиляди войници и моряци – най-големият британски експедиционен корпус преди Първата световна война. Те били посрещнати от двадесет и пет хиляди неопитни мъже под командването на Джордж Вашингтон, който никога дотогава не бил ръководил голяма армия в битка.

Това бил първият и единствен сериозен сблъсък през войната. От август до ноември 1776 г. двете армии се сражавали многократно в Бруклин, по улиците на Манхатън, в Харлем и Уестчестър и накрая в Ню Джърси.

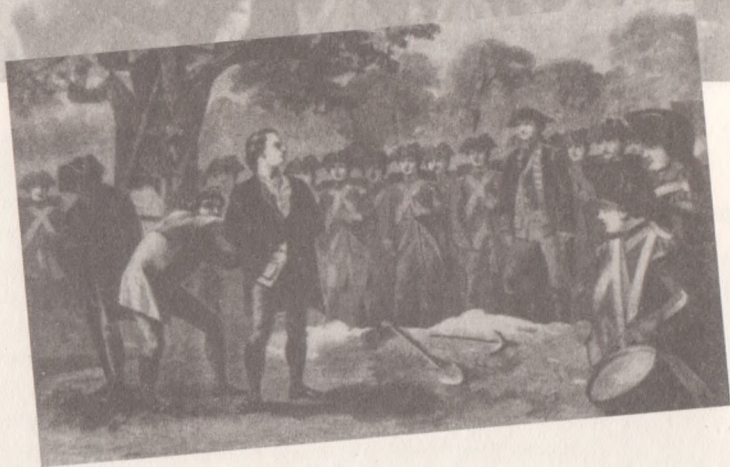
Битката е забравена днес по една проста причина: заселниците претърпели съкрушително поражение. Вашингтон загубил повече от три четвърти от армията си. Кой би искал да си спомня това?

Но тази страница не трябва да бъде зачерквана. В Ню Йорк Америка е можела да загуби борбата за независимост само за един следобед... но не станало така. Тук армията от неопитни войници започнала да се учи на военно изкуство.

Битката при Трентън, която била водена от остатъците от армията на Вашингтон само няколко седмици по-късно, се смята за най-великата американска победа. Континенталната армия я спечелила благодарение на опита, придобит по време на сраженията в Ню Йорк.

Най-известният герой, загинал в сражението, е един капитан от полковете на Кънетикът на име Нейтън Хейл, който се помни като романтичния шпионин, „дал на страната си единственото, което имал – своя живот“. Мнението на британците обаче няма нищо общо с романтичните представи: според тях освен шпионин Хейл бил сред местните подпалвачи, които няколко дни преди това били опожарили Ню Йорк, в резултат на което една четвърт от града била унищожена.

Британците слезли на брега в Бруклин от десантните си лодки, които били построили на остров Стейтън. Подобно на лодките на Хигинс от Втората световна война, те били с подвижна носова част, която можели да се спуска надолу и да се използва като рампа.

ЧУДОТО ПРИ САРАТОГА

*Един
противоречив
герой,
на когото
дължим
признателност.*

На планинския склон край Саратога, щата Ню Йорк, се водела люта битка между събраната набързо американска армия и елитни британски войски. Един от най-добрите американски офицери се обливал в пот от горещината и наблюдавал боя от страни. Дни наред той се бил карал с главнокомандващия и само няколко часа преди това бил уволнен за неподчинение.

Но своенравният офицер не можел да остане безучастен свидетел на сражението. Престъпил заповедите, обърнал чаша ром, метнал се на един кон и се втурнал с извадена сабя към предните линии! Той увлякъл войниците след себе си под дъжд от британски куршуми и сложил началото на победна атака. Паднал, улучен от куршум в крака, но не и преди да помогне за пълния разгром на червеногрешковците.

Победата при Саратога доказала, че британците не са непобедими, Франция решила да се намеси на страната на Америка, което се превърнало в ключа към крайния успех. Всичко това се случило до голяма степен благодарение и на храбрия офицер, чието име няколко години по-късно щяло да се превърне в синоним на измяна и предателство.

Бенедикт Арнолд.

Впускайки се в сражението, Арнолд така яростно размахва сабята си, че неволно ранява един офицер от своите.

Минали само три години, когато Арнолд, ядосан от подлото отношение на Конгреса към него, предложил на британците да им предаде американския форт Уест Пойнт за 20 000 лири. Планът му бил разкрит и той избягал с един британски кораб, който го очаквал. По-късно станал бригаден генерал в британската армия.

На церемонията по капитулацията не се наложило американският командир при Саратога Хорейшо Гейтс да бъде представян на победения британски генерал Джон Бъргойн. Трийсет години преди това двамата били младши офицери в един и същи полк на британската армия.

ХИТРОСТ ИЛИ ПРЕДАТЕЛСТВО

*Народен
герой от
граничните
зони,
обвинен в
предателство.*

Даниъл Бун: обвинен в предателство, което можело да го изпрати на бесидката. Това не отговаря съвсем на героичния образ на този човек, но по време на революцията в Америка се случило точно така.

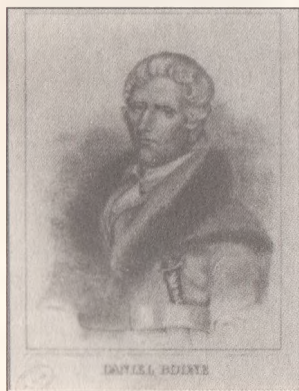
Когато през 1778 г. Бун и ловната му дружина били пленени от индианското племе шоуни, той убедил всички 27 мъже да се предадат без нито един изстрел. След това го чули как заговорничи с шоуните и с британските офицери да предаде град Бунсбъро, щата Кентъки, който бил основан от самия него. Един от пленниците дори твърдял, че Бун се е заклел във вярност на британците.

Всичко това оформяло образа му на подлец и предател. След завръщането си в Бунсбъро Бун бил поставен под домашен арест, обвинен в измяна и изправен пред военен съд.

За всеобща изненада той не отрече нито един от уличаващите го факти. Според версията му това били хитри ходове, с които искал да заблуди британците и да спаси Бунсбъро. Бун обяснил, че индианците успели да го пленят,

защото бил минал четирийсетте и не бил толкова бърз, колкото преди; че предпочел хората му да се предадат, вместо да бъдат избити; че въртял опашка пред британците и индианците, за да спечели време да избяга и да предупреди града за нападението.

Шоуните се държали с пленниците лошо и ги подложили на мъчения. За разлика от всички останали, Бун бил осигурен от вожда на племето и получил илето Голямата костенурка. Само този факт бил достатъчен за няколко от останалите пленници, освободени по-късно срещу откуп, да бъдат напълно убедени, че Бун ги е предал. Но този епизод е може би просто един от примерите за легендарната способност на Бун да оцелява.

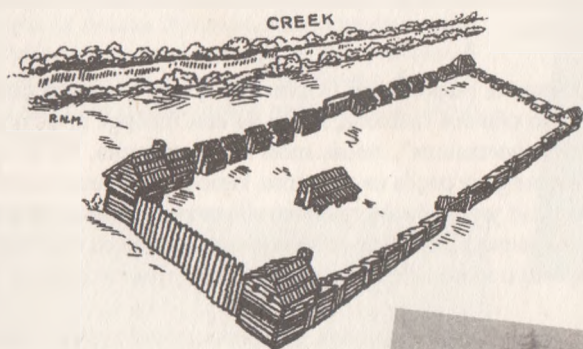
DANIEL BOONE

Бун трябва да е бил много убедителен, защото бил оправдан по всички обвинения. Но подозренията за него си останали. Година по-късно прочутият пионер на далечния Запад напуснал Бунсбъро, оставяйки зад гърба си обвиненията в предателство, и поел по пътя, който един ден щял да го превърне в американска легенда.

“ ПОЛКОВНИК БУН НИ НАРЕДИ ДА ОСТАВИМ ПУШКИТЕ И ДА СЕ ПРЕДАДЕМ. ”

ЕДИН ОТ ЧЛЕНОВЕТЕ
НА ЛОВНАТА ДРУЖИНА.
СВИДЕТЕЛСТВАЛ НА ПРОЦЕСА

Прочутият заселник основал град Бунсбъро през 1775 г. след като водената от него група проправила пътя Уилдърнес Роуд през прохода Къмбърленд.

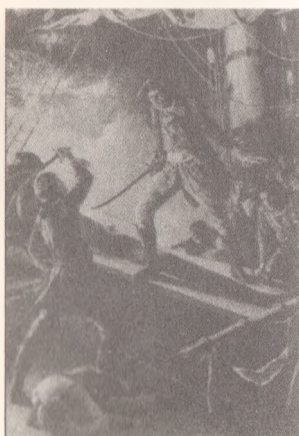
БРАНИТЕЛЯТ НА ЧЕРНО МОРЕ

Последното
плаване
на адмирал
Павел.

През 1788 г. Екатерина Велика назначила нов командир на руската военна флота. „Още един бранител на Черно море“, казала императрицата и натоварила контраадмирал Павел Жонес със задачата да освободи морето от турците.

Адмирал Павел поел командването на дванайсет военни кораба при устието на Днепър и скоро очакванията на Екатерина се сбъднали. Благодарение на тактическите си умения той на няколко пъти победил значително по-големия турска флот и показал голяма храброст, когато доближил кораба си до една турска галера и влязъл в ръкопашен бой.

Адмиралът се надявал, че усилията ще му донесат слава. „Тъй като обичам славата, може би съм твърде пристрастен към почестите“, писал той на Екатерина. Но не му било писано да се радва на почести. Неговите колеги интригантствали зад гърба му, злепоставяли го и обирали всички лаври. Адмирал Павел бил освободен от поста си на главнокомандващ и никога вече не стъпил на борда на кораб.

Адмиралът не успял да стане руски герой заради политическите интриги, но затова пак предишните негови подвизи по други морета не били забравени. Защото човекът, водил последните си битки под руски флаг, е шотландец по рождение и американец по свой избор. Споменът за воюващия капитан и забележителните му победи от времето на Американската революция е жив и до днес.

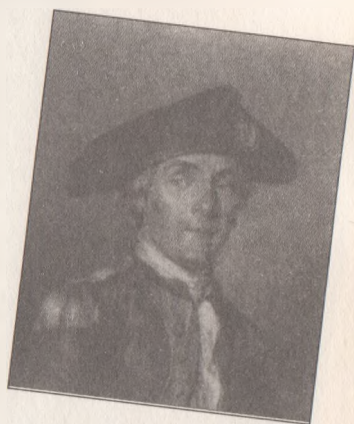
Службата му като руски адмирал отдавна е забравена. Но безсмъртните му думи „Още не съм започнал да се сражавам“ винаги ще отекват в паметта на американците.

Павел Жонес: Джон Пол Джоунс.

Звездният час на Джоунс настъпил през 1779 г. Като командир на „Бонъм Ричард“ той водел жестока тричасова битка с по-големия британски кораб „Серapis“ недалеч от бреговете на Англия. Британците го приканили да сваля флага и да се предаде, но той отказал. В крайна сметка спечелил тази битка, въпреки че корабът му бил тежко повреден и по-късно потънал.

Дали наистина Джоунс е произнесъл крилатата фраза, която му приписват: „Още не съм започнал да се сражавам“? Един офицер от екипажа на „Бонъм Ричард“ си спомня, че точно това били думите му, но той описал събитието четирийсет и шест години по-късно. Според няколко свидетелства, оставени скоро след битката, Джоунс казал: „Може и да потъна, но да ме вземат дяволите, ако не атакувам“. Според друг свидетел изречението било: „Янките не свалят флага си, докато не бъдат победени“. Но каквито и да са били точните му думи, смелият отказ да се предаде е повече от ясен.

Истинското име на първия американски морски герой е Джон Пол. Роден е в Шотландия и докато плавал като капитан на търговски кораб в Карибите, през 1773 г. убил един моряк при опит за бунт. За да избегне съдебното дирене, избягал в колонията Вирджиния и добавил към името си фамилията Джоунс, за да прикрие допълнително следите си.

РЕВОЛЮЦИОННИЯТ МОЛИВ

Как една военновременна криза преобрази начина ни на писане.

През 1794 г., само пет години след Френската революция, Франция била във война с почти всички страни в Европа – Англия, Испания, Прусия, Русия и Австрия. И което било още по-лошо, на обградените отвсякъде французи не им достигало едно много ценно оръжие.

Моливите.

Пачите пера цапали и били неудобни за ползване, особено при придвижването на армиите. Моливът бил незаменим, когато се налагало да се напише набързо някакво съобщение или да се скицират противниковите укрепления. Обикновено графитът, необходим за моливите, се доставял от Англия и Прусия. Но тъй като те били противници на французите, запасите намалявали, нямало как да бъдат попълнени и Франция била изправена пред потенциален дефицит от моливи.

Френският министър на войната решил да използва опита на един изключително талантлив изобретател, Никол-Жак Конте.

Идеята на Конте била да направи по-икономичен молив с по-малко графит, като стрие фино графита и го смеси с нещо друго. Но с какво? Други изобретатели били пробвали с лепило, гума, шеллак* и дори китова мас, но без никакъв успех.

Без да спира нито за миг, в продължение на осем дни и осем нощи Конте правил опити. Накрая открил отговора. Смеси графита с глина, пресовал сместа и я изпекъл в пещ за тухли. Резултатът: десетки моливи, за които трябвало съвсем малко графит. Откритието имало фантастичен успех. И до днес моливите се правят по този начин.

През януари 1795 г. Конте получил френски патент № 32. Така се родил съвременният молив.

* Смолисто вещество от тропически растения. – Б. пр.

Конте спасил положението и по време на нашествието на Наполеон в Египет през 1798 г. След една от битките френската армия изгубила голяма част от пуниците и оръжието си и Конте пак впрегнал своя гений. Машинариите и приспособленията, които изобретил, позволили на армията да продължи да се бие.

Конте открил, че когато се слага повече глина, моливът става по-твърд, а с по-малко е по-тек. Така направил четири вида моливи. Това било началото на НВ, с който и до днес децата пишат в час.

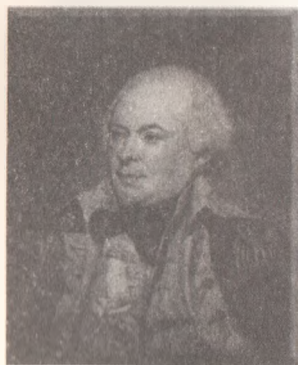
НАЙ-ЛОШИЯТ АМЕРИКАНСКИ ГЕНЕРАЛ

*Пияница,
предател,
крадец,
некадърник...
и главно-
командващ на
американската
армия.*

Всички знаем кои са великите генерали на Америка: Вашингтон, Грант и Айзенхауер са имената само на някои от тях. Но със сигурност никога не сте чували за човека, който може да бъде наречен най-лошият американски генерал.

Името му е Джеймс Уилкинсън, а биографията му е низ от злоупотреби и предателства.

- По време на Американската революция подготвил заговор за свалянето на генерал Вашингтон. По-късно кроял планове с Аарон Бър да отцепи няколко щата и да образува независима държава. (Накрая натопил Бър, за да спаси собствената си кожа).
- Докато служел като армейски генерал, шпионирал за Испания. (Испанските архиви показват, че Агент 13, както бил наречен, получавал доста добри пари за сведенията, които предоставял. Уилкинсън дори дал клетва за вяност пред краля на Испания).

- Бил назначен като генерал-интендант, но се наложило да сдаде поста, след като финансова ревизия установила, че отклонява пари за себе си.
- Бил толкова лош военен, че при нахлуването в Канада през войната от 1812 г. четирихилядната му армия била отблъсната само от 180 канадци. (Със сигурност Уилкинсън е бил толкова замаян от алкохола и лауданума*, че изобщо не е разбрал какво се е случило).

* Лауданум – вид опиятна тинктура. – Б. пр.

Въпреки всички скандали през 1796 г. той се издигнал до ранга главнокомандващ на американската армия. Бил майстор на интригите, специалист по покриване на собствените си следи и изкусен ласкател, който умее да създава приятелства с високопоставени личности. Срецу него били заведени три дела от военния съд, конгресът правел собствени разследвания, няколко специални комисии проучвали случаите му, но никой не успял да го побутне и с пръст.

Генерал Джеймс Уилкинсън: мошеник, подлец и шпионин, който винаги оцелявал.

“НАЙ-ЗАВЪРШЕНИЯТ НЕГОДНИК, КОЙТО НИКОГА СЕ Е РАЖДАЛ.”

ДЖОН РАНДОЛФ,
КОНГРЕСМЕН ОТ ВИРДЖИНИЯ

“ПО-ДОБРЕ ДА МЕ ЗАСТРЕЛЯТ,
ОТКОЛКОТО ДА СЛУЖА
ПОД КОМАНДВАНЕТО
НА УИЛКИНСЪН.”

ПРЕЗИДЕНТЪТ ДЖЕЙМС МОНРО

“ПРЕДАВАЛ Е ВСЯКА
КАУЗА, КОЯТО Е
ПРЕГРЪЩАЛ.”

САМЮЕЛ ЕЛИЪТ МОРИСЪН,
ИСТОРИК

“ГЕНЕРАЛЪТ, КОЙТО НИКОГА
НЕ Е ПЕЧЕЛИЛ БИТКА
И НЕ Е ГУБИЛ ДЕЛО
ВЪВ ВОЕННИЯ СЪД.”

ИСТОРИКЪТ РОБЪРТ ЛЕКИ

БЛЪФЪТ НА СЛЕПЕЦА

*Точно
заповедите,
на които
не се
подчиняваш,
те правят
известен.*

Хорейшо Нелсън. Адмирал Нелсън. Може би най-почутият и почитан офицер, плавал някога под британски флаг, е най-известен със слаvnата си победа при Трафалгар през 1805 г. От борда на кралския боен кораб „Виктѳри“ Нелсън изпратил сигнал до цялата си флотилия: „Англия очаква всеки от вас да изпълни длъжката си“. Той победил флота на Наполеон и спасил Англия от нашествие, но умрял от раните си, получени по време на сражението.

В друга битка, водена четири години по-рано, Нелсън произнесъл думи, които останали в английския език.

По време на сражението при Копенхаген Нелсън бил заместник-главнокомандващ на възрастен адмирал, сър Хайд Паркър. По-младият адмирал повел една ескадра в смела атака срещу флота на Дания и скоро влязъл в люта схватка.

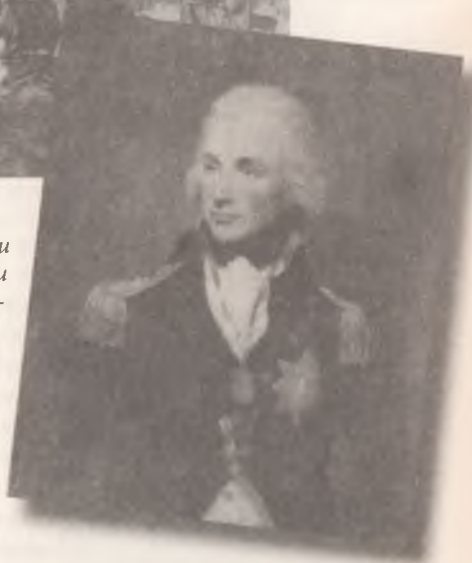
Адмирал Паркър, който наблюдавал от своя флагмански кораб, бил убеден, че ескадрата на Нелсън ще бъде разбита и битката загубена. Той издигнал сигнален флаг и заповядал на Нелсън да се изтегли. Нелсън обаче видял, че корабите му нанасят големи поражения на датчаните и не обърнал внимание на нареждането. Говори се, че когато един от офицерите му посочил флага, той погледнал с едното си око през телескопа и казал: „Аз наистина не виждам сигнал“. И продължил да се сражава.

Но офицерът знаел, както впоследствие разбрала и цяла Англия, че Нелсън погледнал през телескопа със ляпото си око. Така после можел да твърди, че не е видял нареждането и да избегне обвинението в неподчинение. Нелсън не само спечелил голяма победа, но бил и запомнен с начина по който пренебрегнал заповедта на своя главнокомандващ.

В битката при Копенхаген датчаните дали шест хиляди убити и ранени – десет пъти повече от загубите в жива сила на британците. След победата Нелсън бил повишен и му поверили командването на негова собствена флотилия.

“ ВИЖДАМ САМО С ЕДНОТО ОКО И ИМАМ ПРАВО ПОНЯКОГА ДА БЪДА СЛЯП. ”

АДМИРАЛ НЕЛСЪН КЪМ
ГЛАВНОКОМАНДВАЩИЯ ХАЙД ПАРКЪР

ФАКТОРЪТ МАЛАРИЯ

*Как едно
въстание
на остров
и едно нисше
насекомо
променили
Америка.*

Наполеон Бонапарт имал големи планове за обширната територия, която Франция владеела в Северна Америка. През 1802 г. той изпратил там армия под командването на своя зет генерал Шарл Лъоклерк, която трябвало да превземе Ню Орлеан и да отвори вратата за нова вълна от френски заселници. Наполеон се надявал те да основат там една Нова Франция.

Той заповядал на Лъоклерк пътъм да спре в Хаити и да възстанови френското господство на острова, който бил опустошен от кърваво робско въстание. Хаитяните не били достоен противник на първокласната френска армия, която установила контрол над острова само за няколко седмици. Но тогава се появил един друг по-смъртоносен враг.

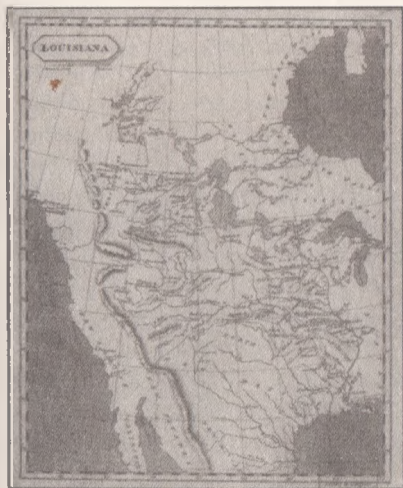
Комарът.

Пролетните дъждове докарали рояци комари и жълта треска. Местното население имало имунитет, за разлика от френските войници. Десетки хиляди загинали. Включително и Лъоклерк през октомври 1802 г. Пристигнали подкрепления, но мнозина от новодошлите също били покосени от болестта. Междувременно освободилите се хаитянски роби възобновили борбата си и с непрекъснати партизански атаки нанасяли тежки поражения на изтощения си противник.

Франция претърпяла пълен провал. Приблизително петдесет хиляди френски войници загинали в сраженията и от маларията. Оцелелите се предали през 1803 г. Останал без армия, Наполеон се отказал от мечтите си за Новия свят и решил да продаде френските земи в Северна Америка на Съединените щати.

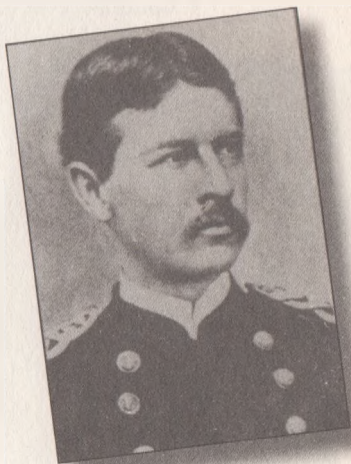
След закупуването на Луизиана младата държава станала два пъти по-голяма. Но това никога нямало да се случи, ако не били упоритите въстаници и безмилостните комари на Хаити.

След като Съединените щати купили Луизиана, тяхната площ се увеличила с 828 000 квадратни мили. Те платили цена от 15 милиона долара, което всъщност било по-малко от 3 цента за един акър (един акър е около 4 дка).

Водач на въстаналите роби в Хаити бил Тусен Лувертьор, бивш роб, който се провъзгласил за „пожизнен губернатор“. Той бързо се съгласил да склучи примирие с французите, които за благодарност го отвели и го хвърлили в един френски затвор, където умрял, преди да дочака пълната независимост на Хаити през 1803 г.

Почти сто години по-късно американският военен лекар Уолтър Рийд доказал, че маларията се разпространява чрез комарите.

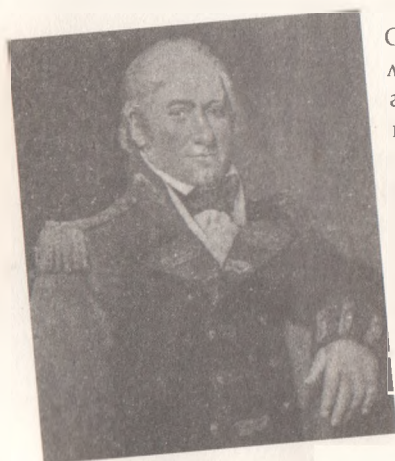

УДАР С ШРАПНЕЛ

*Революционното
оръжие,
което
протенило
завинаги
военното дело.*

В началото на 80-те години на 19 век по бойните полета в Европа се появило ново оръжие. То било рождба на мисълта на един английски офицер, който работил върху него в продължение на трийсет години. Той поставил курушуми за мускет и барут в кух артилерийски снаряд, който се подпалвал с възпламенител. Снарядът можел да се изстрелва от голямо разстояние към вражеските линии. След взривяването си във въздуха той разпръсквал смъртоносна вълна от метални късове върху голяма площ.

Изобретателят на снаряда посветил цялото си свободно време за да го усъвършенства, като харчел собствени средства. През 1803 г. британската армия приела неговите снаряди на въоръжение и за пръв път те били използвани по време на Наполеоновите войни. Оръжието се оказало особено смъртоносно при стрелване на войски. Френските войници били ужасени, защото мислели, че британците ги обстрелват с гюлета с отрова.

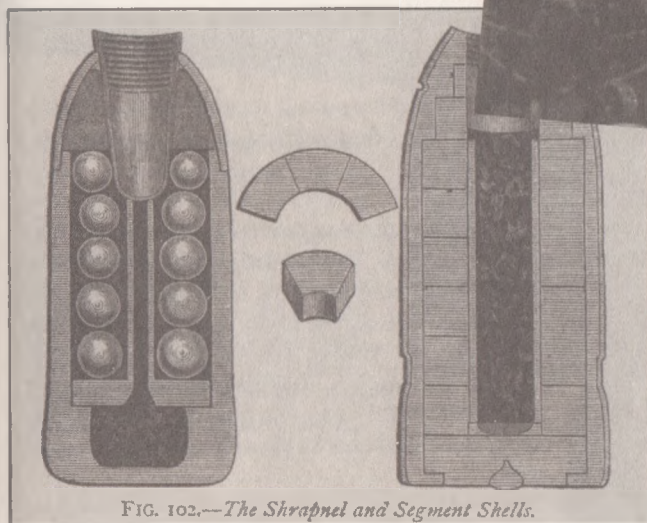
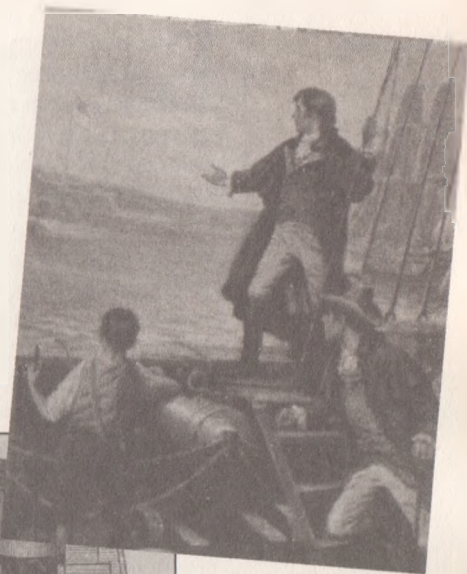
Според командира на британската артилерия сър Джордж Ууд новият снаряд изиграл основна роля за разгрома на Наполеон при Ватерло. „Това простишко обстоятелство беше изключително решаващо за преобръщането на битката“, написал той по-късно в писмо до изобретателя на оръжието.

Артилерията станала още по-ужасяваща, а името на офицера, който измислил снаряда, се прочуло по целия свят.

Хенри Шрапнел.

Снарядите на Шрапнел били „бомбите, избухващи във въздуха“, които Франсис Скот Кий* видял при бомбардирането на форта МакХенри по време на войната от 1814 г.

* Вдъхновен от видяното на този ден, Франсис Скот Кий написал стихотворението „Знаме обиспано със звезди“, което послужило като текст на Американския химн. — Б. пр.

Шрапнелът и сегментните снаряди.

Наполеон заповядал неизбухналите британски снаряди да бъдат събирани, за да бъде разгадана тайната им, но никога не успял да ги изкопира.

БУНТЪТ НА РОМА

Малишанс
или
дежа ву?

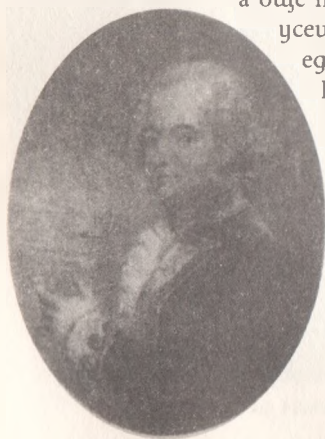
Било е бунт. Няма друга дума за случилото се. Действието се развило в Ню Саут Уелс, британска наказателна колония в Австралия. От Лондон бил изпратен нов губернатор – човек с избухлив характер и силно развито чувство за дълг. Той скоро влязъл в конфликт с офицерите от колонията.

Губернаторът ги смятал за некадърни и корумпирани и се заел да разбие контролираната от тях група, която въртяла тайно процъфтяваща търговия с ром. Офицерите го обвинили, че е тиранин и действа незаконно. Накрая решили да се отърват от него. Избухнал метеж, който по-късно станал известен като Бунтът на рома. Триста войници обкръжили дома му, заплашили го с оръжие, пленили го и го хвърлили в ареста за повече от година.

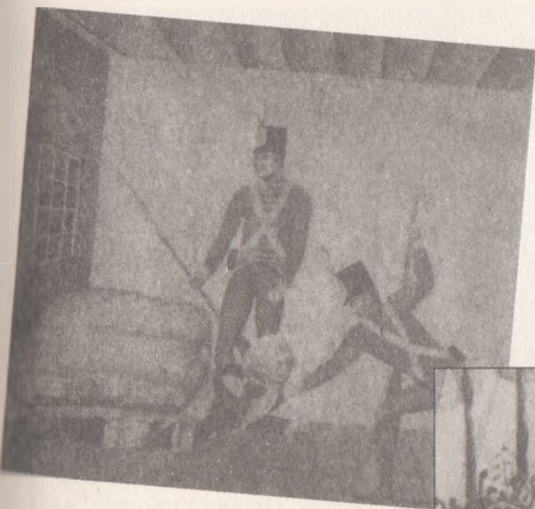
Най-накрая военният съд в Лондон на едно драматично открито заседание осъдил бунтовниците и оправдал губернатора.

Подобно преживяване би било изпитание за всеки човек, а още повече за някого, който със сигурност е имал усещането, че историята се повтаря, и то по един жесток начин. Защото губернаторът на Ню Саут Уелс, който бил британски морски офицер, установил, че светкавицата може да удари два пъти на едно и също място, въпреки че поговорката казва обратното.

Този човек бил Уилям Блай, морски капитан, който преди двацет години бил свален... по време на метеж на кораба „Баунти“.

Блай вечерял, когато му съобщили, че тетежниците идват да го арестуват. Той се скрил в една малка стая за прислугата с надеждата, че по-късно ще успее да избяга. После моряците разказвали как го наперили под едно легло. Последвали подигравки и обвинения, че е страхливец, които сигурно са засегнали Блай много по-дълбоко, отколкото самият бунт.

Екипажът на кораба от кралската флота „Баунти“ се вдигнал на бунт през 1789 г. Блай се измъкнал с малка лодка, шепя верни моряци и оскъдни припаси, благополучно преплавал повече от четири хиляди мили и се спасил.

НЕНАВРЕМЕННАТА ВОЙНА

*Тя започнала
ненавреме
и завършила
твърде късно.*

Главната причина за войната от 1812 г. била, че Великобритания пречела на американското корабоплаване с търговското ембарго, което била наложила срещу Франция. Съединените щати от години напразно се опитвали да накарат англичаните да променят един закон – така наречените Разпоредби на съвета, които били в основата на твърде неудобната за тях политика. В крайна сметка на 18 юни 1812 г. САЩ обявили война на Великобритания.

Зле избран момент.

Оказало се, че британското правителство е отменило Разпоредбите два дни преди това. Или казано с други думи, основната причина за войната вече не съществувала. По-късно президентът Джеймс Медисън признал, че ако е знаел за тази промяна в позицията на англичаните, би се въздържал от обявяването на война. Но минали месеци, преди новината да стигне до Вашингтон... а зарът вече бил хвърлен.

Великобритания и САЩ воювали повече от две години.

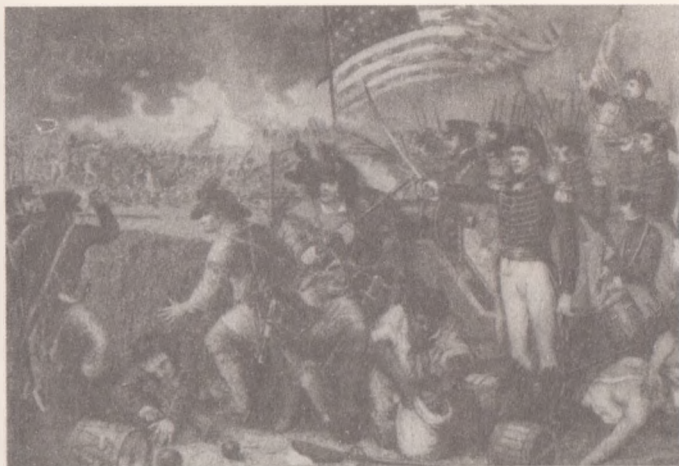
▼ Най-прочутата схватка през тази война е битката при

Ню Орлеан на 8 януари 1815 г., в която генерал Андрю Джексън нанесъл решително поражение на британците. Джексън станал национален герой, а впоследствие и президент на САЩ.

Още по-зле избран момент.

Договорът от Гент, с който официално се слагал край на войната, бил подписан на 24 декември 1814 г. Тоест битката се водила две седмици, след като войната била свършила.

Битката при Ню Орлеан била най-неравната от всички. Британската атака срещу американските позиции по бреговете на Мисисипи се оказала кървава катастрофа. Англичаните дали повече от 2000 убити и ранени, а американците – само 70.

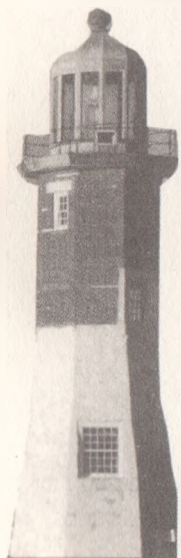

Войната продължила две години, мирните преговори се водили четири месеца и половина, а пътуването на документите от Европа до Вашингтон отнело пет седмици. След всичкото това време на Сената и президента им е бил необходим само един ден, за да ратифицират договора за прекратяване на войната.

АРМИЯ ОТ ДВАМА

Как две момичета успели да надхитрят военен кораб.

През юни 1814 г. английската фрегата „Булуърк“ със 74 оръдия на борда нападнала град Ситюейт в Масачусетс и подпалила шест кораба на пристанището. В града незабавно бил сформиран доброволчески отряд. Мъжете провеждали ученията си край фара, който гледал към пристанището, но лятото минало без повече инциденти и скоро бдителността им била приспана.

Но през септември „Булуърк“ се върнал отново.

Ребека Бейтс, осемнайсетгодишната дъщеря на стопанина на фара, видяла британския кораб, закотвен недалеч от брега. Лодка, пълна с войници, тъкмо потегляла към двата търговски кораба на пристанището, които били доста примамлива мишена за англичаните.

Бащата ѝ не бил там. Нямаło също време да отиде до града и да предупреди за нападението. Тогава Ребека забелязала нещо, което доброволците били оставили при фара и ѝ хрумнала идея. Там имало една малка флейта и барабан.

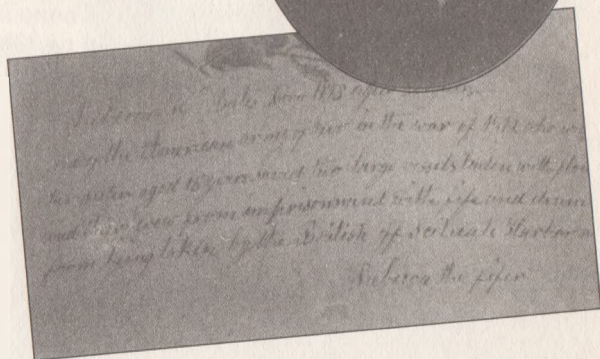
През лятото войниците били научили момичетата на няколко мелодии. Ребека решила, че могат да използват една от тях, за да заблудят англичаните. „Не се показвай – предупредила тя сестра си. – Ако ни видят, ще станем за смях.“ Двете момичета се скрили зад една дюна и с всички сили засвирили „Янки дудъл“.

Британците чули добре познатата мелодия да се носи над водата. Това можело да означава само едно – американските войници се събират, за да ги отблъснат. Тогава те вдигнали сигналния флаг и се отказали от внезапната атака.

Ситюейт бил спасен от Ребека и Абигейл Бейтс, а техният град ги запомнил завинаги като американската армия от двама.

Ребека Бейтс доживяла до дълбока старост и разказвала на хората за деня, в който спасила Ситюейт. Тя и сестра ѝ дори подписали клетвени декларации, че слушаният е истински.

“ТИ ВЗЕМИ БАРАБАНА,
А АЗ ФЛЕЙТАТА.”

РЕБЕКА БЕЙТС КЪМ СЕСТРА СИ АБИТЕЙЛ,
ПРЕДИ ДА ПРОГОНЯТ БРИТАНЦИТЕ

ЗНАМЕ, ОБСИПАНО СЪС ЗВЕЗДИ

*Когато
американците
пеят химна си,
те трябва
да си спомнят
за двата пияни
английски
драгуни,
благодарение
на които той
се родил.*

Вашингтон бил в пламъци, погнален от британските войници. Димът все още се издигал от руините, когато англичаните се отправили към Мерленг. След като повечето драгуни се изнизали благополучно от Марлборо, двама пияни войници продължили да крецят и да вилнеят по улиците. Един от градските съветници, г-р Уилям Бийнс, толкова се вбесил, че лично закарал двамата пияници в затвора.

Но единият успял да избяга и се върнал с още драгуни. Те освободили затворения войник, взели в плен г-р Бийнс и го отвели на една фрегата, която била на котва в залива Чезапийк. Скоро един адвокат, приятел на доктора, отплавал към фрегатата, за да преговаря за освобождаването му. Точно когато се качил на борда, англичаните започнали да обстрелват форт МакХенри и задържали двамата мъже, докато бомбардировката приключи.

Тогава адвокатът Франсис Скот Кий забелязал как американското знаме въпреки всичко се вее над форта „сред червения блясък на снарядите“*. Стихотворението му „Знаме, обсипано със звезди“ скоро си спечелило популярност.

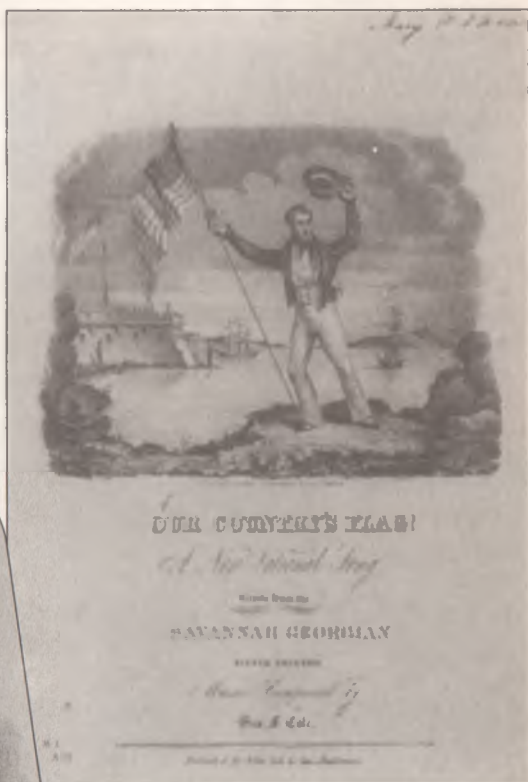
А музиката? Кий заимствал мелодията от „Анакреон на небето“, която – по ирония на съдбата – била популярна английска пиянска песен.

* Стих от американския химн. – Б. пр.

Кий написал стихотворението в една хотелска стая в Балтимор в деня след битката. Само след седмица то било публикувано за първи път.

Необходими били 40 законопроекта и решения на Конгреса, преди песента „Знаме, обсипано със звезди“ да бъде одобрена като национален химн на Съединените щати през 1931 г.

ЛОШ ДЕН НА ВАТЕРЛО

Представете си, че се събуджате и ви е зле... и това ви коства цяла империя.

Наполеон бил готов за сражение. Враговете му били многобройни: могъща армия от британски, белгийски, холандски и германски части се били обединили, за да го разгромят. Но Наполеон бил най-великият военачалник на света. Необходимо било нещо повече от оръдия и кавалерия, за да бъде спрян.

И тук се намесила съдбата.

Могъщият император бил болен. Хемороидите и възпалението на пикочния мехур го измъчвали така жестоко, че не можел да се помръдне. Агонията му през нощта преди битката била непоносима и той взел опиум. На другия ден се събудил късно и така изгубил съдбоносни часове, които вероятно са могли да променят развоя на последвалите събития.

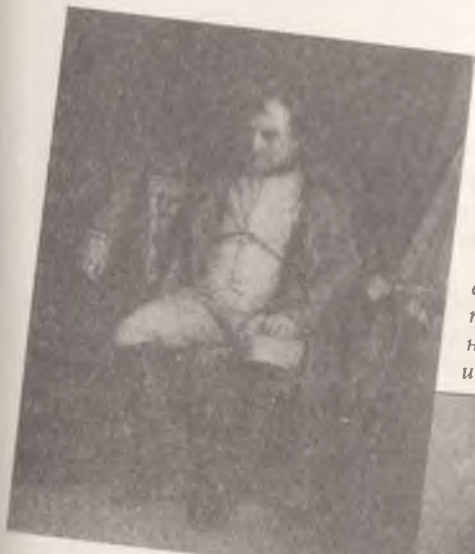
На сутринта Наполеон изпитвал такива болки, че едва се качил на коня си. Не било по силите му да огледа и бойното поле. Според разказите на някои той взел още опиум, който вероятно замъглил разсъдъка му.

Императорът наистина не бил в най-добрата си форма, а по-късно станало и по-лошо. Бил разгромен и това сложило край на империята му.

Само ако можел да си вземе отпуска по болест!

Кой е спечелил битката при Ватерло?
Зависи кого ще попитате. Англичаните
приписват заслугата на херцог Уелинг-
тън, командващия обединените сили на
британци, холандци и белгийци, които
се сражавали с Наполеон през по-голяма-
та част от деня. Нищо подобно, казват
германските историци и сочат маршал
Блюхер (на карикатурата той се дуелира
с Наполеон), който пристигнал на бойното
поле късно следобед с пруската армия, която
нанесла решителния контраудар. Така или
иначе Наполеон изгубил.

НАЧЕЛО НА РЕВОЛЮЦИЈАТА

*Една сепла
идея със
забележителни
последствия.*

Когато човек хвърли копчето си и не улучи, не само че остава без оръжие, но и го дава в ръцете на врага си. Тази радикална идея влязла в главата на един зулуски воин малко след 1800 г. и резултатът от нея променил цял един континент.

Воинът на име Шака стигнал до заключението, че вековната практика да се мятат леки копчия по врага от разстояние е почти безполезна. Той изобретил нов вид копче – по-късо, по-тежко и с по-голямо острие, с което нападал отблизо противника си и го убивал в ръкопашен бой.

Копчето станало известно като „икълва“ заради всмукващия звук, който издавало при намушкването и издърпането от човешкото тяло.

Шака Зулу започнал да се сражава по новия начин и станал най-известният и страховит завоевател в Африка, както и един от най-великите командири на всички времена. В началото имал само няколко воина, а накрая управлявал цяла империя и командвал армия, наброяваща повече от 50 000 души. Той направил истинска революция във военното дело на африканския континент, като въвел дръзки нови тактики и концепцията за тотална война.

В резултат на това били избити повече от два милиона африканци и един обширен район в южна Африка бил обезлюден, точно когато белите заселници започнали да прииждат, за да я колонизират.

Като момче Шака бил прогонен от родното си село заедно с майка си, към която останал изключително привързан. Когато починала, той наредил да бъдат избити хиляди зулуси, така че семействата им да скърбят заедно с него. Обезумял от мъка, Шака заповядал да не се засява нищо и всички бременни жени да бъдат убити; дори кравите-майки били изклани, за да разберат техните телета какво е да загубиш майка си.

Шака бил вожд на зулусите от 1816 до 1826 г., когато бил убит от своя полубрат.

Зулуски воини размахват копията икълва, докато изпълняват боен танц.

“ НГАДЛА! („ЯДОХ!“) ”

КРЯСЪКЪТ НА ШАКА ЗУЛУ,
КОГАТО ЗАБИВАЛ ИКЪЛВАТА
В ТЯЛОТО НА ВРАГА

МНОГООБЕЩАВАЩ ДЪРЖАВНИК

Военен
министър
на САЩ
положил
началото
на коледна
традиция.

Джоуъл Поансет бил посланик, конгресмен и накрая министър на войната от 1837 до 1841 г. Той има честта да бъде единственият американски държавник, чието име е влязло в лексиката на два езика по формата на думи с различно значение.

През годините, докато бил посланик в Мексико, Поансет се забъркал твърде много в политическите интриги, които се въртели в Мексико Сити. Някои дори твърдят, че заговорничел с революционерите за сваляне на правителството. Мексиканските власти били вбесени от грубата намеса във вътрешните им работи и измислили нова дума за този тип нагло вмешателство: *pointsettismo*.

В крайна сметка те поискали той да напусне Мексико... но не и преди да направи нещо, с което отбелязваме Коледа и до днес.

Поансет, който бил западен ботаник, бил очарован от едно цвете, което растяло само в южната част на Мексико. Ацтеките го наричали „куетлахочитъл“. Американецът започнал да отглежда тези цветя в оранжерията си и да ги изпраща в САЩ. Накрая цъфтящото през зимата растение се превърнало в истински хит и Коледа, празникът на мира, станал още по-светъл благодарение на цветето, носещо името на министъра на войната.

Поансетия (Коледна звезда).

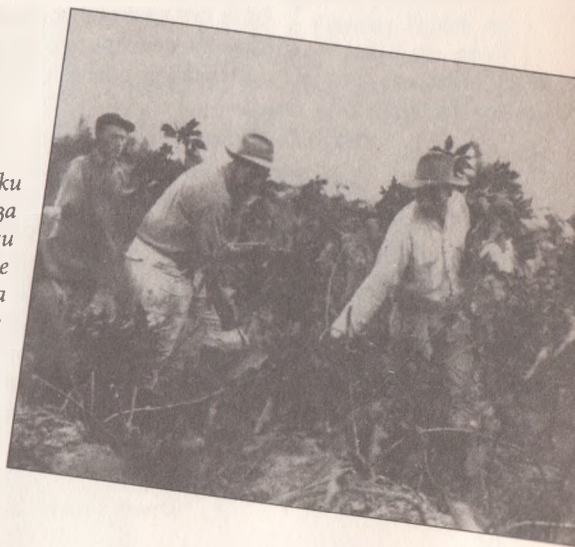

Като министър на войната Поансет помогнал за реорганизирането на американската армия и разширил Уест Пойнт. Освен това бил един от инициаторите за основаването на музея „Смитсониън“. Но въпреки всичко най-голямото му попадение било едно цвете.

J. M. Coinsett

Идеята поансетията да се наложи като цвете за Коледа хрумнала за пръв път на един калифорнийски фермер на име Пол Ек. Неговите неуморни усилия да популяризира Коледната звезда в продължение на цели 40 години превърнали растението в един от символите на Рождеството навсякъде по света.

1836

СМЪРТТА НА ДЕЙВИ

*Последните
мигове
от живота
на един
американски
герой.*

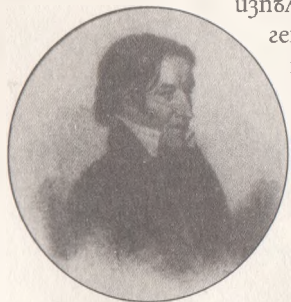
Мнозина свързват битката при Аламо* с образа на Дейви Крокет, който се сражал храбро до последния си миг. Според един драматичен разказ, когато го намерили мъртъв, около него лежали „седмнайсет мексиканци, единайсет от тях били загинали от камата му, а останалите от пушката и четирите му пистолета“.

Такава е легендата. А каква е истината?

Всичките 189 тексасци, отбранявали Аламо, били избити до един. А след това мнозина мексикански войници разказвали за битката. Те рисуват съвсем различна картина за последните мигове на Крокет.

Мексиканският генерал Санта Ана заповядал на армията си да е безпощадна при щурма на Аламо и последвал кървав ръкопашен бой. Той продължил чак до зори. Точно тогава Крокет и още шестима мъже били открити живи и здрави в една задна стая, която им послужила за убежище. Според един от разказите Крокет се опитал да се измъкне, като казал на похитителите си, че всъщност не се е бил за Аламо и иска да стане лоялен мексикански гражданин.

▼ Мъжете били отведени при Санта Ана. Вбесен, че не е изпълнена заповедта му да не се взимат пленници, генералът наредил те „да бъдат съсечени на място“, по думите на един мексикански офицер. „Нахвърлиха се върху нещастните беззащитни мъже както тигърът се мята върху своята плячка“. Истината за тази история излязла на бял свят няколко седмици след битката и била публикувана в много вестници, но митът се оказал по-привлекателен и е жив и до днес.

* Францисканска мисия в Сан Антонио, Тексас. – Б. пр.

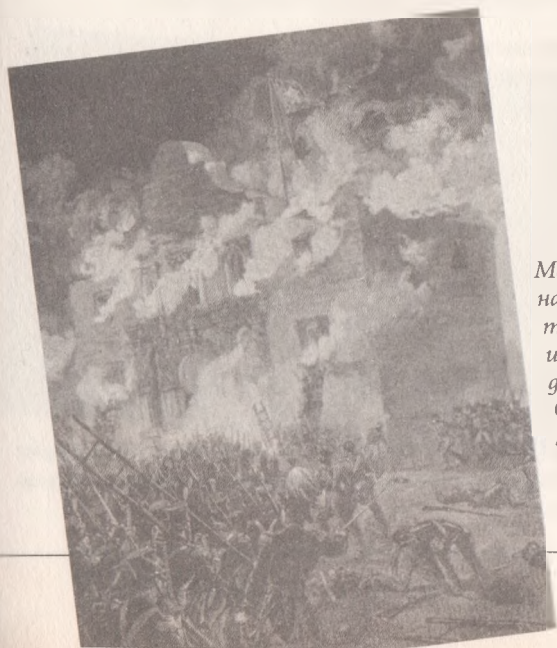

Крокет старателно изграждал образа си на наивен провинциалист, което било необходимата стъпка по пътя към политическата му кариера. Четири години бил член на парламента на Тенеси и шест на конгреса на САЩ. Дошъл в Тексас с надеждата да се „закрепи“ финансово и да се опита да вдъхне нов живот на залянялата си политическа кариера.

Митът за героичния край на Крокет се родил благодарение на едно описание, което се появило години след неговата смърт. Няма спор, че той се е сражавал храбро. В едно писмо, изнесено тайно от Аламо, се разказва, че когато започнал вражеският обстрел, Дейвид Крокет обикалял навсякъде и вдъхвал кураж на мъжете да изпълнят дълга си. Но няма доказателства за легендата, че се е сражавал до последния си дъх.

Мексиканският генерал Мануел Фернандес Кастрилийон познал прочутия пионер на американския Запад и помолил Санта Ана да го пощади заедно с останалите пленници. Санта Ана обаче отказал: „Не ви ли казах какво да правите с тях? Защо ти ги водите?“ После заповядал да бъдат екзекутирани.

ЧАЕНО ПАРТИ

*Как
жаждата на
англичаните
за чай довела
до нарковойна
с Китай.*

В началото на 18 век никои във Великобритания не пиел чай. В края на века вече всички го обичали. Британците изпивали цялото количество, което Източноиндийската компания успявала да внесе от Китай. Чаят се превърнал в любимата напитка на нацията.

Но се появил проблем. Китайците не се интересуваха особено от европейските стоки, а за вноса на необходимия за година чай в началото на деветнайсети век отивала валута в размер на един милиард днешни долара. Сребро и злато изтичали от Европа към Китай, превръщайки външния дълг във все по-болезнен проблем.

Решението? Източноиндийската компания сключила тайно споразумение с британското правителство и станала най-големият търговец на наркотици в света. Компанията започнала да произвежда големи количества опиум в Индия. Била създадена сложна схема за контрабандното му внасяне в Китай, където бил разменян за чай. Доставка на опиум нараснали 250 пъти. През 1839 г. масовото пристрастяване към опиума в Китай вече било сериозен проблем.

Китайският император се опитал да сложи край на търговията с наркотика в страната си. Негови представители унищожили британските запаси от опиум в търговското пристанище на Кантон и изхвърлили британците оттам.

Но можела ли Англия да остави нещата така?

Не и за всички чай на Китай.

Великобритания отговорила с война, за да защити търговията си с опиум. Тя лесно спечелила Опиумната война и Китай бил принуден да позволи търговията с наркотика за още 70 години.

Резултатът: милиони пристрастени към опиума китайци в името на субсидирането на английската любов към чая.

Едно от последствията на Опиумната война било, че Великобритания завладеяла Хонгконг, който останал под нейно управление чак до 1999 г.

Най-висока била цената на пресния чай, затова търговците създали флотилия от бързоходни товарни кораби, които се надпреварвали кой ще успее да грабне първия за сезона чай и да се върне най-бързо в Лондон. Един от най-прочутите клипери бил „Къти Сарк“, който товарел повече от 500 тона чай и изминавал разстоянието от Китай до Англия за по-малко от сто дни.

НАСЛЕДСТВОТО НА СПЕНСЪР

*Смърт чрез
обесване
в морето
предизвикала
създаването
на Военно-
морската
академия
на САЩ.*

Филип Спенсър бил двадесетгодишен младеж с румено лице, когато бил обесен. Имал навика да забърква каша. Първо се провалил на изпитите в два колежа, после баща му използвал връзките си, за да го вземат във флотата на САЩ като курсант. Спенсър не изневерил на навиците си, напил се и незабавно бил изхвърлен от кораба.

Получил втори шанс: качили го на брига "Самърс", но тръгнали слухове, че заговорници с неколцина от екипажа за превземане на кораба. Когато капитанът го обвинил в метежничество, Спенсър казал, че се е пошегувал: „Просто си пофантазирахме“.

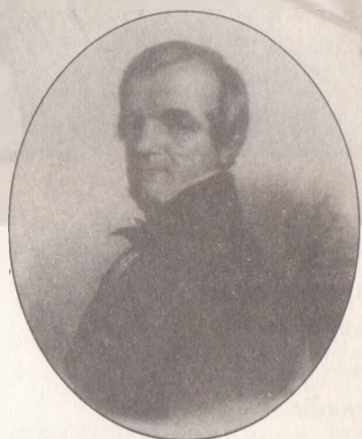
Спенсър и двама негови съучастници били оковани с вериги на палубата. Най-близкото пристанище се намирало на стотици мили, а другите моряци били разгневени и негодували. Офицерите се опасявали, че всеки момент те ще се надигнат, ще ги избият и ще освободят тримата заговорници.

Ето защо капитан Аликзандър Слайдел МакКензи заповядал Спенсър и двамата му съзаклятници да бъдат обесени на нока.

Но Филип Спенсър не бил кой да е. Баща му бил военен министър и екзекуцията на неговия син шокирала цялата нация. Някои обвинили капитана в престараване. Други настоявали да разберат как един неквалифициран младеж е назначен като флотски курсант и е качен на кораб без никаква подготовка.

Обществото искало реформи. Правителството откликнало. Само две години по-късно в резултат на аферата „Самърс“ било основано военноморското училище, от което курсантите излизали като добре подготвени офицери. Едва ли Филип Спенсър някога е предполагал, че смъртта му ще проправи пътя към основаването на американската Военноморска академия.

Военният министър Джон Спенсър бил в челните редици на хората, които надигнали глас капитан МакКензи да бъде изправен пред военен съд. В крайна сметка той бил оправдан от състав на военноморския съд, но с кариерата му във флота било свършено. Никога повече не му поверили командването на военен кораб.

Като студент в Юниън Колидж Филип Спенсър и група неговии приятели основали братството Хи Пси, което и днес има структури в трийсет и два колежа и университета в Америка. „Ритуалите, контролираното влияние, знаците и паролите винаги му доставяха голямо удоволствие – пише негов състудент години по-късно – и той всеотдайно се стремеше да ги направи още по-мистериозни и впечатляващи.“

Филип Спенсър и съзаклятниците му били последните хора, обесени някога на борда на американски военен кораб. Спенсър е прототипът на главния герой в романа на Херман Мелвил „Били Бъд“:

УЖАС ОТ НЕБЕСАТА

Скромното начало на модерните военно-въздушни сили.

Ескадрили от бомбардировачи унищожават наземни цели – нещо обичайно за всяка съвременна война. Но през март 1849 г. това било само ексцентрична идея, която се зародила в главата на един австрийски артилерийски офицер.

Австрийската армия обсадила Венеция по време на войната за независимост на Италия. Блатистите лагуни около островния град попречили на австрийците да докарат големите си оръдия, да обстрелват града и да го принудят да се предаде. Именно в този момент лейтенант Ухатиус предложил една съвсем новаторска за военното дело идея.

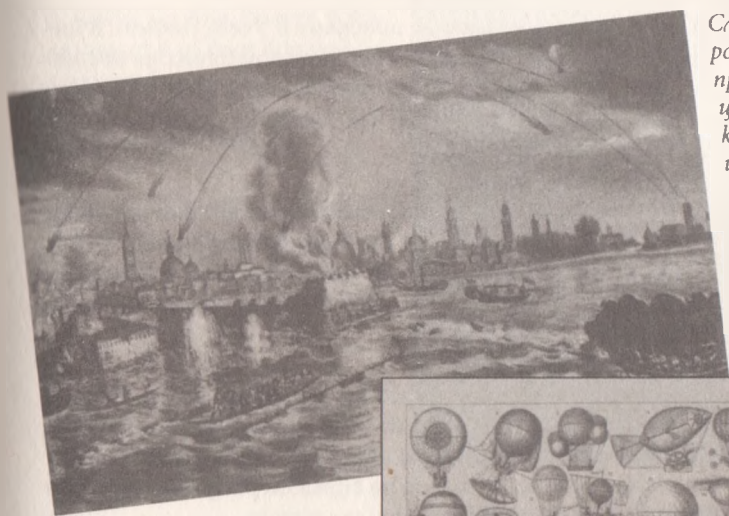
Защо да не пускат бомбите от небето?

Австрийците организирали две ескадрили „Въздушно торпедо“. Всяка била от по сто безпилотни балона, пълни с горещ въздух и бомба с възпламенител, която щяла да експлодира в определен момент. Преди това пуснали малки пробни балони, за да определят скоростта и посоката на вятъра. Така можели да изчислят точката на излитане и момента на взривяване на бомбите, които трябвало да избухнат точно над Венеция.

Атаката започнала през юли, след месеци приготовления. Някои от балоните били пуснати от една фрегата, закомвена близо до Венеция – първото излитане на въздухоплавателно средство от кораб.

Но идеята била изпреварила времето си. Бомбите не нанесли кой знае какви поражения на Венеция, а когато вятърът сменил посоката си и върнал някои от балоните към австрийските позиции, операцията била преустановена. Рожденият ден на бомбардировача останал за бъдещето, но се родил един абсолютно нов и модерен начин за сеене на смърт и разрушения.

След като бомбардировката с балони се провалила, австрийците успели да докарат оръдията си и обстрелвали Венеция по старомодния начин. Малко след това градът се предал.

Първоначалната идея за въздушното нападение над Венеция била балоните да се направляват с дълги медни жици, с които да се активира бомбата, когато балонът стигне над целта. Но това се оказало невъзможно.

През 1812 г. руснаците се опитали да пуснат първите „бомбардировачи“ в света. Император Александър I наредил да се направи огромен балон с формата на риба, на който да могат да се натоварят хора и експлозиви. Идеята била той да покръжи над щаба на Наполеон и да го засипе с бомби. Но перките, с които балонът трябвало да се придвижва, не проработили и експериментът бил изоставен.

ИЗКУСТВОТО НА ВОЙНАТА

Картина,
родена
от военен
провал.

Кадетът имал много проблеми в Уест Пойнт. В интерес на истината, основната причина да постъпи в академията била овдовялата му майка, която искала синът ѝ да стане военен, каквото бил покойният му баща.

Първата година имал достатъчно черни точки, за да бъде изхвърлен. Но директорът на академията полковник Робърт Е. Лий, който скоро щял да стане много известен, проявил снисходителност, опростил му някои от тях и му разрешил да продължи.

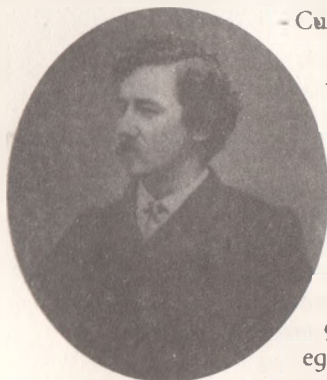
През втората година кадетът се разболял сериозно и полковник Лий писал на майка му да дойде да си го побере. Но след като се възстановил, той си взел всички изпити и дори станал първенец на курса по рисуване. Нещата най-сетне тръгнаха в определена посока.

И тогава, в края на третата година, дошъл ред на събоносния изпит. Той бил устен, по химия, и спокойно може да се смята за най-краткият устен изпит в историята на Уест Пойнт. Преподавателят поискал младият човек да говори за силикона.

- Силиконът е газ – започнал кадетът.

- Достатъчно – прекъснал го изпитващият. Заради три думи кадетът бил скъсан по химия и изхвърлен от Уест Пойнт. „Ако силиконът беше газ – казал той след време, – сега щях да съм генерал-майор.“

Но това, което военното дело загубило, било спечелено от света на изкуството. Кадетът развил таланта си да рисува и станал един от най-известните американски художници: Джеймс Макниъл Уистлър.

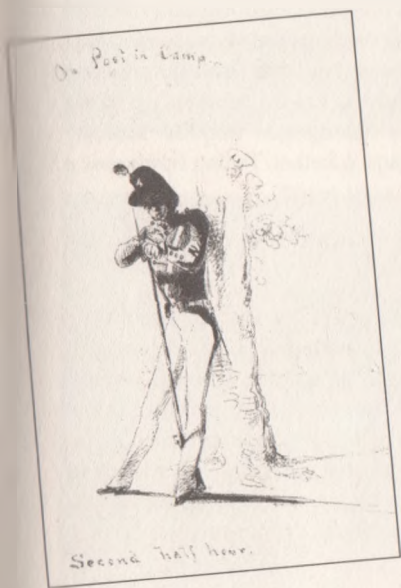

А майка му Ана, която иска-
ла синът ѝ да бъде военен? Тя
е най-прочутият му модел:

Майката на Уистлър.

Мотивето, което Уистлър рисувал, претърпяло катастрофа и повече не можело да позира. Уистлър помолил майка си да го замести. След като стояла права няколко дни, тя толкова се изторила, че той ѝ позволил да седне и завършил картината така. Наложило се да заложи платното за пари. Сега то е в Музея д'Орсе в Париж.

Сред известните личности, отпадна-
ли от Уест Пойнт, са поетът и писа-
телят Едгар Алън По и световноизвест-
ният психолог Тимоти Лиърц, заклеямен
като LSD-гуруто на 60-те години на ми-
налия век.

ОБЛЕЧЕНИ ДА УБИВАТ... ИЛИ ДА БЪДАТ УБИТИ

Военно
фиаско,
което било
благодатно
за подата.

К онната атака на британската Лека бригада е част от битката при Балаклава по време на Кримската война. Битката и войната са почти забравени, но този щурм се помни благодарение на известната поема на Алфред Лорд Тенисън.

*В Долината на смъртта
яздеха шестстотин.*

Получава се объркване в заповедите и 673-а Британска кавалерийска бригада е изпратена на сигурна гибел под унищожителния артилерийски огън на руснаците.

*Без да разсъждават защо,
те трябваше да се бият и да умрат.*

За по-малко от двайсет минути по-голямата част от Леката бригада е унищожена. Убити са повече от двеста души. От военна гледна точка операцията е ужасна грешка. Но скоро след това събитието пленява въображението на британската общественост и тя го приема не като катастрофа, а като славен и благороден подвиг. Командирът на Леката бригада Джеймс Томас Бруденел е провъзгласен за национален герой.

На него също принадлежи идеята за една дреха, която използваме и до днес.

Бруденел станал известен с това, че неговите войници разполагали с най-добрата екипировка в цялата армия, като за целта използвал свои собствени средства. Едно от нещата, които купил за своите момчета, било пуловер без яка, закопчаващ се от горе до долу, който те обличали под униформите, за да им е топло. След битката този модел пуловери станал страшно модерен и бил кръстен на него.

Никога не сте чували за пуловера бруденел? Така е, защото грехата взела името, което било след титлата му. Джеймс Томас Бруденел бил граф. Всъщност той бил седмият граф... Кардиган*.

* Cardigan (англ.) – жилетка. – Б. пр.

Командващият офицер, който заповядал на Кардиган тази атака, също станал източник на вдъхновение за модата. След като загубил ръката си в битката при Ватерло, лорд Реглан започнал да носи палто подобно на пелерина, чиито ръкави започвали направо от врата. Моделите с реглан ръкав се носят и до днес.

Осемдесет години преди Кримската война един британски офицер на име Хари Лъмсдън също влязъл в историята на модата. Натоварен със задачата да организира елитен отряд от пащунци в Индия, Лъмсдън решил да избави хората си от традиционната аленочервена униформа, за да не бият толкова на очи. Така се родили новите униформи каки го индуската дума khaki – „прах“.

Всички помнят тази атака, но никой не си спомня щурмата на Тежката бригада по време на същата битка. Тенисън написал стихотворение и за него, но то на практика не е познато. Може би защото Тежката бригада имала лесна победа, а не романтично поражение.

НА ГЪРБА НА КАМИЛА?

*Как Западът
за малко
не бил
завладян.*

Представете си следната сцена в стария американски Запад: кавалеристите идват на помощ, препускайки на гърба на яки... камили? Това е можело да се случи, ако един необикновен военен експеримент е имал по-различен развой.

През 1855 г. американският военен министър Джеферсън Дейвис убедил конгреса да отпусне на армията трийсет хиляди долара за вноса на камили за военни цели. Дейвис смятал, че те ще бъдат по-полезни от конете в суровите пустинни условия, преобладаващи в голяма част от западните райони на САЩ.

От Близкия изток в Тексас били докарани общо 78 камили. Те бързо доказали качествата си. Можели да носят на гърба си близо половин тон, издържали дни и дори седмици без вода, движели се по-бързо от конете и се хранели с пустинни растения, до които никое друго животно не се докосвало. Но наред с гърбиците си, камилите имали и своите недостатъци. Силната им миризма влудявала конете и мулетата, а кавалеристите ги намразили защото пищели, плюели и хапели.

Въпреки това през 1858 г. новият военен министър Джон Флойд бил толкова ентузиазирани от идеята, че поискал от конгреса да я разгърне и да бъдат внесени още хиляди камили за военни цели. Флойд вярвал, че камилите ще вдъхнат страх на индианците и ще ги накарат да се откажат от набезите си.

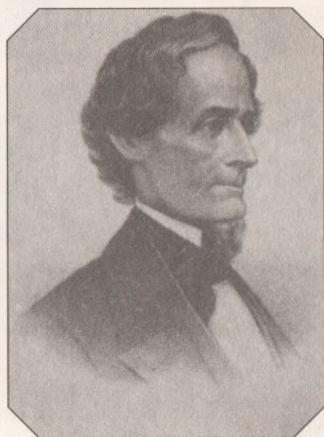
Но конгресът бил зает с други неща. Никой не обърнал внимание на искането на Флойд, тъй като интересът на цялата страна бил съсредоточен върху нарастващото напрежение между Севера и Юга. След избухването на Гражданската война експериментът с камилите бил напълно забравен и американските кавалеристи никога повече не яхали гърбици.

Гърбицата на камилата представлява натрупана мастна тъкан, която поглъща и задържа вода. Обикновено камилите пият вода през три дена, от 80 до 110 литра наведнъж, но са известни и случаи, когато изкарват без вода до десет месеца.

След войната армейските камили били проадени. Впоследствие много от тях били пуснати на свобода в Аризона, Тексас и Невада, където се върнали към естествения си начин на живот. През 1905 г. в Аризона за последен път били забелязани диви камили.

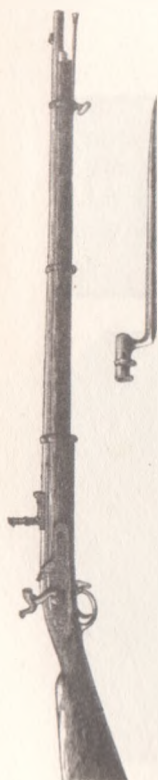
Военният министър Джеферсън Дейвис, по-късно президент на Конфедерацията на Американските щати, бил така завладян от идеята камилите да се използват в армията, че двамата с жена му превеждали книга за тях от френски на английски.

ЗАХАПИ КУРШУМА*

Революционното оръжие, довело до революция.

В продължение на 150 години британската Източноиндийска компания управлявала Индия с армия от местни войници (известни като сепои), командвани от британски офицери. През петдесетте години на деветнайсети век офицерите започнали да раздават на войниците си най-новото оръжие за онова време – пушките Енфийлд.

В крайна сметка те съжалили за това решение.

Вместо със старомодните куршуми за мускети, тези пушки стреляли с нов вид куршуми с конична форма, което увеличавало обхвата и прецизността на стрелбата. Куршумът и барутът се намирали в патрон от обилно намаслена хартия, която запазвала барута сух. При зареждане на пушката крайът на омазнения патрон трябвало да се отхапе, за да се освободи барутът.

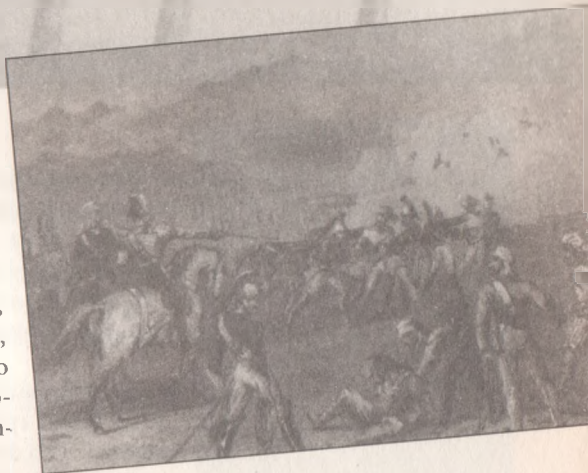
Огромен проблем.

Сред войската се понесъл слухът, че хартията е намазана с мас от прасета и крави, което превръщало отхапването на патрона в светотатство и за индусите, и за мюсюлманите. През май 1857 г. осемдесет и пет индийски войници от град Меерут отказали да използват новите пушки. Те били разжалвани и осъдени на десет години каторжен труд. Техните другари приели това като преследване на религиозна основа, надигнали се, убили британските офицери и ги освободили.

Индия и без това кипяла от недоволство и този метеж дал началото на масови размирици. Насилието бързо се разраснало, когато една индийска принцеса и потиснатото селячество се присъединили към революцията. Имало хиляди загинали и ужасни зверства и от двете страни.

* В миналото вместо упойка по време на операция пациентът стискал между зъбите си куршум, за да изтърпи болката. – Б. пр.

Накрая британското правителство брутално смазало въстанието и установило пряк контрол върху страната. Въпреки високата си цена и провала, бунтът, подпален от новия вид пушки, посял семената на националното движение, което 100 години покъсно постигнало независимостта на Индия.

Британците показали голяма жестокост, като измислили наказанието, наречено „дяволски вятър“. Връзвали човека пред самото дуло на оръдието и изстрелвали снаряда. Той разкъсвал тялото на жертвата на парчета и така била отнетана всякаква надежда за загробен живот.

Сепоите избили британските войници и сепействата им в Каунпоре. Изклали ги, въпреки че се предали. Когато британците отново превзели града, накарали пленените да излижат останалата по пода кръв, преди да ги изведат и обесят.

Както повечето конфликти между различни култури и този бил породен от невежество и подозрение. Британците мислели, че раздаването на най-модерни пушки на индийските войници ще бъде знак на доверие към тях. Сепоите обаче решили, че мазните патрони са само част от таен план принудително да бъдат превърнати в християни.

ЧЕРВЕНИЯТ КРЪСТ

Кървавата битка, в резултат на която била създадена тилосърдна организация.

Днес едва ли някой си спомня за битката при Солферино, но тя е една от най-ужасните в историята. На 24 юни 1859 г. френските и италианските сили под командването на Наполеон III атакуват австрийската армия. Триста хиляди мъже водят жестоки сражения в продължение на повече от петнайсет часа.

Един швейцарски бизнесмен на име Анри Дюнан, който се опитвал да си уреди среща с Наполеон III, станал свидетел на битката. Той бил потресен от страшната сеч и по-късно написал: „На всяка могла, на всеки зъбер се водят смъртоносни сражения. Истинска касапница“.

Това, което се случило по-късно, било още по-лошо. На бойното поле имало 40 000 хиляди ранени, а медицинската помощ била абсолютно недостатъчна. Дюнан не жалел сили в старанието си да помогне на ранените, отчаян, че мнозина умират заради липсата на помощ. Той дълго помнел един ранен войник, който горчиво оплаквал съдбата си: „Ако имаше лекари, бих могъл да оцелея, но сега до довечера ще бъда мъртъв“. Както и станало.

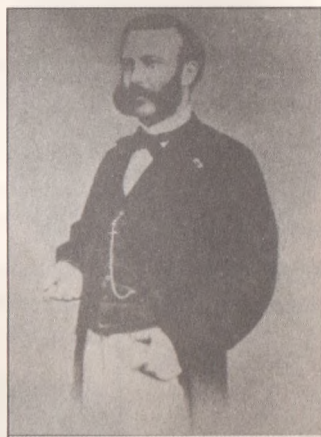
Потресен от видяното, Дюнан написал книга и призовал да бъде създадена международна организация, която да осигурява помощ. Благодарение на неговата работа била подписана първата Женевска конвенция и била създадена международна агенция за подпомагане.

След повече от 40 години за усилията си Дюнан получил първата Нобелова награда за мир.

За да бъдат защитени лекарите и медицинските сестри на бойното поле, те трябвало да носят знак за неутралитет. За да отдадат почит на милостивия швейцарски бизнесмен, нациите, които учредили агенцията, обърнали цветовете на швейцарското знаме и бил създаден:

Червеният кръст.

“ НИЕ НЕ МОЖЕМ ДА ИЗБЕГНЕМ
ВОЙНАТА, НО МОЖЕМ ПОНЕ
ДА НАМАЛИМ НЕЙНИТЕ УЖАСИ. ”

АНРИ ДЮНАН

По време на битката при Солферино във френската армия имало повече ветеринарни, отколкото хуманни лекари.

ВОЙНАТА ЗА ПРАСЕТО

Съединените щати и Великобритания на ръба на война заради... едно твъртво прасе.

През 1859 г. последното късче земя, което САЩ и Великобритания си оспорвали, бил архипелагът Сан Хуан, разположен във водите между Канада и Орегон. И двете страни имали претенции за островите, и двете имали заселници там, които се гледали с подозрение и враждебност.

Такова било положението в деня, когато американецът Лаймън Кътлър, който живеел на остров Сан Хуан, застрелял едно прасе, защото ровело в картофената му нива.

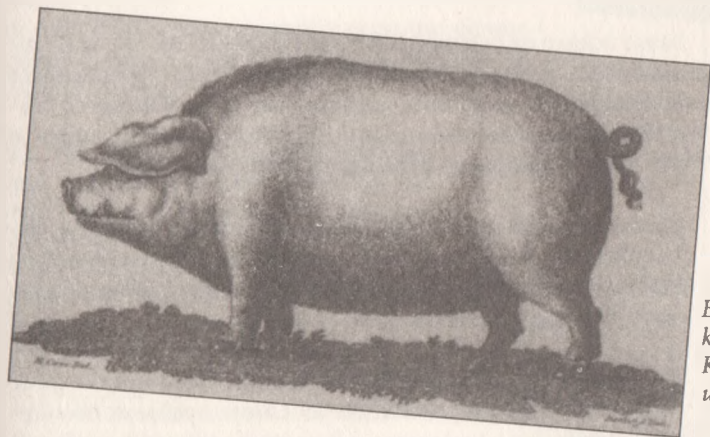
Английско прасе.

Британските власти заплашили, че ще арестуват Кътлър, ако не обезщетят стопанина на прасето. Американците на острова се обърнали за помощ към армията на САЩ и един генерал с горещца глава, Уилям Харни, отвърнал на молбата им, като изпратил рота войници от Девети пехотен полк. На свой ред губернаторът на Британска Колумбия наредил военен кораб да отплава за островите. Напрежението ескалирало. Скоро 400 американски войници се окопали на острова, докато британската флота транспортирала хиляди въоръжени мъже. Войната изглеждала напълно възможна.

В този момент все пак надделял здравият разум. Британските морски офицери отказали да свалят кралските военноморски части на брега и така конфликтът бил избегнат. Правителството на САЩ, уплашено, че действията на разгневения фермер могат да предизвикат война, изпратило главнокомандващия на американската армия генерал Уинфилд Скот да успокои положението. Двете страни се споразумели заедно да владеят островите, слагайки край на военния конфликт, чиято единствена жертва било прасето.

„Ще видят зор с нас“, казал армейският капитан, който командвал американските войски на остров Сан Хуан. Но мигът на славата на Джордж Пикет настъпил четири години по-късно, когато бил генерал от Конфедерацията. Неговото име станало синоним на най-прочутата и най-безсмислена атака в американската история – битката при Гетисбърг.

Всъщност прасето, което убил Лайтърн Кътлър, било бъркширски нерез.

“ПРОТИВОПОСТАВЯЙТЕ СЕ НА ВСЯКАКВИ ОПИТИ ЗА НАМЕСА ОТ СТРАНА НА БРИТАНСКИТЕ ВЛАСТИ.”

ИНСТРУКЦИИ КЪМ АМЕРИКАНСКИТЕ ВОЙСКИ,
КОИТО ОКУПИРАЛИ ОСТРОВ САН ХУАН

Десет години след Войната за прасето САЩ и Великобритания отнесли спора си за островите до трета неутрална страна – германския кайзер Вилхелм I. Той го решил в полза на САЩ и днес островите са част от щата Вашингтон.

МЕСТНА ГВАРДИЯ

Необикновеният военен отряд, който служил от двете страни на барикадата.

Луизианската местна гвардия се родила в първите дни на Гражданската война. Полкът включвал доброволци, изпълнени с нетърпение да се сражават на страната на Юга. Той бил уникален сред другите бойни единици на Конфедерацията заради хората, които участвали в него.

Те всички до един били цвятнокожи и живеели в Ню Орлеан.

Защо искали да се бият за Юга ли? За някои това бил начинът да постигнат равенство. Други имали собственост и се страхували да не я загубят, ако откажат да се сражават. Мнозина били мулати, които се идентифицирали по-скоро с белите на Юга, отколкото с робите.

Югът не позволил на тези гвардейци да се сражават, използвали ги по-скоро за пропагандни цели. Това отношение бързо попарило ентузиазма им да отстояват каузата на Конфедерацията.

Но можете от Местната гвардия отчаяно искали да се докажат. И когато войските на Съюза превзели Ню Орлеан, много от офицерите и войниците се записали като доброволци в Противниковата армия. Към нея се присъединили и избягали роби, които нямали търпение да вземат оръжие в ръце.

Така Местната гвардия, която се реорганизираща в три полка на Съюза, станала единствената военна единица, служила както на Юга, така и на Севера по време на Гражданската война.

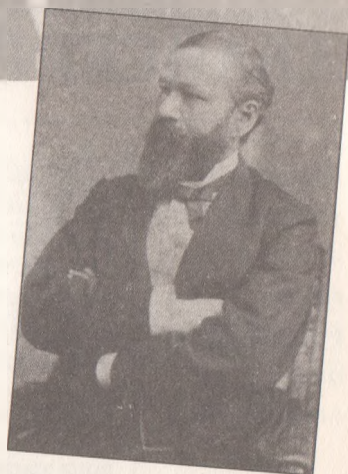
Това били първите поделения от цветнокожи в армията на Съюза. Те се сражавали храбро в битката при Порт Хъдсън. Въпреки техните подвизи, в армията не се отнасяли много добре с тях. Чернокожите офицери били сменяни с бели, а войниците били използвани главно за наряди и тежък физически труд.

Въпреки желанието си да се сражава, Местната гвардия била изоставена като сираче и от двете армии. Затова един от офицерите ѝ казал: „Никои не иска истински нашите успехи“.

Един от офицерите на Местната гвардия – П. Б. С. Пинчбек, за кратко бил губернатор на Луизиана по време на Реконструкцията*. Той бил първият и единствен цветнокож губернатор на щата. Пинчбек бил четвърт афроамериканец, син на плантатор от Луизиана и любовницата му мулатка.

* Възстановителен период след Гражданската война в Америка. – Б. пр.

Към края на Гражданската война Робърт Е. Лий предложил в армията да бъдат наети роби. Генералът на Конфедерацията Коб Хауъл обобщил южняшкото мнение за чернокожите с думите: „Ако от робите стават добри войници, значи цялата ни теория за робството е погрешна“.

Трите полка на Местната гвардия, които служили във армията на Севера, били известни и като Африканския корпус.

“ ТЕ СЕ СРАЖАВАХА БЛЕСТЯЩО! БЛЕСТЯЩО! ВСИЧКИ СА ВЪЗХИТЕНИ, ЧЕ СЕ СПРАВИХА ТОЛКОВА ДОБРЕ. ”

ГЕНЕРАЛ НАТАНИЪЛ П. БАНКС
ЗА МЕСТНАТА ГВАРДИЯ
ПРИ ПОРТ ХЪДСЪН

1862

ДВАЙСЕТ И ЧЕТИРИ НОТИ

Как един генерал си осигурил място в историята само с подсвиркване.

Дан Батърфилд бил нюйоркски бизнесмен, който станал генерал от армията на Съюза. Хората или го обичали, или го мразели. Получил Почетен медал за това, че успял да прегрупира бригадата си под унищожителния вражески огън, но имал лош нрав, който дразнел офицерите. Един от тях писал, че Батърфилд има „отвратителен характер“.

Вероятно е било така. Но Дан имал душа на поет.

Една юлска вечер през 1862 г. той извикал тръбача на бригадата в палатката си. Не му харесвал сигналът за гасене на лампите в края на деня. Според него не бил много „музикален“.

Всъщност генералът имал нещо съвсем друго на ум. Тъй като по собствено признание не можел да напише и една нота, той помолил тръбача Оливър Нортън да опита една мелодия, като му я изсвирил с уста. Нортън я повторил, но тя не звучала точно така, както му се искало на Батърфилд и те продължили да работят; генералът подсвирквал, а тръбачът надувал тръбата, докато най-после Батърфилд останал доволен от чутото.

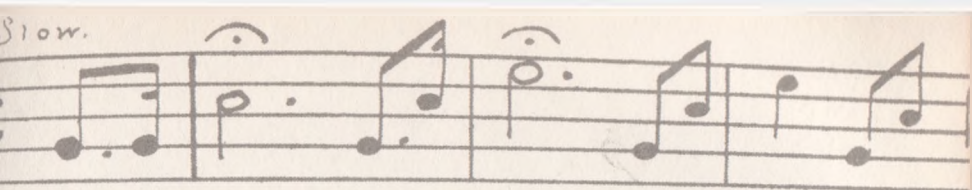
Нортън изсвирил новия сигнал още същата вечер. Тръбачите на лагеруващите в съседство бригади били толкова впечатлени, че също го възприели. Скоро сигналът се разпространил в цялата армия, включително и в тази на Конфедерацията.

Така през една топла юлска вечер съвместната работа на генерал и тръбач родила дваайсет и четири ноти, които влезли в историята. Това е познатата на всички и толкова запомняща се мелодия, която обявява на войниците края на деня, и се носи във въздуха при военни погребения.

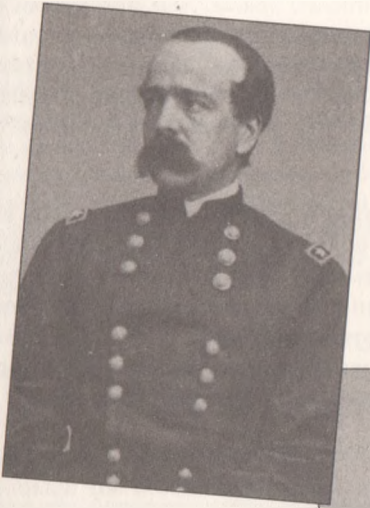
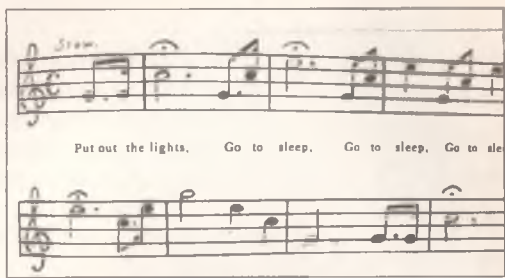
Последната тръба.

Войниците започнали да съчиняват текстове за музиката, веднага след като тръбачът я иззвирал. Това е един от най-старите.

Тръбачът Оливър У. Нортън си спомня, че Батърфилд искал мелодия, която да внушава, че е време светлините да се гасят и всеки да се отдаде на почивка в лагерната тишина.

Вероятно идеята за новия сигнал дошла на Батърфилд от един по-стар сигнал, който вече не се свирел. Но той променил мелодията, за да я зареди с това настроение, което търсел.

ТРИТЕ ПУРИ

*Югът може
да спечели
Гражданската
война...
ако не били
три пури.*

Било събота, 13 септември 1862 г. За войниците от 27-и полк от Индиана това бил поредният ден на походи. Подобно на останалата част от Съюзническата армия под командването на генерал Джордж МакКлелан, те се придвижвали по черните пътища на Мериленд, търсейки сражение с конфедеративната армия на Робърт Е. Ли, която била нахлула в Севера.

Моментът бил изключително важен. Ако Ли успее да спечели решителна победа, това вероятно щяло да сложи край на войната и европейските сили щели да признаят Юга като отделна държава. Генерал МакКлелан, мудар и предпазлив, като че ли не бил човекът, който може да го победи.

Двайсет и седми полк спрял да отсвѝхне на едно поле, където преди няколко дни били южняците. Трима войници, които били легнали на земята, изведнѝж забелязали нещо наблизо: три пури, увити в парче хартия. Зарадвани, войниците решили да си разделят пуриите и тъкмо когато се канели да хвърлят хартията, на един от тях – ефрейтор Бартън У. Мичъл, му хрумнало да погледне листчето.

В този момент ефрейторът неволно станал най-важният човек на планетата. Любопитството му щяло да предопредели живота на хиляди войници и съдбата на много нации.

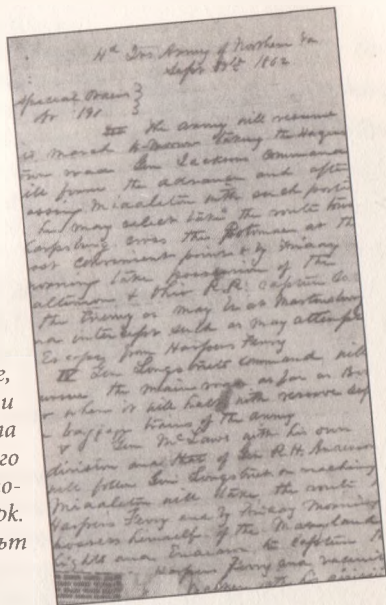
В рѝцете на Мичъл било попаднало копие от заповедите на генерал Ли, очевидно изгубени от конфедеративен офицер, с които той указвал каква е посоката на армията на Юга. Находката бързо стигнала до командването. Подтикнат от това откритие, генерал МакКлелан незабавно предприел настѝпление.

Резултатът: армията на Юга била отблъсната в битката при Антиметам, най-кръвавият ден в американската военна история. Загинали повече от пет хиляди войници.

И всичко това заради три пури.

Това е листът хартия, намерен от войниците, Специални заповеди, № 191. Те били написани от адютанта на Лий – Р. Х. Чилтън. По чиста случайност един от офицерите на МакКлелан го познавал отпреди войната. Той разгледал заповедите и потвърдил, че това е неговият почерк. Така генерал МакКлелан се убедил, че документът е истински.

“ АКО ТОВА ЛИСТЧЕ ХАРТИЯ НЕ МИ ПОМОГНЕ ДА НАТУПАМ БОБИ ЛИЙ, ПО-ДОБРЕ ДА СИ ВЪРВЯ ВКЪШИ. ”

ГЕНЕРАЛ ДЖОРДЖ МАККЛЕЛАН

Единият от войниците, които намерили пуриите – сержант Джон Блос, живял четирийсет години след битката и станал обичан ректор на Орегонския щатски университет. (Той е в първата редица, вторият отдясно.)

ЦЕПЕЛИНЪТ

Как
Гражданската
война
протенила
историята
на авиацията.

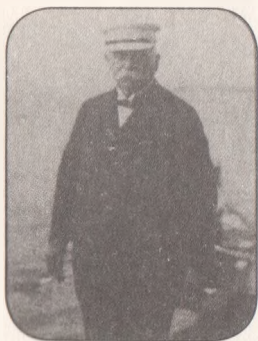
Граф Фердинанд фон Цепелин бил млад пруски офицер, когато през 1863 г. го пратили в Америка като военен наблюдател към армията на Съюза. Ентусиазираният млад лейтенант често препускал заедно със съюзническата кавалерия и за малко не бил пленен от войниците на Конфедерацията седмица преди битката при Гетисбърг.

След войната, Фон Цепелин се заел да изследва Съединените щати. Така се озовал в Минеаполис и там се случило нещо, което променило живота му.

Летял с балон.

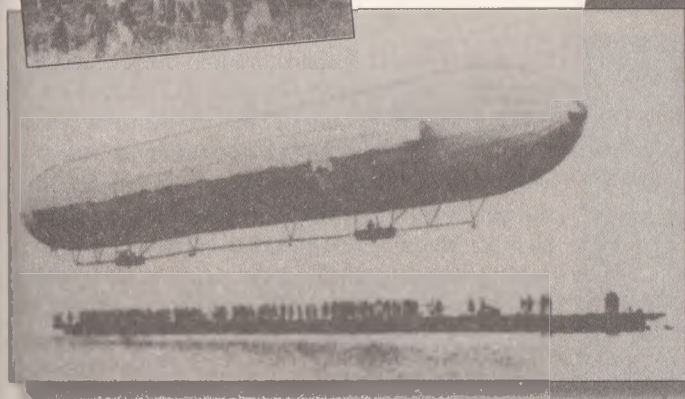
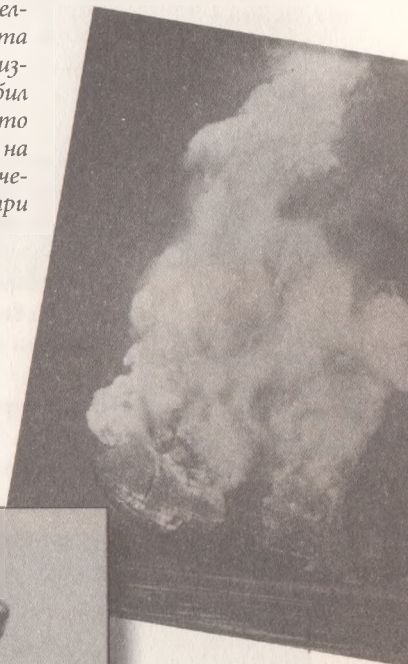
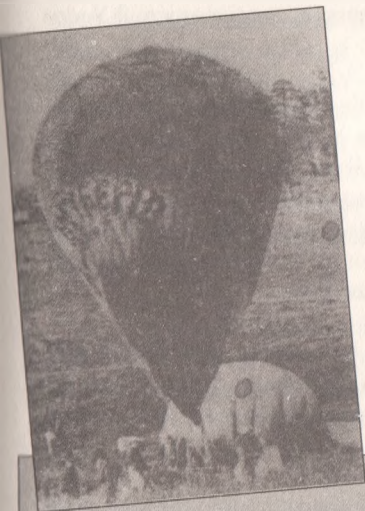
Той бил пилотиран от Джон Стайнър, който бил служил като въздухоплавател в армията на Севера. На 19 август Стайнър позволил на Фон Цепелин да изпробва балона му. Младият аристократ се издигнал на повече от двеста метра над земята. И се запалил по летенето.

Стайнър разказал на графа за разузнавателните си мисии над позициите на Конфедерацията и отбелязал, че най-големият проблем на балона е, че е неуправляем. Според него трябвало да бъде конструиран продълговат балон, подобен на пура, който да може да се управлява с рул.

Фон Цепелин скоро се върнал в Германия, но никога не забравил полета и идеята на Стайнър. 25 години по-късно, след като се оттеглил от армията, той се заловил да направи управляем балон от твърд материал. Първият цепелин литнал на 2 юли 1900 г. и дал началото на нова епоха във въздухоплаването, което се било за родило по време на войната между щатите.

Летците от балонния корпус събирали ценни разузнавателни данни за армията на Севера. Най-известен сред тях бил Тадеуш Лоу, чиято работа помогнала на съюзниците да спечелят битката при Февър Оукс.

Полетът на LZ-1, първия цепелин, 1900 г. По време на Първата световна война германците използвали повече от сто цепелина.

През 30-те години на миналия век цепелините превозвали пътници над Атлантика докато „Хинденбург“ не се взривил във въздуха над Лейкхърст в Ню Джърси през 1937 г. и не убил 37 души. Времето на дирижаблите приключило.

ГРОБИЩЕ

*Как едно
отмъщение
създаде
национална
светиня.*

Монтгомъри Мегс имал основание да се сърди на Робърт Е. Лий. Мегс и Лий били офицери и колеги преди Гражданската война. И двамата били южняци. Били завършили инженерна специалност в Уест Пойнт. Работили заедно.

Но Лий подал оставка, за да победи войските на Конфедерацията, а Мегс останал верен на Съюза и станал интендант на армията на Севера. Той гневно наблюдавал как армиите на Лий пълнели съюзническите гробища с мъртвци. И всеки ден виждал дома на своя бивш колега отпреди войната, който сякаш му се подигравал от един планински склон близо до Вашингтон.

Мегс намерил идеалния начин да отмъсти на вражеския командир. Той предложил земята около дома, в който дълги години живял Лий, да бъде превърната в национално гробище.

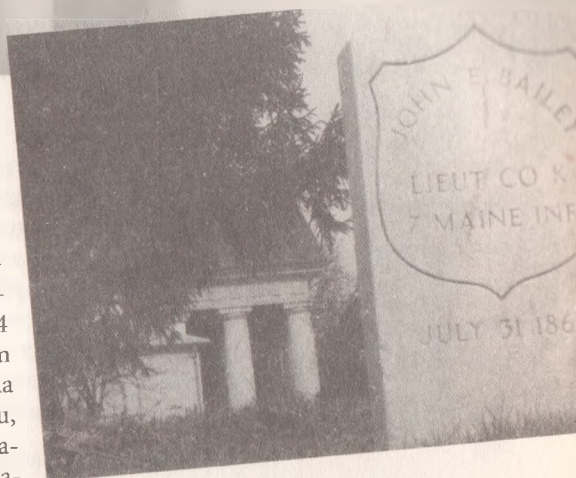
Идеята му била великолепно именована да се напълни с избитите защитници на Севера. Веднъж, когато видял, че предвидените гробове на 26 войници не са достатъчно близо до къщата на Лий, Мегс лично се погрижил те да бъдат изкопани в любимата градина с рози на Мери Лий. Той искал къщата да бъде заобиколена с гробове, така че семейство Лий никога да не може да се върне там.

Главноинтендант Монтгомъри Мегс. Неговият син е сред загиналите в Гражданската война и е погребан в Арлингтън. Гробът на сатия Мегс също е там.

Северняците били ентузиазирани от неговата идея. Един вашингтонски вестник писал, че е „справедливо имението на бунтовника генерал да бъде използвано за това“. Към края на 1864 г. там били погребани повече от седем хиляди души. Мери Лий била скрушена, когато видяла дома си, „заобиколен от гробовете на хората, които погубиха децата и страната ни“.

Днес в Америка гробището Арлингтън е синоним на свещена земя. Но то нямаше да съществува, ако един военен не бе пожелал да отмъсти на своя стар другар.

Лейтенант Джон Бейли е един от войниците, погребани в розовата градина на Мери Лий само на няколко крачки от дома на сепейството.

“РИМЛЯНИТЕ РЪСЕЛИ НИВИТЕ
НА ВРАГОВЕТЕ СИ СЪС СОЛ.
НЕКА НИЕ ДА ГИ ПРЕВЪРНЕМ
В ПОЛЕ НА ЧЕСТТА.”

МОНТГОМЪРИ МЕГС
КЪМ ЕЙБРАХАМ ЛИНКЪЛН

1864

ТРАГИЧНА ЖЪТВА

Дали президентът Линкълн сам не задвижил събитията, довели до убийството му?

През 1864 г. президентът Линкълн лично одобрил едно смело нападение срещу Ричмънд, щата Вирджиния. Официално целта била да се освободят пленниците на Севера от затвора „Либи“ в града и да се разпространят листовки, в които президентът обявявал амнистия. Четирите хиляди кавалеристи се натъкнали на яростна съпротива и изобищо не успели да стигнат до Ричмънд. Мисията започнала с големи надежди, но претърпяла пълно фиаско.

Последиците били катастрофални.

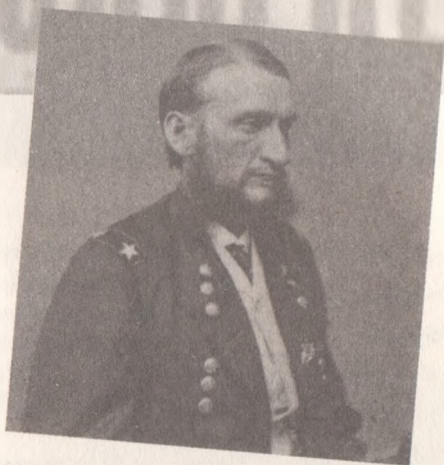
При оттеглянето на северняците войниците на Конфедерацията убили полковник Улрих Далгрен, който командвал единия от фланговете на атаката. В джоба му намерили документи, които ги навели на мисълта, че операцията е имала друга, далеч по-тъмна цел – да бъде убит президент на Конфедерацията Джеферсън Дейвис и Ричмънд да бъде изгорен до основи.

Северът отрекъл да е имал такава цел, но южняците били разярени. Един ричмъндски вестник заклеял акцията като „Поредният набег на изчадията на ада“. Намирането на документите засилило напрежението и желанието за мъст.

И така, Югът* започнал тайни операции срещу Севера. Разгневени конспиратори организирали многобройни съзаклятия, някои от които имали одобрението на конфедеративното правителство, други не. В заговор за отвлечането на президента Линкълн с цел откуп участвал актьор на име Джон Уилкс Бут. Когато той се провалил, Бут се заел с друга конспирация, която постигнала целта си вечерта на 14 април в театър „Форг“.

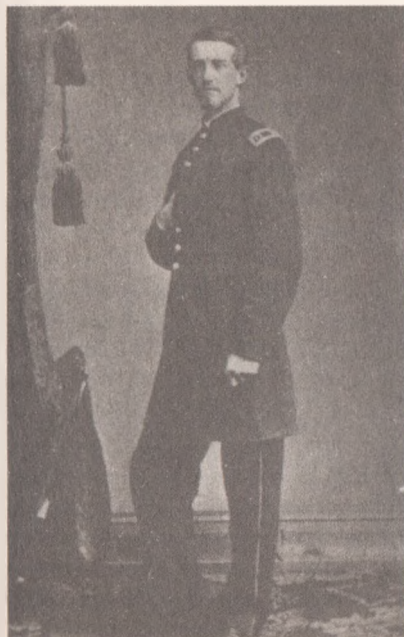
Убийството на президента затворило кръга, който започнал с една президентска заповед. Наистина жестока жътва.

Командир на операцията бил човекът, който я подсказал – полковник Джъдсън Киалпатрик, известен като „Убий кавалерията“ заради дръзкия си стил на командване. Заповедта за нападението получил директно от президента и военния министър.

“ГРАДЪТ ДА БЪДЕ РАЗРУШЕН,
А ДЖЕФ. ДЕЙВИС И
МИНИСТРИТЕ МУ УБИТИ.”

ИЗ ОБРЪЩЕНИЕТО КЪМ ВОЙНИЦИТЕ.
НАМЕРЕНО В ДЖОБА НА ПОЛКОВНИК ДАЛГРЕН

След смъртта на Далгрен избухнали спорове дали документите, намерени в него, са истински или фалшиви. Спорът продължава и до днес. Има доказателства, които сочат, че е възможно да са истински и военният министър Едуин Стантън тайно да е разпоредил убийството на Джеферсън Дейвис, по всяка вероятност без знанието на Линкълн. Стантън бил известен като привърженик на суровите мерки спрямо ръководителите на Конфедерацията.

ДЕНЯТ, В КОЙТО ИРЛАНДЦИТЕ НАПАДНАЛИ КАНАДА

Фиаското на фенианците доказало правилото за неочакваните последици.

Една армия от ирландско-американски националисти – които наричали себе си фенианци – прекосила границата през нощта на 1 юни, готова да се бие за освобождението на Ирландия от британците.

Само че какво, по дяволите, правели те в Канада?

Целта им била да превземат главните градове на британската колония и да ги използват като разменна монета в преговорите с Великобритания за независимостта на Ирландия. По-трезвомислещите осъзнавали, че това едва ли ще стане, но се надявали, че едно нашествие от територията на Америка ще подпали война между Съединените щати и Великобритания и на последната ще се наложи да узтегли поне част от войските си от Ирландия.

И така, осемстотин ирландско-американски войници, повечето ветерани от Гражданската война, нахлули в Онтарио откъм Бъфало. Сред тях били Тринайсети фениански полк от Тенеси, Седем нюйоркски полк, Осемнайсетти полк от Охайо и други. Те развели знамето на фенианците и се надявали всичко да свърши добре.

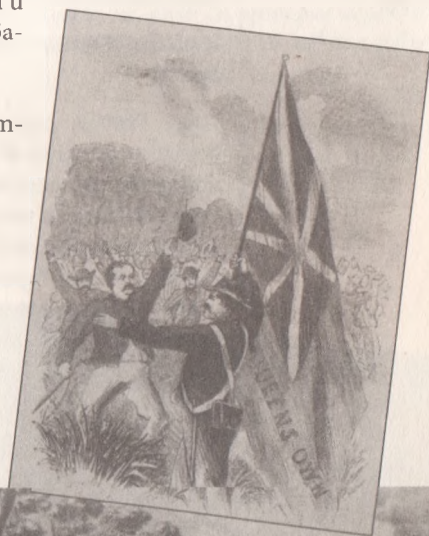
На следващия ден били пресрещнати от полк канадски доброволци и започнала битката при Риджудей. Всъщност ставало въпрос по-скоро за схватка, отколкото за славна битка, която приключила, след като фенианците се втурнали в атака на нож и канадските доброволци отстъпили в безредно бягство. Това била тяхната първа и последна победа. Когато се задали подкрепленията на канадците, фенианците се узтеглили и се върнали в Съединените щати, където били незабавно арестувани от американските власти. Друга група фенианци, която прекосила границата при Върнън на път към Квебек, също претърпяла неуспех.

Канадски фениански медал

Странното нашествие се отразило по-скоро на Канада, отколкото на Ирландия. То разпалило националното чувство у канадците, които се обединили и била създадена съвременна Канада, каквато я познаваме днес.

Ирландия получила независимост петдесет години по-късно.

В битката при Риджуей имало десет убити и трийсет и осем ранени канадци. Фенианците загубили само шепя хора. Командващият операцията полковник Джон О'Нийл, кавалерист и ветеран от Гражданската война, още на два пъти повеждал ирландците срещу Канада – през 1870 и 1871 г., но и двете нападения претърпели тотално поражение.

ДЪВЧЕТЕ ТОВА

От Аламо до изобретяването на съвременната дъвка.

Антонио Лопес де Санта Ана обичал да казва за себе си, че е Наполеон на американския Запад. Въпреки че е по-известен с цурма си срещу Аламо и избиването на всичките му защитници, той четири пъти е бил президент на Мексико, преди мексиканците да го изпратят окончателно в изгнание.

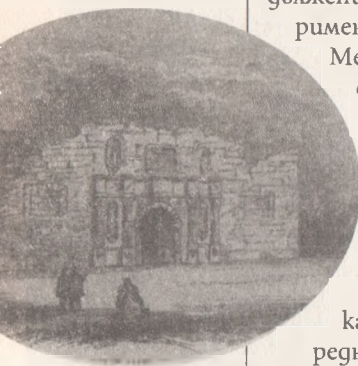
И така, Санта Ана станал нюйоркчанин – за известно време.

През 1869 г. седемдесет и пет годишният диктатор живеел на остров Статън. Там той измислил план за набиране на средства за група революция в Мексико чрез продажбата на чикле, лепкава смола, която се отделя от тропическото дърво саподила. Срецнал се с един изобретател, Томас Адамс, и му нарисувал розова картина как и двамата могат да натрупат богатство, като превърнат смолата чикле в евтин заместител на гумата. Адамс се съгласил да опитат.

Планът им за забогатяване се оказал пълен провал. В продължение на цяла година Адамс правел неуспешни експерименти със смолата. Накрая Санта Ана се върнал в Мексико, а Адамс не можел да се отърве от запасите си от чикле. Вече бил решил да изхвърли смолата в Ийст Ривър, когато влязъл в една дрогерия и видял момиченце да си купува дъвка от восък. Сетил се, че мексиканците дъвчат чикле и решил, че може да оползотвори запасите си от смола, като ги използва за дъвка.

Тя се оказала много по-добра от восъчната. Дъвката „Адамс Ню Йорк Гъм Номер 1“ станала извънредно популярна. Тя е първата модерна дъвка, предшественик на днешните, и дъвченето се превърнало в мода, която още не е отминала.

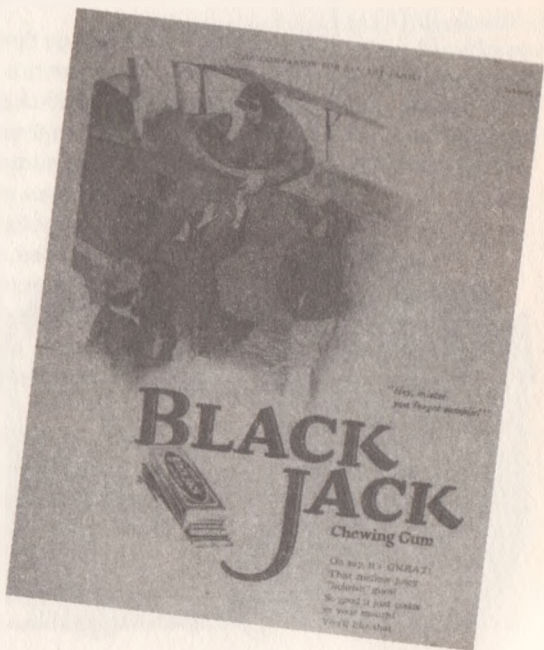
Още една причина да не забравяте мотото „Помнете Аламо“.

Маите дъвчели чикае още преди две хиляди години, а тексиканците и до днес използват столата за дъвчене. Сатият Санта Ана вероятно го е правил, което навярно е подсетило Адамс, че може да превърне неуспешния заместител на гутата в нов вид дъвка.

След първата си дъвка Адамс продължил да произвежда и други видове, включително „Блек-джек“ и „Чикаетс“, които още са на пазара.

1870

ПАРИЖКАТА ПОЩА

*Писма по въздуха...
трийсет
години
преди
братя
Райт.*

През 1870 г. пруската армия обкръжила Париж. Градът бил под обсада. Пет месеца никой не можел нито да влезе, нито да излезе от него. Освен по въздуха. За да си осигурят връзка с останалия свят, парижани насочили вниманието си към небето. Две от железопътните гари били преустроени във фабрики за балони. Моряците били обучавани за въздухоплаватели. По време на обсадата били произведени и пуснати шейсет и четири балона с горещ въздух. Два от тях изчезнали в морето, шест били заловени от прусаците. Но останалите успели да отнесат повече от два милиона съобщения до външния свят – почти десет тона писма.

Уви, първата въздушна поща в света имала един недостатък: тя пътувала само в едната посока.

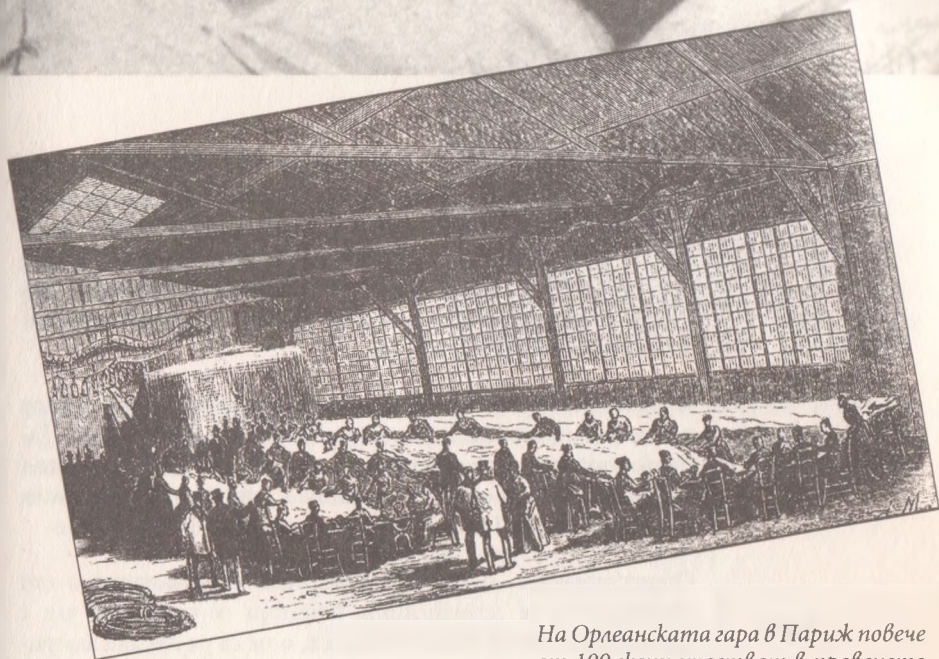
Балоните не могли да връщат съобщения обратно в Париж, защото било почти невъзможно да се контролира тяхната посока на движение. За да бъде разрешен този проблем, преди да напуснат града, балоните били натопарвани със стотици пощенски гълъбци. Птиците стигали до различни градове, там прикачали към тях съобщения за

Париж и ги пускали обратно. Писмата били снимани, намалявани по размер и отпечатвани върху тънки лентички, които могли да поберат до 2500 съобщения. Всеки гълъб можел да носи дузина такива лентички с повече от трийсет хиляди съобщения на тях.

Гълъбите обаче не били така надеждни като балоните. Само един от осем успявал да се върне. Но те донесли повече от един милион съобщения на обсадените парижани.

Воздушна поща: военновременно нововъведение, което не можело да чака появата на самолета.

На Орлеанската гара в Париж повече от 100 жени участват в правенето на балони. Обработвали памучното платно с ленено масло, гладели го, нарязвали парчета по точно определен размер и после ги зашивали на ръка.

Този балон излетял от обсадения град, изминал повече от 1400 километра и се приземил в една норвежка гора.

ВЕТРОВЕТЕ НА ВОЙНАТА

*Бурята,
която
предотвратила
световна
война.*

Всичко започнало с гражданската война в тихоокеанското островно кралство Самоа. Германия решила да се намеси и свалила на брега войски, които да се сражават на страната на една от влезлите в противоборство фракции. Съединените щати били обезпокоени: заплахата от една германска агресия в Тихия океан не можело да бъде пренебрегвана.

Изпратили в Самоа три американски военни кораба, за да наблюдават трите германски, които били вече там. Напрежението между двете държави нараснало. Вашингтон и Берлин си разменили послания с остър тон. Америка била разгневена, Германия се държала предизвикателно.

Общественото мнение в САЩ било скандализирано от сведенията, че германските войници се отнасят зле с американските граждани в Самоа, и че са разкъсали американското знаме. Когато един вестник в Сан Франциско публикувал информация (невярна), че германците са потопили американски кораб, конфликтът изглеждал неминуем. Образно казано, надвиснали буреносни облаци.

След това наистина започнала буря.

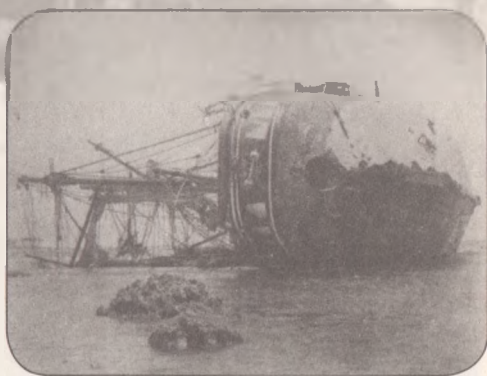
На 19 март мощен тайфун преминал през острова с неочаквана сила. Бушуващите ветрове и огромните вълни разрушили няколко от общо шестте американски и германски кораби, а другите били сериозно повредени.

По време на стихията изчезнали петдесет американци и деветдесет и пет германци. Повечето от оцелелите били изхвърлени на брега в безсъзнание.

Но както се казва в поговорката, всяко зло за добро. Природното бедствие свалило напрежението в онзи критичен момент и заканите за война отстъпили пред планове за спасителни и възстановителни операции.

В крайна сметка Германия и Съединените щати се споразумели да установят съвместен протекторат в Самоа. Двете държави щели да водят война, но двайсет и пет години по-късно.

Германският кораб „Адлер“ бил изхвърлен на брега, въпреки че по-късно отново бил пуснат на вода. Друг германски кораб - „Ебер“, се разцепил и по-голямата част от екипажа му загинал. Два от американските съдове, „Вандалия“ и „Трентън“, били заляти чак до палубата.

“ ПРИ ВСИЧКИЯ МИ ОПИТ
ПО МОРЕТАТА НИКОГА
НЕ СЪМ ВИЖДАЛ ТАКАВА БУРЯ.”

АДМИРАЛ ЛОРЪНС КИМБЪРЛИ,
КОМАНДИР НА АМЕРИКАНСКИТЕ
МОРСКИ СИЛИ В САМОА

Офицерите, които се готвели за схватка, присъствали на службите в памет не само на другарите си, но и на загиналите от противниковата страна.

Един флотски кадет от „Вандалия“ бил похвален за своето „хладнокръвие, старание и кураж“ по време на щорма. Кадет Джон Лежън бил произведен в офицер от военноморския корпус и по-късно станал тринайсетият комендант на военноморските сили. Базата „Лежън“ в Северна Каролина е кръстена на него.

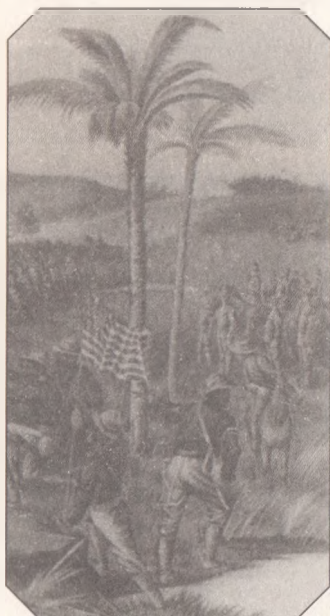
ДЖО БОЕЦЪТ

На чия страна се е сражавал, все пак?

След потъването на бойния кораб „Мейн“ в присъствието на Хавана Съединените щати обявили мобилизация за война с Испания. Много видни личности настоявали да им бъде даден шанс да влязат в армията като висши офицери. Заместник-военният министър Теодор Рузвелт бил един от тях. Както и един влиятелен конгресмен на име Джо Уилър. Президентът Маккинли назначил Уилър за генерал-майор на доброволците. И с пълно основание, тъй като Уилър имал боен опит като генерал от Гражданската война.

Естествено тогава той се бил сражавал срещу Севера.

Джо Уилър „Боеца“ бил кавалерист, спечелил генералските си звезди в армията на Конфедерацията. Сега той разменил старата сива униформа за нова, синя на цвят, за да служи като генерал в същата армия, която някога считал за вражеска.

Уилър бил нисък, само 152 сантиметра, но наперен и винаги готов за бой. „Истински боен петел“, казвал за него Теодор Рузвелт. Джо бил също човек със състезателен дух. Веднъж даже възкликнал, че иска да бъде първият, който ще влезе в схватка „с янките... по дяволите, имам предвид испанците“. На моменти той като че ли мислел, че отново се сражава в Гражданската война. Казват, че по време на битката при Сан Хуан Хил извикал: „Напред, момчета! Янките отново бягат от нас, дявол да го вземе!“

Мнозина приветствали назначаването на Уилър в армията като знак, че войната между щатите най-после е останала в миналото и нацията отново е единна.

Уилър станал генерал на Конфедерацията на двайсет и шест годишна възраст и генерал от американската армия – когато бил на 61. Едно от поделенията, които командвал в Куба, била доброволческата кавалерия на Теодор Рузвелт „Коравите ездаци“.

Уилър останал в армията и след края на войната. През 1902 г. бившият генерал на Конфедерацията Джеймс Лонгстрийт бил на посещение в Уест Пойнт, където се натъкнал на Уилър, облечен с парадната си униформа. Тогава Лонгстрийт си спомнил за Джубал Ърли, негов загинал другар от конфедеративната армия, който бил доста цапнат в устата, и казал на Уилър: „Надявам се Всемогъщият да ме прибере преди теб, за да чуя какво мисли Джубал Ърли за синята ти униформа“. Уилър починал през 1906 г. Погребан е в Арлингтън – един от общо двамата генерали на Конфедерацията, чиито гробове са там.

ПОВЕСТ ЗА ДВАМА ГЕНЕРАЛИ

*Запознайте
се с най-
прочутия
генерал,
за когото
никога
не сте
чували.*

Генерал Дъглас Макартър е един от най-талантливите, ярки и спорни мъже, надявали някога униформа. Заради удивителните му постижения по време на Втората световна война и войната в Корея мнозина го смятат за най-великия военен на всички времена. Със сигурност няма друг като него.

Е, не съвсем.

Има още един генерал с подобна кариера. И той като Дъглас Макартър печели своята слава, сражавайки се в Тихия океан. Както при Макартър, нацията се вълнува от неговите подвизи на Филипините. Подобно на Дъглас Макартър, и той се издига до най-високия чин в армията. И също като него е отстранен от президента за неподчинение и върнат у дома, което предизвиква национален дебат.

И двамата едва не загиват на бойното поле. Като млади офицери и двамата са предложени за Почетния медал на Конгреса, но го получават десетилетия по-късно.

Дали сходствата между кариерата на Дъглас Макартър и живота на по-възрастния военен герой са просто странно съвпадение? Или пък са чиста случайност?

Едва ли.

Защото по-възрастният генерал е Артър Макартър, бащата на Дъглас Макартър. Старият генерал оставил син, който през целия си живот се старал да бъде достоен наследник на своя баща.

Артър Макартър участва в Гражданската война, във войната с индианците и Испано-американската война, а синът му Дъглас се сражава в двете световни войни и в Корея. Кариерата на двамата обхваща почти сто години от военната история на САЩ.

“ НЕ БЯХ ВИЖДАЛ ЧОВЕК С ТОЛКОВА ОГРОМНО САМОМНЕНИЕ КАТО АРТЪР МАКАРТЪР... ДОКАТО НЕ СРЕЩНАХ СИНА МУ.”

ПОЛКОВНИК ИНОК СРАУДЪР,
АДЮТАНТ НА АРТЪР МАКАРТЪР

Заради голямото си егo двамата мъже трудно се подчинявали на цивилните власти. Когато президентът Маккинли назначил цивилно лице за губернатор на Филипините, Артър Макартър, който бил тогавашния военен губернатор, го обвинил в „противоконституционна намеса“. Дъглас Макартър определил уволнението си по нареждане на президента като „най-позорния заговор“ в историята на САЩ.

Когато Дъглас Макартър стигнал до брега след превземането на Филипините през 1944 г., корабът му не получил разрешение да влезе в пристанището. На Макартър му се наложило да гази във водата с току-що изгадената си униформа. Генералът бил вбесен, но когато се видял на снимка, си дал сметка за нейната страхотна рекламна стойност. На следващия ден генералът газил през водата към сушата (без да се налага) специално за един кинопреглед.

ОТСРОЧЕНА СЛАВА

*Той се
разминал с
олимпийското
злато...
но го очаквали
много медали
в бъдеще.*

Младият офицер жадувал за слава още от дете. Завършил Уест Пойнт и горял от желание да се докаже.

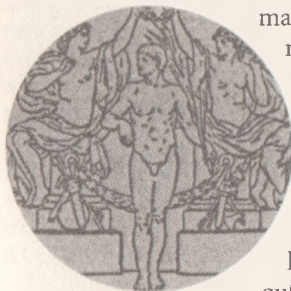
Но имало един проблем: в момента не се водела война.

И той потърсил друго поле за изява. Отишъл в Стокхолм като представител на САЩ на Олимпийските игри през 1912 г. Състезавал се в модерния петбой, който включвал пет бойни умения: езда, фехтовка, бягане, плуване и стрелба.

Младият лейтенант се представил блестящо във всички дисциплини освен в тази, за която смятал, че е най-добър: стрелбата с пистолет. Повечето от изстрелите му попаднали право в центъра на мишената. Но журито отсъдило, че два от куршумите изобщо не са я удучили. Според офицера изстрелите били толкова точни, че двата куршума преминали през отвора, направен от изстреляните преди тях.

Но журито не приело аргументите му. Така вместо да се класира на първо място, лейтенантът останал на пето и жаждата му за слава не била удовлетворена.

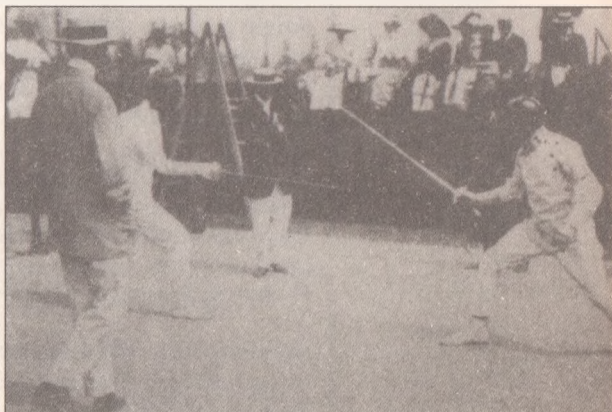
Но не съжелявайте толкова неуспелия олимпиец. Славатата дошла при него трийсет години по-късно, когато повел танковете на Трета армия през „обширните поля на Франция“, както някога ги описал Шекспир, гроейки редиците на германците – победи, които американските медии отразявали на първите си страници. Някогашният млад лейтенант бил вече известен с прякора си Старият смелчага – генерал Джордж С. Патън, който най-сетне спечелил слабата, за която жадувал през целия си живот.

Патън (вдясно) бил горд, защото така да не спечелил медал в състезанието, се класирал трети във фехтовката и победил шампиона на френската армия – единствената загуба на французина.

Само четири години след Олимпийските игри от 1912 г. младият Джордж Патън получил шанса да си спечели известност с помощта на едно ново оръжие, което щяло да го прослави: танка.

Ако резултатите при стрелбата се отчитали както в Америка – десет точки за попадение в центъра на мишената, девет за следващия кръг и т. н., Патън щял да бъде класиран на трето място в дисциплината и да получи златен медал за цялостното си представяне. Но според шведския метод за всяко попадение в мишената се отсъждали еднакъв брой точки, така че той не спечелил нищо от многобройните си попадения в центъра, а пропуските му, които видяло журито, се оказали пагубни за общия му резултат.

ПОСЛЕДНИЯТ ЩУРМ

*Да си спомним
патетния ден
на мястото,
наречено
Гетисбърг.*

Съдбоносният щурм на командваната от Пикет бригада е предприет на 3 юли, третият ден от битката при Гетисбърг. Пред възхитените десетки хиляди очи храбреците потеглят под палещите лъчи на следобедното слънце. От войниците на Съюза, разположени горе на Семетри Ридж, ги деля километър и половина поле, но те са решени да се бият с врага каквото и да се случи.

Редиците им се придвижват с маршова стъпка и разветви бойни знамена – едва ли някой от присъстващите е ставал свидетел на по-драматична гледка. Те приближават вражеските позиции и от гърлата им идва бойният вик на южняците.

Янките, прикрити зад един каменен зид, не могат да се съдържат повече. С разтуптени от възлнение сърца, те се хвърлят напред, за да посрещнат врага.

И ето, че всички се прегръщат и плачат!

Защото това не е битката при Гетисбърг. Петдесет години по-късно ветераните от двете страни – Севера и Юга – са се събрали, за да възпроизведат събитията от онзи патетен ден. Оцелелите след щурма на Пикет минават по стъпките си с бастуни и патерици пред очите на ветераните-северняци и сто хиляди зрители. Мъжете, сражавали се на млади като заклетии врагове, сега прекосяват бойното поле в мир.

Беловласите ветерани, мнозина от които носят униформите, с които са били облечени преди петдесет години, си подават ръка на мястото, където някога са се сражавали един срещу друг. Те вече не са врагове.

“ КОГАТО СЛЕД ПОЛОВИН ВЕК
ТИШИНА ОТНОВО СЕ РАЗНЕСЕ
БОЙНИЯТ ВИК... ОТ ПУБЛИКАТА
СЕ ИЗТРЪГНА ЕДИН СТОН,
ЕДНА ГИГАНТСКА ВЪЗДИШКА,
ТЯ АХНА, НЕ ВЯРВАЙКИ
НА ОЧИТЕ СИ.”

ФИЛИП МАЙЕРС,
ОЧЕВИДЕЦ НА СЪБИТИЕТО

Бойното поле било осяяно с палатките на 53 000 ветерани от Гражданската война – от Севера и Юга – които през 1913 г. пристигнали за Голямата среща при Гетисбург. Те били почти толкова, колкото убитите и ранените в основната битка от Гражданската война.

ЛЕТЯЩ ЦИРК

*Авиация
по време
на Мексикан-
ската
революция?*

Два примитивни биплана* от дърво и платно се приближили един към друг в ранното ноемврийско утро. Пилотите си разменили по няколко неточни изстрела с pistolет и продължили в различни посоки.

Не е нещо кой знае какво, но това вероятно бил първият въздушен двубой в историята.

Пилотите били американски наемници на две враждуващи фракции по време на Мексиканската революция. Фил Рейдър, бивш репортер от Сан Франциско, се сражавал за генерал Хурта. Дийн Ламб, който бил наеман войник през целия си живот, работил за генерал Гаранца. Рейдър пуснал примитивни бомби над силите на Гаранца, а Ламб полетял нагоре, за да го пресрещне.

Години по-късно Ламб си спомня, че при срещата на двата самолета Рейдър стрелял пръв. Но тогава му се сторило, че Рейдър се цели в страни от него и постъпил по същия начин. (Не че е имало кой знае какъв шанс да се улучат с pistolет от самолетите си). Двамата пилоти изпразнили пълнителите си, презаредили, стреляли пак и след това всеки поел по своя път.

През Първата световна война, те служили заедно и със смях си спомняли за този случай.

Оттогава досега въздушният бой е станал много по-смъртоносен, но никога не загубил напълно романтиката си от онзи ден в небето над Мексико.

* Биплан, самолет с два чифта криле на различни нива.
– Б. пр.

По време на колоритната си кариера Дийн Айвън Ламб работил на Панатския канал, служил в британския Кралски въздушен корпус, основал военновъздушните сили на Хондурас, участвал в няколко латиноамерикански революции, бил обвинен в кражба на бижута, работил като разузнавач за Летящите тигри*, свидетелствал по делото за шпионаж срещу Алджър Хис. Той бил неправилен авантюрист и веднъж изчислил, че е служил в 13 различни армии.

* Група американски летци доброволци, сражавали се във Втората световна война на страната на Китай срещу японците още преди САЩ да се включи в нея. – Б. пр.

Това е самолетът Curtiss D Pusher, на който летял Ламб – машина, която едва ли е можела да предпази пилота по време на въздушен бой! За да презареди пистолета си, Ламб е трябвало да крепи оръжието тежко между коленете си и да слага куриумите с една ръка, докато с другата държи лоста за управление.

СВЕТЛИНА! КАМЕРА! ВОЙНА!

*Какво става,
когато
действащ
генерал влезе в
шоубизнеса?*

През януари 1914 г. името на мексиканския революционер Панчо Виля било на страниците на всички вестници, но не заради битките или огнените му речи, а заради нещо съвсем друго. Договор с киното.

Виля подписал договор за 25 000 долара с „Мючюъл Филмс“, които получили изключителните права да снимат армията му. Съгласно клаузите, на всички останали оператори било забранено да отразяват военните операции на Виля, а на генерала бил гарантиран процент от печалбите.

Всичко било уредено без агент.

Четирима оператори поели на път, за да бъдат прикрупени към армията на Виля. Генералът любезно ги изчакал да пристигнат, преди да предприеме атаката срещу град Охинага. Той бил обещал също, ако „Мючюъл“ не успеят да заснемат достатъчно добър материал по време на истинските сражения, да ги пресъздаде специално за целта.

Компанията решила да направи филм за живота на Виля и генералът се съгласил да играе себе си – макар все още да командвал действаща армия! От „Мючюъл“ решили, че размъкнатите стари грехи на Виля няма да изглеждат добре във филма и му дали елегантна нова униформа, която той носел с удоволствие. Когато продуцентите се оплакали, че екзе-

куциите рано сутрин се снимат трудно, Виля ги преместил за по-късно през деня, когато светлината била по-добра. Мечта за всеи режисьор.

Кадр от един от филмите за армията на Панчо Виля. Скоро след Виля и друг командир на бунтовниците подписал договор, с който предоставил изключителните права за заснемане на неговата армия. Войната може и да е ад, но филмовата индустрия е абсолютно безскрупулна.

Според един журналист тази война била „водена, за да се снима филм“. Всъщност това бил начинът, по който Виля се опитвал да спечели пари, за да финансира своята революция и да си изгради положителен образ. Генералът бил представян като герой във филмите на „Мючюъл“ чак до 1916 г., когато нахлул в САЩ. След това станал по-черен и от дявола.

В шоубизнеса е така.

Хари Ейткин от „Мючюъл Филмс“ казал пред „Ню Йорк Таймс“, че компанията му купила 10 специални камери. Те били приспособени така, че по време на снимането на бойните действия операторите да са защитени от огъня. На този кадър операторът Чарлз Рошър снима лагера на Виля.

“КАК БИХТЕ СЕ ЧУВСТВАЛИ
КАТО ПАРТНЬОР НА ЧОВЕК,
КОЙТО СЕ ЗАНИМАВА
С ИЗБИВАНЕТО НА ХОРА?”

ХАРИ ЕЙТКИН ОТ „МЮЧЮЪЛ ФИЛМС“
ОТНОСНО ДОГОВОРА С ПАНЧО ВИЛЯ

Виля загубил получаваната подкрепа, когато през 1916 г. нападнал град Калъмбъс в Ню Мексико и убил 17 души. Целта му била да провокира бърза американска инвазия в Мексико, която да разгневи мексиканците и да ги вдъхнови да се съберат под неговото знаме. Планът му се оказал успешен.

БИТКАТА НА ЛУКСОЗНИТЕ ЛАЙНЕРИ

*Морска
сага с
изумителен
обрат.*

Никога не е имало морско сражение като това: два суперлюксови кораба водили бой в открито море. Но имало нещо още по-странно.

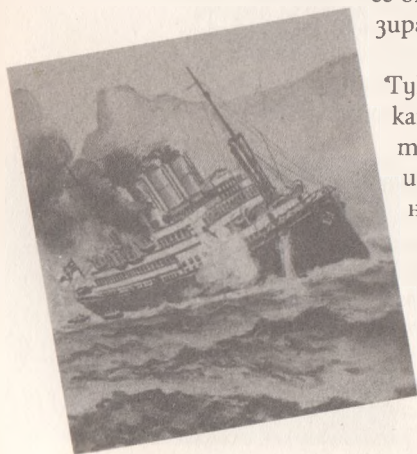
Всеки от корабите бил копие на другия.

„Кармания“ бил британски океански лайнер, а „Кап Трафалгар“ – германски кораб. В началото на Първата световна война корабите били реквизирани от съответните правителства и превърнати във въоръжени търговски крайцери. Били струпани торби с пясък, които да служат вместо броня, а оръдията били прикрепени към палубата с болтове. Две седмици след обявяването на войната корабите били готови за военна служба.

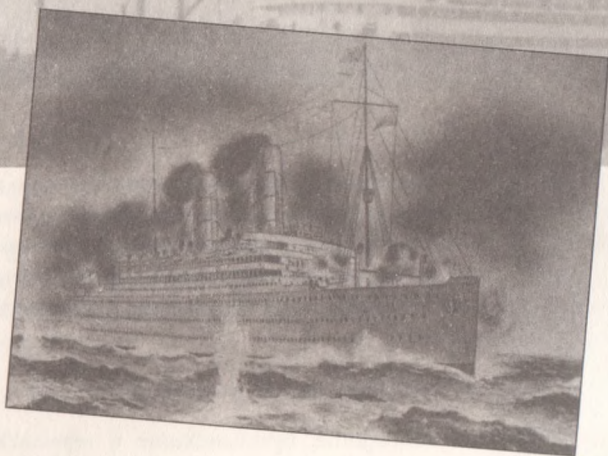
„Кармания“ поел към първата си мисия от Ливърпул, „Кап Трафалгар“ отплавал от Буенос Айрес. И двамата капитани знаели, че такъв плавателен съд не може да бъде достоен противник на бронирани военни кораби. И за да се опазят, и на двамата им хрумвало да дегиризат корабите си като вражески.

Тук се намесил лошият късмет: и двамата капитани решили да маскират кораба си точно като другия. Направили промените и отплавали, без изобщо да подозират каква невероятна изненада им готви съдбата.

Не щеш ли, те се оказали един срещу друг във водите на Карибско море близо до остров Тринидад.

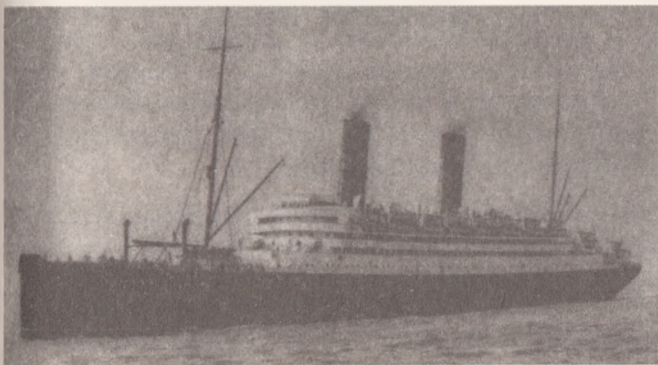

*Битката била на
дата с щастливи
числа, 14.9.1914 г.*

Всеки от корабите незабавно разпознал маскировката на другия и битката започнала. Сражението между гигантските кораби продължило един час, преди „Кармания“ да изпрати „Кап Трафалгар“ на дъното.

Битката между луксозните лайнери приключила.

*„Кармания“ имала само
два котина и за да при-
личи на „Кап Трафалгар“,
екипажът построил тре-
ти, фалшив. Междувре-
менно германският кораб
демонтирал един от ви-
соките си близо 12 метра
котини и пребоядисал
другите два в цветовете
на „Кармания“.*

КОЛЕДНО ПРИМИРИЕ

Денят,
в който
престрелките
спрели и
започнал...
футболен
мач.

Коледата на 1914 г. забавила милиони млади мъже в окопите от двете страни на фронта, който опасвал Европа като змия в продължение на хиляди километри. Те били преживели тежките битки в началните месеци на Първата световна война, но ги очаквали още много сражения.

Но на този ден навсякъде като че ли настъпил мир.

Нарушавайки заповедите, британските и германските войници се изкатерили от окопите с разветви флагове за временно примирие и тръгнали към ничията земя помежду им да празнуват Коледа с врага. Те загърбили за ден ужаса на войната, поделили си коледния пудинг и пели заедно песни. Вдигали тостове и си разменяли цигари и храна. „Най-необикновената Коледа, която някога съм преживял или ще преживея“, написал един британски войник в дневника си.

На едно място по фронтовата линия германски войници от Саксония се побратимили с шотландски планинци, когато един шотландец измъкнал отнякъде футболна топка. Само след няколко минути играта върху замръзвания торф на ничията земя била в разгара си. Можете, които допреди ден се опитвали да се избият взаимно, ритали запалено повече от час.

Германският лейтенант Йоханес Ниман писал на семейството си за мача: „Германците си умряхме от смях, когато духна вятър и видяхме, че шотландците не носят нищо под карираните си полочки. Играта срещу томчитата свърши с три на два в полза на фрицовете“.

Мнозина тъже си направили снимки като тази, на които били заедно с вражеските войници, и ги изпратили на семействата си като доказателство, че това наистина се е случило. Генералите побързали да порицаят коледното побратимяване и много от участниците в него били дадени на военен съд.

На следващия ден импровизираното при-
мирие приключило така внезапно, както
било започнало... и мъжете, които били
празнували заедно, отново се върнали към
отвратителното занимание да се избиват
един друг.

*Един уелски полк получил като
коледен подарък от немците буре
с бира.*

*Мачът, разбира се, се играл без съ-
дии, но мъжете от двете страни,
изпълнени с достойнство, точно
спазвали всички правила.*

“ ПРЕДСТАВЕТЕ СИ ГЕРМАНЕЦ,
КОЙТО ТИ РАЗДРУСВА ЛАПАТА...
И САМО СЛЕД НЯКОЛКО
ДНИ СЕ ОПИТВА
ДА ТЕ ЗАСТРЕЛЯ. ”

ХЪРБЪРТ СМИТ, 5-А БАТАРЕЯ,
КРААСКА ЛЕКА АРТИЛЕРИЯ

ЧЕРНАТА ЛЯСТОВИЦА НА СМЪРТТА

*Той бил
първият
афро-
американски
военен
пилот...
и нещо
повече.*

Кариерата на Джийн Булард приключила като оператор на асансьор в Рокфелер Билдинг в Ню Йорк. Неговата биография е може би най-невероятната сред колегите му по асансьор.

Внук на роб, роден през 1894 г. той се скрил на един паравоз и пристигнал в Европа едва десетгодишен. На шестнайсет станал професионален боксьор. Когато избухнала Първата световна война, се записал във Френския чуждестранен легион. Неговата пехотна част била известна като Лястовиците на смъртта.

Булард воювал на фронта две години, но бил тежко ранен в битката при Вердюн. Докато се възстановявал, се записал като доброволец във Френските военновъздушни сили и през 1917 г. станал първият чернокож боен пилот. Участвал в безброй сражения и със сигурност е свалил един самолет, а по непотвърдена информация, вероятно и още един.

След войната той бил доста известна личност в Париж. Взимал уроци по барабан, бил увлечен като всички от модния по-онова време джаз и получил работа като ръководител на оркестър в бара на Зелу „Зиг-заг“ в Монмартър. По-късно отворил собствен клуб. Но кариерата му на военен все още не била приключила.

През 1939 г. Булард станал агент на френските разузнавателни служби. Когато германците окупирали Франция през 1940 г. той грабнал пушката и се борил за своята втора родина, но бил тежко ранен и тайно го прехвърлили от Европа в САЩ.

Джийн Булард от Калъмбъс, щата Джорджия, бил награден с повече от петнайсет медала за своята служба на Франция. Когато през 1954 г. французите отново запалили вечния огън пред Паметника на неизвестния воин при Триумфалната арка в Париж, на кого се паднала честта да го стори?

На един мъж, който обслужвал асансьор в Ню Йорк.

В първия си въздушен двубой Булард свалил един германски „Фокер“ и едва се върнал до съюзническата линия, защото моторът му отказал и се приземил аварийно. Когато пристигнал в базата, механиците преброили 78 дупки от куришуми в неговия самолет „Спаг“.

През 1960 г. Булард станал Кавалер на Френския почетен легион. Сред другите му отличия били Военният кръст, Кръстът на свободна Франция, Военен медал, Кръстът на френските военновъздушни сили, Кръстът на бойците, Медалът на съюзниците и Медалът на победата.

Булард приетал живота си като борба срещу дискриминацията. На самолета си той изписал следното мото: „Tout le sang qui rule est rouge!“ – „Кръвта на всички е червена“. Когато през 1917 г. Съединените щати се включили в Първата световна война, той се опитал да се запише в американския Артейски въздушен корпус, но той отказали защото бил чернокож.

ЕДНА ЖЕНА СРЕЩУ ВОЙНАТА

Най-пламенната и последователна пацифистка в Америка.

Джинит Ранкин е първата жена, избрана за член на Камарата на представителите. Републиканката от Монтана обещава да защитава интересите на жените и децата от цялата страна.

Ранкин положила клетва на 2 април 1917 г. Само четири гена по-късно Камарата на представителите трябвало да гласува едно историческо решение – дали САЩ да обяви война на Германия.

Ранкин гласувала против войната.

„Искам да подкрепя страната си, но не мога да гласувам за война“, заявила тя. Вотът ѝ отприщил порой от критици. Според „Ню Йорк Таймс“ постъпката била „окончателно доказателство, че жените са неспособни да разсъждават рационално“. Ранкин изгубила следващите избори.

През 1940 г., след повече от двайсет години, през които лобирала за мир, Ранкин отново била избрана в Конгреса. След като Япония бомбардирала Пърл Харбър, Ранкин отново трябвало да гласува за или против войната.

Вотът ѝ отново бил отрицателен. Тя била единственият член на Конгреса, който гласувал срещу войната с Япония, и единствената, която била гласувала срещу намесата на САЩ и в Първата, и във Втората световна война. „Като жена аз не мога да отида на война, а също отказвам и да изпратя когото и да било“, казвала тя.

Епитетите се сипели срещу нея от всички страни. Наричали я подлец, предател, нацистка. Заради своя вот отново изгубила следващите избори.

Но никога никога не нарекъл Джинит Ранкин „фурнаджийска лопата“. През 1968 г., когато била на 87 г., тя оглавяла протестен поход до Вашингтон срещу това, което наричала „безмилостната касапница“ във Виетнам. Когато

JEANNETTE RANKIN
1st U.S. Congresswoman
**Says Join Me In
Washington Jan. 15**

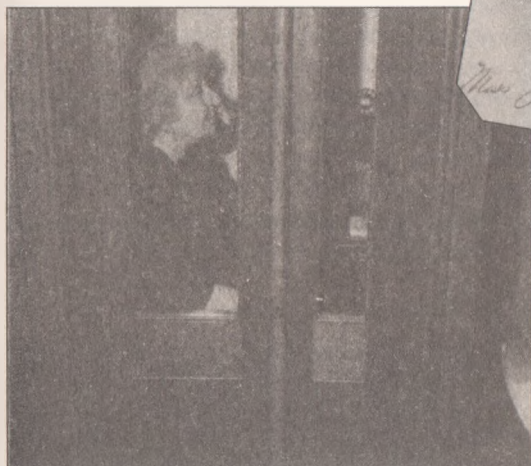
I will lead thousands of American women to the Capital to demand Congress end the war in Vietnam and our social crisis at home. Transportation, contribs. Jeannette Rankin Brigade, 133 W. 72 St., N.Y.C. 10021. (212) 759-6520.
MAKE WOMANPOWER POLITICAL POWER

към края на дните ѝ я попитали би ли живяла по друг начин, тя отговорила: „Да. Щях да бъда още по-безкомпромисна“.

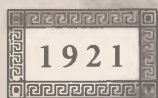

Ранкин била избрана в Конгреса още преди жените в редица щати да имали право на глас. Монтана приела закона за изборителните права през 1914 г., но в повечето щати жените получили възможност да гласуват чак след ратификацията на Деветнайсетата поправка през 1920 г.

След вота си срещу войната с Япония през 1941 г. Ранкин била притисната във фоайетата на Конгреса от тълпа журналисти, политици и вбесени от постъпката ѝ хора. Тя се барикадирала в една телефонна кабина и позвънила на службата за сигурност на Капитол Хил. Охранителите едва си пробили път до нея и я ескортирали невредима до кабинета ѝ.

Ранкин била пионер в използването на телефонните проучвания след проведен вот. Според репортаж на „Ню Йорк Таймс“ в деня след изборите нейните приятели се обаждали на практика на всеки човек в щата, който имал телефон, и поздравявали вдигналия слушалката с едно бодро: „Добро утро. Гласувахте ли за Джанет Ранкин?“

ЛОРЪНС АРАБСКИ С РОКЛЯ

*Стефата
англичанка,
очертала
границите
на съвременен
Ирак.*

Гертруд Бел живяла във Викторианската епоха и извършила неща, за които се смятало, че не са женска работа. Отхвърлила идеята за подходящ брак и спокоен живот в Англия и превърнала Близкия изток в своя страст. Когато била сред бедуините, тя се чувствала наистина като у дома.

В годините преди Първата световна война Бел пътувала много из Близкия изток. Прекосила надлъж и нашир сирийската и арабската пустиня, натрупала енциклопедични познания за племената и вождовете им и описала пътешествията си в книги, които си спечелили голяма популярност.

Когато избухнала войната, тя станала агент на британското разузнаване със задачата да осигури лоялността на арабските шейхове в Близкия изток. Бел храбро навлязла в тила на противника, за да събира сведения. Когато Т. Е. Лорънс подбуждал арабите към бунт, той използвал безценните проучвания и информацията, събрана от неуморната мис Бел. Говори се, че тя била мозъкът зад действията на Лорънс.

Своенравната Бел понякога се сблъсквала с враждебното отношение на британските офицери, които се възмущавали как една жена си позволява да им нарежда какво да правят. Но познанията ѝ за арабския свят били толкова задълбочени, че нямало как да бъдат пренебрегнати. Опитът ѝ бил крайно необходим на военните и дипломатите в Близкия изток.

След войната, през 1921 г., британският министър на колониите Уинстън Чърчил се обърна към Бел с молба да очертае границите на съвременен Ирак. Тя настояла шиитите, сунитите и кюрдите да бъдат обединени в една държава въпреки враждебността помежду им и така подготвила почвата за много от проблемите, които и до днес измъчват тази неспокойна страна.

Гертруд Бел: една жена, която била твърдо решена да остави следа в мъжкия свят. И наистина успяла.

Гертруд Бел с Уинстън Чърчил и Т. Е. Лорънс. За работата си по време на Първата световна война тя получила званието Командир на Британската империя.

Влиятелни шейхове и ислямски лидери – тѣже, които никога не били виждали незабулена жена – пушели цигари и пиели кафе с тис Бел, търсейки съвет или помощ. Тя станала известна като „Khatun“... „Дамата“.

“ ПОЗНАВАТ Я ВСИЧКИ АРАБИ НА ПОЛУОСТРОВА. КОГАТО СПОМЕНЕШ „ГЕРТРУД“, ВСЕКИ АНГЛИЧАНИН ОТ КАЙРО ДО ТЕХЕРАН ЗНАЕ КОГО ИМАШ ПРЕДВИД.”

„НЮ ЙОРК ХЕРАЛД“, 1926 г.

ЕНИГМА

*Как поляците
помогнали за
спечелването
на Втората
световна
война още
преди да е
започнала.*

Една събота през януари 1929 г. на митницата във Варшава пристигнала дървена касетка, изпратена от Берлин. Малко след това един германски чиновник обяснил, че тя била натоварена по грешка и настоял да бъде върната обратно в Германия, преди да мине през митницата.

Това се сторило подозрително на митничарите. Те отворили касетката и направили снимки и чертежи на страничния апарат вътре, преди да го върнат на германците.

Така поляците първи се запознали с прочутата кодираща машина „Енигма“.

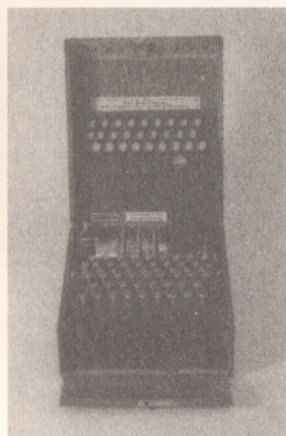
Никой не можел да разбие немския код на „Енигма“, но поляците били решени да опитат. Екип от талантливи млади криптографи начело с Мариан Рейевски атакували „Енигма“ с новаторски математически методи.

През 1932 г. вече било направено работещо копие на машината и започнало декодирането на германските военни съобщения. Но германците внимателно пазели кодовете на „Енигма“ с помощта на безкрайни промени, които поляците трябвало непрекъснато да дешифрират.

През 1938 г. германците създали нова и усъвършенствана „Енигма“. Поляците вече не могли да разчитат германските съобщения. Те знаели, че войната е съвсем близо и затова споделили информацията си с французите и англичаните – само седмици преди германското нашествие.

Това било безценен дар.

Поляците били с десетилетия пред другите страни в разбирането на кодовете на „Енигма“. Техният опит проправил пътя за нови дешифриращи техники, които в крайна сметка помогнали на съюзниците да разчетат най-секретните германски съобщения. Изпитано сръдство за спечелване на война.

„Енигма“ в подвижния команден пункт на германския генерал Хайнц Гудериан. Германците смятали, че кодът е неразбиваем и го използвали за най-важните си съобщения.

Ролята на този голям проект за дешифриране била пазена в тайна до 1974 г. После сред най-изненаданите бил самият Мариан Рейевски, който дотогава не знаел колко важни били неговите довоенни усилия за крайната победа на съюзниците.

“UNE MOMENT DE STUPEUR.
(МОМЕНТ НА ИЗУМЛЕНИЕ.)”

ФРЕНСКИ РАЗУЗНАВАЧ ОПИСВА МОМЕНТА,
В КОЙТО ПОЛЯЦИТЕ РАЗКРИЛИ СВОЯТА
„ЕНИГМА“ ПРЕД СЪЮЗНИЧЕСКИТЕ
ДЪРЖАВИ ПРЕЗ ЈУЛИ 1939 Г.

Поляците гали машините „Енигма“, които били направени по възстановка, на Франция и Великобритания. Една от тях била внесена в Лондон контрабандно с багажа на драматурга Саша Гитри и съпругата му, актрисата Ивон Прентан, за да не бъде предизвикано подозрението на немските шпиони. Две седмици по-късно Германия нападнала Полша.

1937

ДОБРИЯТ ЧОВЕК ОТ НАНКИН

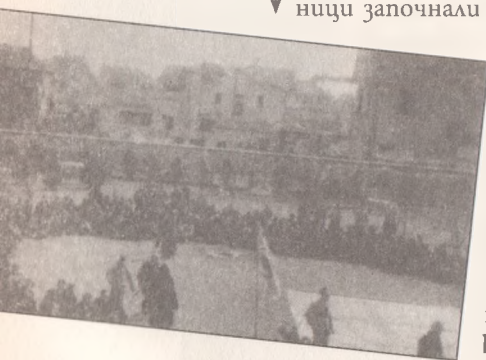
*Нацистки
бизнесмен,
който
се превърнал
в спасител
за хиляди.*

Японските войски прегазили цял Китай и стигнали до главния град Нанкин на 13 декември 1937 г. След като наложили волята си, те започнали да екзекутират китайските военнопленници. Убийствата скоро излезли от контрол. Японците строявали мъжете в кръг и ги мушкали с щиковеите си. Хиляди жени били изнасилвани. Хора били обезглавявани просто за удоволствие. Запазени са снимки, направени от японски войници, които разкриват безумната жестокост, известна в историята като „Насилието в Нанкин“.

В това време на терор, внезапно се появил един удивителен герой – скромният германски бизнесмен на име Йохан Рабе.

Малкото западняци, които все още били в Нанкин, създали Зона за сигурност, навявайки се тя да стане безопасно убежище за бежанците от войната. Избрали Рабе за свой лидер, защото вярвали че благодарение на членството си в нацистката партия той ще може да влияе на японците.

Отчаяни китайци прииждали към Зоната за сигурност, за да се спасят от касапницата. Когато японските войници започнали да ги преследват дори и там, Рабе поел ролята на техен защитник. Той смело се опълчил на японските командири и настоявал да контролират войниците си. Отворил дори и собствения си дом за бежанците. Започнал лично да патрулира в Зоната за сигурност, изтръгвал жертвите от ръцете на японците и успявал да прогони насилниците без оръжие. Единствената му защита била лентата на ръката с нацисткия пречупен кръст.

„Не им се иска да се забъркват с германец – пише той в дневника си. – Обикновено само като им изкрещя „Дойч“ или „Хитлер“, стават много любезни.“

Кървавата вакханалия на японските войски в Нанкин продължила осем седмици. През това време били избити почти 300 000 мъже, жени и деца – „забравеният Холокост“, както го наричат някои. Но повече от 250 000 души, натъпкани в Зоната за сигурност, били спасени... до голяма степен благодарение на един добър човек на име Йохан Рабе.

И до днес японското правителство и японските учебници оталоважават насилието в Нанкин. Според японците броят на жертвите е силно преувеличен.

Рабе (в средата) заедно с други членове на комитета за безопасност. След завръщането си в Германия той написал писмо до Хитлер за зверствата в Нанкин, като очаквал Фюрера да се възмути от поведението на японските си съюзници. Но вместо това бил арестуван от Гестапо и му било заповядано никога да не продумва за преживяното. „Не мисля, че след това мнението му за Хитлер беше особено добро“, казва неговата внучка Урсула Райнхард.

“ ГОВОРИ СЕ САМО ЗА ИЗНАСИЛВАНИЯ. АКО СЪПРУЗИТЕ ИЛИ БРАТЯТА СЕ ОПИТАТ ДА ПОМОГНАТ, ГИ УБИВАТ НА МЯСТО. ОТ ВСИЧКИ СТРАНИ ЧУВАШ САМО ЗА ЗВЕРСТВАТА НА ЯПОНСКИТЕ ВОЙНИЦИ. ”

ЙОХАН РАБЕ

СПАСИТЕЛЯТ

*Съдбата му
предложила
втори шанс...
и той
го използва.*

Наричат го „чудото от Дюнкерк“. През май 1940 г. нахлулите във Франция германски войски едва не пленили една цяла армия на съюзниците. Обкръжени от почти всички страни, британските и френските войници си пробили път до крайбрежния град Дюнкерк в отчаян опит да се спасят.

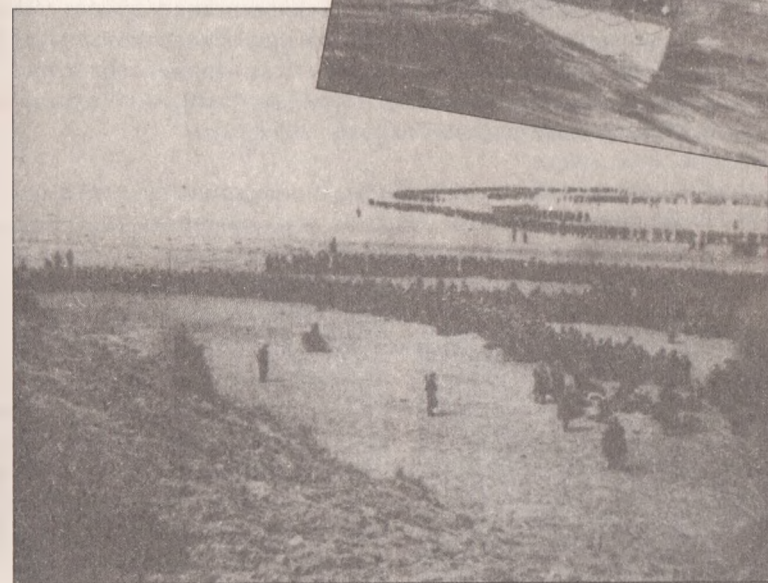
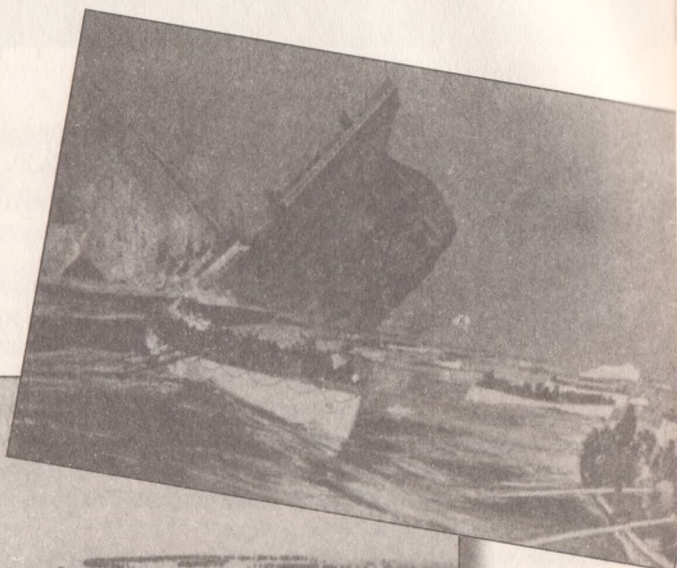
Британското адмиралтейство призовало всички малки плавателни съдове да участват в спешната евакуация на войниците. Събрали се яхти, риболовни гемии, моторници, влекачи – всеки съд, който можел да качи на борда си войници. Въпреки непрекъснатите атаки на германските бомбардировачи, тази пестра флотилия успяла да спаси повече от триста хиляди души и да ги откара в Англия. Според думите на Уинстън Чърчил това било „чудотворно спасение“.

Един от многобройните герои, участвали в спасителната операция, бил 66-годишният офицер от запаса Чарлз Лайтолър. Той бил твърдо решен да докара у дома всеки човек, когото успее да спаси и натоварил повече от 120 войници на малката си моторна яхта. След това прекосил Ламанша, използвайки се от бомбите и куршумите на немците.

Може би стремежът му да спаси колкото се може повече хора бил породен отчасти от спомена за една нощ в океана отпреди 30 години. Нощ, която той нямало да забрави: спасителните лодки, които били спускани полуразни... пистците за помощ във водата... отчаянието, че нищо повече не може да се направи. Всичко това се случило една априлска нощ през 1912 г., когато повече от деветстотин души намерили смъртта си в ледените води на Северния атлантически океан въпреки усилията на Чарлз Лайтолър.

Вторият помощник-капитан на „Титаник“.

Евакуацията била наречена операция „Динато“. Когато започнала, никой не очаквал, че ще бъдат спасени повече от шепя войници, но за десет дни били евакуирани 338 000 души, които по-късно отново се върнали в битката.

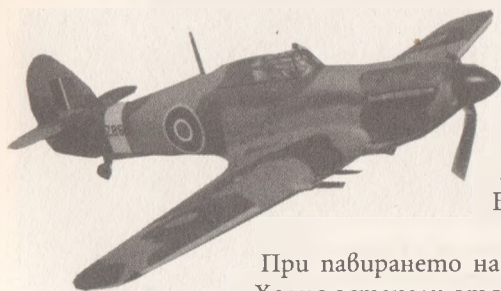
ЧОВЕКЪТ, КОЙТО СПАСИЛ БЪКИНГАМСКИЯ ДВОРЕЦ

*Първокласно
избавление
по кралски.*

През онази неделна утрин сирените за въздушно нападение завули в 9,30. Когато Биг Бен отбруил 12 на обяг, небето над Лондон се изпълнило с военни самолети.

Било 15 септември, най-страшният ден от битката за Британия. Повече от 400 германски бомбардировачи атакували Лондон. Адолф Хитлер бил решен да сломи британската воля за борба и Бъкингамският дворец бил основната цел. През последните дни официалната резиденция на кралското семейство била нападана два пъти, но пострадала съвсем леко. Изглежда, било само въпрос на време да бъде ударена от пряко попадение.

Пилотите от Кралските военновъздушни сили през целия ден се сражавали отчаяно, за да защитят града. Към края на битката сержант Рей Холмс тъкмо бил улучил един бомбардировач, когато видял, че друг германски самолет лети право към двореца. Холмс бил привършил мунциите си. Но не се поколебал.

Врязал се със своя „Хърикейн“ право в германския бомбардировач, откъснал опашката му и го свалил на земята. След това успял да скочи с парашут от собствения си самолет, който се разбил върху пътя към Бъкингамския дворец.

При навирането на пътя отломките от самолета на Холмс останали отдолу и така били погребани за повече от 60 години – до 2004, когато археолозите открили двигателя и някои други части. Разкопките били излъчени на живо по телевизията. 89-годишният Рей Холмс гледал с интерес.

„Какво си мислехте, когато се озовахте лице в лице с германците?“, попитали Холмс. „Нищо особено – отговорил човекът, който бил спасил двореца. – Просто знаех, че трябва да ги фрасна. Това е всичко.“

Крал Джордж VI и съпругата му кралица Елизабет разглеждат пораженията от бомбардировките на Бъкингамския дворец. „Донякъде се радват, че ни бомбардираха – казала кралицата. – Сега мога да погледна хората от Ийст Сайд в очите.“

Германците започнали атаките над Британия през август 1940 г. и не спрели в продължение на 84 дни. Но не успели да сломят английския дух и изгубили около 2765 самолета. „Никога досега в историята на конфликтите не сме били задължени толкова много на толкова малко хора“, казал Уинстън Чърчил за пилотите от Кралските военновъздушни сили, които накрая отблъснали немското нашествие.

ДАМАТА БИЛА ШПИОНКА

*От танцьорка
с бананова
поличка
до герой
с орден.*

Жозефина Бекер била танцьорка, певица и провокативен секс символ. Но освен това тя била и интелигентна шпионка. Родената в Америка Бекер пристигнала в Париж през 20-те години на 20 век и предизвикателните ѝ танци произвели фурор в града. През 1940 г., когато избухнала войната, тя предложила услугите си на френската Съпротива. „Франция ме направи това, което съм – казала тя на един от лидерите на Свободните французи*. – Парижани ми дадоха всичко и най-вече сърцата си. Сега аз ще им дам моето.“

Един от шефовете ѝ бил скептичен: „Притеснявах се, че тя е една от онези плиткоумни жени в шоубизнеса, които при опасност се пръсват на хиляди парчета като стъкло“. Но Бекер се оказала изключително хладнокръвна.

Когато германците нахлули в Париж, тя укрила участници в Съпротивата в своя отдалечен замък. Била изпратена в неутралния Лисабон да установи контакт със Свободните французи. Там изнесла концерти, които ѝ послужили за прикритие, и успяла да пренесе жизненоважна информация, записана със симпатично мастило на нотните ѝ листове. „Съдбата на Свободните французи беше написана на страниците на „Обичам двамата“, казал след време нейният шеф полковник Паол.

На дипломатическите приеми, където я канели, тя играела ролята на лекомислена танцьорка и записвала всичко, което чуела. „Бележките ми щяха да ме издадат, ако ги бяха открили – споделила тя по-късно. – Но кой би се осмелил да съблече Жозефин Бекер гола, за да я претърси.“

Josephine Baker

* Организация на французите, сражавали се на страната на съюзниците по време на Втората световна война. – Б. пр.

След войната Шарл дьо Гол я награди с ордена на Почетния легион и Медала на съпротивата. След смъртта си сензационната танцьорка, която някога шокирала Париж с банановия си танц, станала единствената американка, в чиято чест били изстреляни 21-те топовни салюта на Франция.

Бекер започнала работа в прочутото кабаре „Фоли Бержер“ през 1926 г. Едва 20-годишна, тя станала една от най-скъпо платените изпълнителки във Франция. Прочутият ѝ бананов танц, който изпълнявала само по къса поличка от изкуствени банани с фалшиви диаманти, подлудявал публиката.

“ C'EST UNE FEMME COURAGEUSE.
(ТОВА Е ЕДНА СМЕЛА ЖЕНА). ”

ДАНИЕЛ МАУРАНИ ОТ ВТОРО БЮРО*

В грамотата, съпровождаща ордена на Почетния легион на Бекер, пишело, че тя притежава „забележително хладнокръвие“.

* Le Deuxième Bureau, 1940-1941, лондонският център на френското разузнаване. – Б. ред.

ГЕРОИТЕ О'ХЕЪР

*Чикагското
летище
е наречено
на един
герой.
Но кой
е той?*

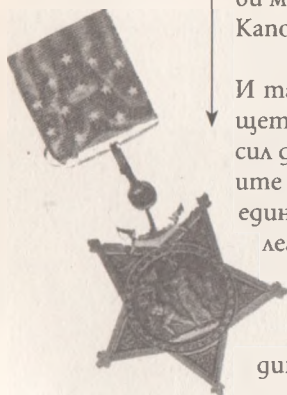
Буч О'Хеър бил първият американски въздушен ас през Втората световна война. На 20 февруари 1942 г. той забелязал една ескадрила от японски бомбардировачи, които се готвели да атакуват американския кораб „Лексингтън“ във водите близо до Нова Гвинея. Той се врязал между тях, успял да свали шест и да спаси кораба и хилядите пасажери на него. За тази акция получил Почетния медал на Конгреса.

Буч загинал в сражение през следващата година. През 1949 г. жителите на Чикаго нарекли летището си на негово име.

Но това не е цялата история.

Еди О'Хеър, бащата на Буч, бил адвокат и собственик на хиподрум. През 20-те години Еди Хитреца, както го наричали, бил свързан с чикагския бос на мафията Ал Капоне. Тази връзка му донесла купища пари, но той се безпокоял как тя ще се отрази на сина му. Тъй като О'Хеър бил твърдо решен младежът да постъпи във Военноморската академия, той бил съвсем наясно, че за да осъществи мечтата си, се налага да приключи отношенията си с Капоне.

И така Еди Хитреца сключил сделка с ФБР. Заради бъдещето на сина си той рискувал живота си, като се съгласил да даде сведения за Капоне. Описал подробно операциите на мафиота пред данъчните власти и ги насочил към един счетоводител, който щял да свидетелства за нелегалните доходи на Капоне. В резултат на това прокуратурата успяла да обвини Капоне в укриване на данъци и през 1931 г. той влязъл в затвора. Буч О'Хеър постъпил във Военноморската академия година по-късно.

И така, летището „О’Хеър“ носи името на герой от Втората световна война, но напомня и за бащата, който бил готов на всичко за своя син, човекът, помогнал на прокуратурата да спечели войната с Ал Капоне.

“ ЕДНА ОТ НАЙ-ДРЪЗКИТЕ, АКО НЕ И НАЙ-ДРЪЗКАТА ИНДИВИДУАЛНА АКЦИЯ В ИСТОРИЯТА НА БОЙНАТА АВИАЦИЯ. ”

ФРАНКАИН Д. РУЗВЕЛТ ПРИ НАГРАЖДАВАНЕТО НА БУЧ О’ХЕЪР С ПОЧЕТНИЯ МЕДАЛ НА КОНГРЕСА

Еди О’Хеър изиграл важна роля по време на процеса срещу Ал Капоне. Той разкрил пред прокуратурата, че доверениците на Капоне са подкупили или принудили по друг начин всички съдебни заседатели да гласуват в полза на мафиота. В първия ден от процеса съдията Джеймс Уилкърсън сменил съдебния състав с журито на друг свой колега. Новите съдебни заседатели признали Капоне за виновен и го изпратили в затвора „Алкатрас“.

Еди О’Хеър платил с живота си за това, че издал Капоне. През 1939 г., малко преди мафиотският бос да бъде освободен от затвора, той бил застрелян по заповед на чикагския гангстер Франк Нити.

БАЗУКАТА

*Джазът,
военно-
морските
сили,
радиото и
оръжието,
което
помогнало
да бъде
спечелена
Втората
световна
война.*

По време на Първата световна война сержант Боб Бърнс бил шампион на морската пехота по стрелба с пушка. Освен добър стрелец, той бил още по-добър музикант. Бърнс създавал джаз бенд във Военноморския корпус, който бил един от любимите оркестри на генерал Джон Пършинг. Бендът изнасял концерти за войниците из цяла Европа.

Бърнс се прочул най-вече като изпълнител на един инструмент, който сам изобретил. Направен бил от две тръби и фуния. Той бил нещо като комбинация от тромбон и свирка и се превърнал в запазна марка на Бърнс. Музикантът дори го нарекъл с едно забавно име.

След Първата световна война Бърнс станал радиоводец и филмова звезда. В цялата страна го познавали като Пътешественика от Арканзас, който играел ролята на грубоват провинциалист и разказвал истории от планините Узаркс. Но в основата на успеха му бил неговият странен инструмент. Към края на 30-те и началото на 40-те години той бил на върха на популярността си благодарение на хилядите играчки – миниверсии на инструмента, които децата от цялата страна купували.

Днес инструментът на Бърнс е вече забравен, но името му се запазило със съвсем различно значение.

В началото на Втората световна война на изпитателния полигон „Абърдийн“ армията изпробвала ново противотанково оръжие M1A1, с което се стреляло от рамо. По време на изпитанията войниците решили, че то много прилича на инструмента, донесъл слава на Бърнс. И така те му дали името, с което е известно и днес.

Базука.

TO PLAY HIS BAZOOKA HERE

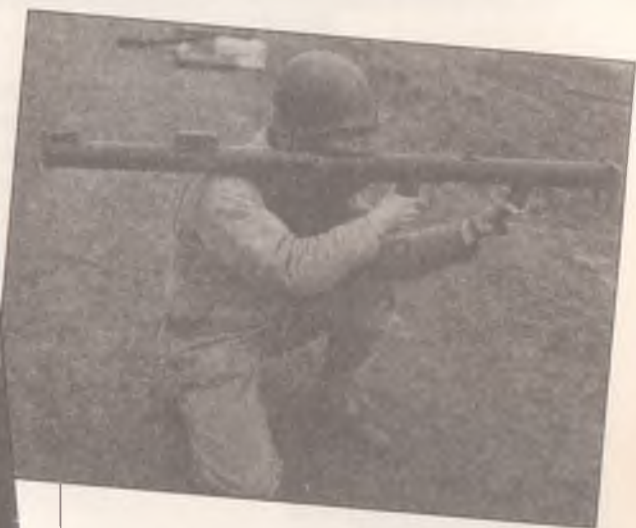
Jazz Band Sergeant Introduces New Gas Pipe Tone-Tensar.

Sergeant Robert Burns, who organized General Pershing's Jazz Band during the war, has introduced a new musical instrument for dance music here. Burns has just arrived from London with his unique instrument, which he calls the bazooka. It has much the same tone as a deep-toned saxophone, and consists of two pieces of gaspipe, to which are attached funnel-like ends.

The instrument is the result of Burns's ingenuity during the war, when musical instruments of all kinds were so greatly needed and the crude material was all

Базуката на Бърнс звучала приблизително като бас саксофон с регистър от около шест ноти. С нея той успявал и да разстива публиката, и да прави виртуозни джаз изпълнения.

През Втората световна война в САЩ са произведени половин милион базуки и 15 милиона противотанкови ракети, които се изстрелват с тях. Базуката се оказва толкова ефикасна за спиране на вражеските танкове, че германците веднага я копират. Те обаче наричат оръжието другояче – Panzerschreck, или „ужас за танковете“.

Откъде Бърнс взел името? Един път обяснявал, че идва от старата жаргонна дума bazoo, която означава „уста“. Друг път казвал, че думата наподобява звука, който издава странният инструмент.

ПРЕДЛОЖЕНИЕ, НА КОЕТО НЕ МОГЪЛ ДА ОТКАЖЕ

Как един прословут мафиот помогнал на американците да спечелят войната.

По време на война са възможни странни партньорства. Но едва ли има нещо по-странно от приятелските отношения между военноморското разузнаване на САЩ и мафията през Втората световна война.

Всичко започнало, когато през февруари 1942 г. бившият френски океански лайнер „Нормандия“, преоборудван във военен транспортен кораб, се преобърнал и изгорял в пристанището на Ню Йорк. Във военноморския флот решили, че може би става въпрос за саботаж. Разузнаването на флота било притеснено за сигурността на пристанището и търсело начини за събиране на информация. Решили да се обърнат за помощ към най-могъщия мафиот.

Чарлз „Лѳки“ Лучано.

▼ Лучано излежава трийсетгодишна присѳда в затвора, но се съгласил да сътрудничи. Той „насърчил“ гангстерите да работят за флота. Нареджането на мафиотските босове да се докладва за всичко, което изглежда подозрително, стигнало до стотици докери и рибари. САЩ се готвели за десанта в Сицилия и Лучано свързал разузнаването с хора, които поддържали контакт с подземния свят в Сицилия.

След войната флотът се опитал да прикрие връзките си с мафията от времето на войната. Унищожени били всички документи и флотът официално отрекъл да е получил някаква съществена помощ от Лучано. До ден-днешен не е ясно доколко той им е бил полезен.

Но си струва да се замислим върху следния факт: въпреки общественото негодувание, Лучано бил освободен от затвора и депортиран в Сицилия по-малко от шест месеца след края на войната, макар до края на присъдата му да оставали доста години. Това вероятно била наградата за човека, чиито заслуги правителството никога не би си позволило да признае.

Лучано предложил да кацне с парашут в Сицилия, за да събере информация преди десанта на съюзниците. Флотът отхвърлил тази оферта.

“ ПОВЕЧЕТО ОТ СВЕДЕНИЯТА, СЪБРАНИ ВЪВ ВРЪЗКА С ОПЕРАЦИЯТА В СИЦИЛИЯ, БЯХА ОСИГУРЕНИ ЧРЕЗ... ВРЪЗКИТЕ НА ЛЪКИ. ”

ИЗЯВЛЕНИЕ НА КАПИТАН ТРЕТИ РАНГ ЧАРЛЗ ХАФЪНДЪН ОТ ВОЕННОМОРСКОТО РАЗУЗНАВАНЕ СЛЕД ВОЙНАТА (ПО-КЪСНО ЗАРАДИ НЕГО ТОЙ БИЛ ДИСЦИПЛИНАРНО УВОЛНЕН ОТ ФЛОТА).

Вече в напреднала възраст Лучано твърдял, че е наредил на хората си да подпалят „Нормандия“, за да може да изнудва флота. Възрастният Лучано обаче бил прочут с навика си да преувеличава,

а и разследването на военноморския флот не намерило никакви доказателства за саботаж.

В акцията се включили редица големи имена от гангстерския свят. Майер Лански (на снимката), Бъгси Сигел и Франк Костело участвали в събирането на информация за военноморския флот. Специално Лански ненавиждал Хитлер заради това, което той правел с евреите в Европа.

НАЙ-МЛАДИЯТ ГЕРОЙ

*Едно момче,
решено
да свърши
лъжката
работа.*

През август 1942 г. Калвин Грегъм отишъл в пункта за новобранци във Форт Уърт, Тексас. Изпратили го в Тихия океан, където се присъединил към екипажа на американския боен кораб „Южна Дакота“ като артилерист.

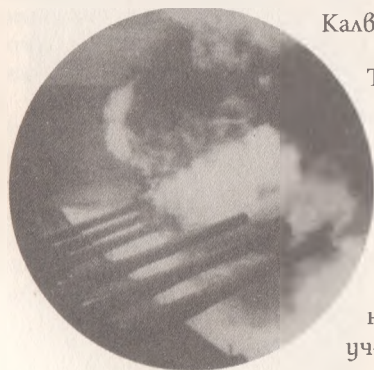
Но не след дълго на Грегъм започнали да му се случват лоши неща. Първо дошло сражението при Санта Круз през октомври. Две седмици по-късно била Битката при Гуадалканал. Бронираният му кораб бил улучен на 47 места по време на отчаяна нощна акция. Грегъм се изтърколил надолу по стълбите, повален от експлозия, при която в челюстта му се забили множество парчета от шрапнел. Макар и сериозно ранен, той работил цяла нощ, гасил пожари и измъквал другите пострадали моряци на безопасно място.

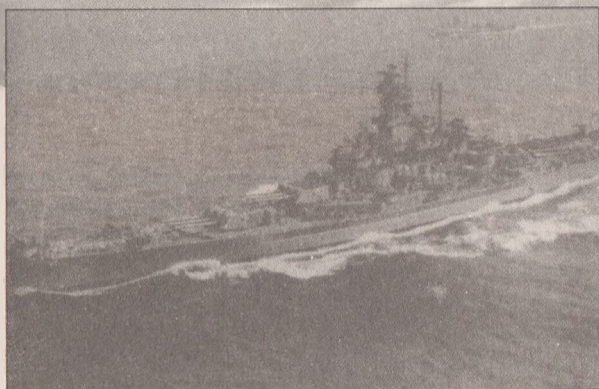
А как флотът наградил Калвин Грегъм за неговия героизъм? Върнали го обратно в Съединените щати, хвърлили го в ареста за три месеца, лишили го от парите, полагащи се на ветераните и го уволнили дисциплинарно. Изглежда че след битката Грегъм без да иска се издал, че е попълнил фалшиви данни, за да постъпи в армията. Всъщност бил излъгал за възрастта си.

Калвин Грегъм бил на дванайсет години.

Той е най-младият от хилядите непълнолетни американски войници, сражавали се във Втората световна война.

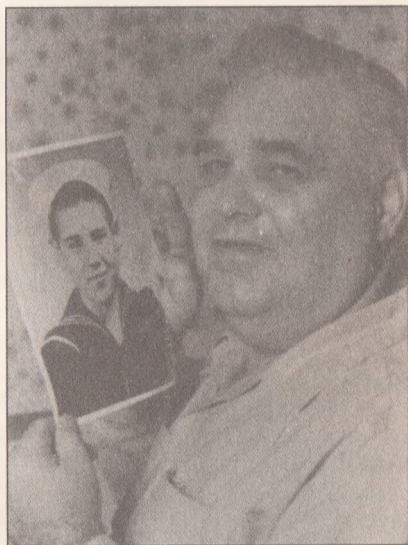
Флотът не знаел как точно да постъпи с Грегъм. Накрая сестра му заплашила, че ще се обърне към пресата и успяла да го измъкне от ареста срещу гаранция. Два дни след тринайсетия си рожден ден той се върнал при сучениците си във Форт Уърт в седми клас – с сигурност единственият ветеран сред тях.

Командирът на Грем на „Южна Дакота“ (преди когото признал на колко години е всъщност) бил сержант Шрайвър. Той по-късно се оженил за сестрата на Джон Кенеди – Юнис Кенеди, оглавил Корпуса на тира и се кандидатира за президент през 1976 г.

Калвин Грем постъпил във флота, за да избяга от втория си баща, който се държал лошо с него. След време той споделил, че офицерът, който записвал новобранците, знаел, че е малолетен, но нямал представа, че е само на 12. Стоматологът забелязал, че още не са му поникнали ктмниците, които растат на дванайсетгодишна възраст, и се опитал да го отстрани, но Грем успял да пхне документите си в купчината „одобрени“, докато зболекарят не гледал към него.

Грем не спрял да се бори за правата си. През 1978 г. президентът Джими Картер заповядал флотът да признае службата му с всички почетни знаци. А през 1994 г. най-накрая му присъдили Пурпурно сърце за раните, получени при Гуадалканал. Грем не успял да го види, защото починал две години преди това.

1943

PROCESS FOR MAKING PUTTYLIKE ELASTIC
ELASTIC, POLYSILOXANE DERIVATIVE COMPO.

ВЕЩЕСТВОТО НА РАЙТ

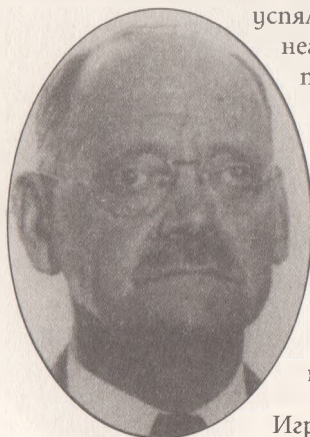
*Как заради
военно-
временен
дефицит
било
изобретено
нещо
глупаво,
но забавно.*

През Втората световна война японската армия в Далечния изток прекъснала доставките на каучук за Америка. Страната била изправена пред толкова остър дефицит, че въпреки големите запаси бензин, правителството въвело ограничения върху продажбата му, за да се пестят суровината, необходима за производството на автомобилни гуми.

Учените се заели да търсят заместител на каучука. Джеймс Райт, инженер в Дженераъл Електрик, се опитал да създаде подобно на каучук вещество, като използвал силикон. Един ден през 1943 г. той налял борова киселина в епруветка със силиконово масло с надеждата, че ще се получи твърда гума. Вместо това се образувало меко и лепкаво вещество, подобно на маджун. Райт извадил от епруветката малка част от него и го пуснал на масата.

То подскочило.

Дженеръл Електрик изпратили проби от новото вещество на учените по цял свят, за да проверят не може ли да му се намери някакво приложение. Никой от тях не успял, въпреки че им било забавно да си играят с него. Новото вещество било записано в графата провали.

През 1950 г. в ръцете на Питър Ходжсън, консултант по маркетинг в Кънетикът, попаднало малко количество от веществото и той видял в него златна мина. Веднага разбрал, че макар за учените да е безполезно, децата много ще го харесат. Той сложил по малко от материала, който приличал на маджун, в пластмасови яйца и го нарекъл с името, с което е познато и днес.

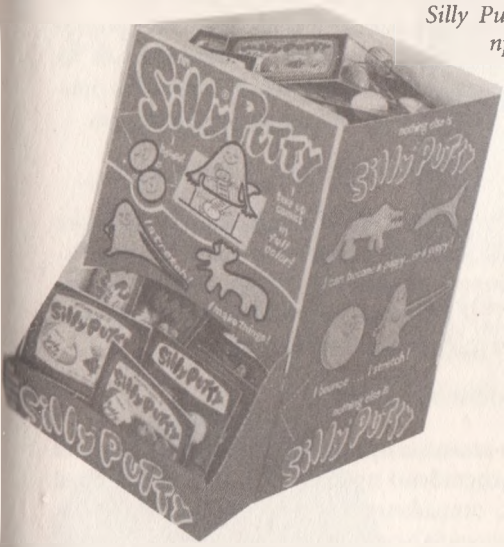
Играчката Silly Putty (глупав маджун).

Джеймс Райт

...the product also exhibits a high degree of elasticity or bounce. The use of a hydrolyzable alkyl borate as a plasticizer provides a convenient way to achieve a thorough dispersion of the boron compound in the molten silicone oil. The following example illustrates the preparation of a plastic composition by use of an ester of boric acid.

...The product also exhibits a high degree of elasticity or bounce. The use of a hydrolyzable alkyl borate as a plasticizer provides a convenient way to achieve a thorough dispersion of the boron compound in the molten silicone oil. The following example illustrates the preparation of a plastic composition by use of an ester of boric acid.

От 1950 г. досега са продадени повече от 300 милиона яйца, съдържащи общо 4500 тона Silly Putty. На петдесетия си рожден ден през 2000 г. Silly Putty влиза в музея „Смитсониън“, където е изложен наред с гимнастическия обръч за въртене.

UNITED STATES PATENT OFFICE

2,341,351
PROCESS FOR MAKING PUTTYLIKE ELASTIC PLASTIC, SILOXANE OXIDATIVE COMPOSITIONS CONTAINING BISC HYDROBORATES
 James G. V. Wright, Schenectady, N. Y., assignor to General Electric Company, a corporation of New York

Application December 15, 1944,
 Serial No. 869,947
 No Drawing

2 Claims. (Cl. 288-27)

1 The present invention relates to novel compositions of matter comprising a dimethyl siloxane composition which because of their unusual properties may best be described as "bouncing putties."
 2 The invention is based on "the discovery that compositions possessing a unique combination of elastoplastic properties which a high degree of elasticity and a high degree of plasticity when the stress is applied slowly, can be obtained by treating a dimethyl siloxane with a compound of boron, preferably followed by a further treatment of the product with heat, a catalyst, or both."
 3 In the appended claims, it is meant the said words "puttylike" obtained by hydrolysis of a pure siloxane obtained by hydrolysis of a pure siloxane or substantially pure dimethyl siloxane or equivalent hydrolyzable dimethyl siloxane com-

Много вестници, списания и сайтове твърдят, че космонавтите от Аполо 8 са занесли Silly Putty на Луната и са го използвали, за да разсейват скуката и да укрепват различни инструменти към стените на космическия кораб. За съжаление това е просто градска легенда. НАСА, производителите на Silly Putty и астронавтът от Аполо 8 Джим Лавъл казват, че това не е вярно.

then added, worked into the mass, and the resultant product heated in an oven at a temperature of 100 to 150 degrees C. for 2 hours. The final product can be worked between the fingers as ordinary window putty.
 4 In the same manner as described above, a final product can be worked the more putty-like if the mass contains an admixture of a high degree of elasticity or bounce.
 5 The use of a hydrolyzable alkyl borate or equivalent ester provides a convenient way of obtaining a thorough dispersion of the boron compound in the molten silicone oil. The following example illustrates the preparation of a plastic composition by use of an ester of boric acid.
 6 Example 1
 A mixture of 200 parts of dimethyl siloxane oil, 22.5 parts boric acid and 2.5 parts ferric chloride

ГЪЛЪБИ В ПЕЛИКАН

*Оръжейна
система,
контролирана
от птичи
мозък.*

През Втората световна война военноморският флот на САЩ пристъпил към разработване на управляем снаряд с ракетен двигател, но прототипите на така наречения „Пеликан“ не отговорили на очакванията. И тук се намесил един учен, който имал брилянтна идея как снарядът да достигне до желаната цел.

С гълъб, който контролира системата за насочване.

Прочутият бихейвиорист Б. Ф. Скинър смятал, че може да обучи гълъбите да насочват снарядите към целта, въпреки че последствията за самите птици нямало да бъдат най-добрите. Той успял да убеди Пентагона да отпусне средства за разработване на идеята.

Така стартирал проектът „Гълъб“.

Система от леци и огледала проектирала образа на целта върху екран непосредствено пред гълъба. Птицата била обучена да кълбе по отражението и така се задействал механизъм, който насочвал снаряда в правилната посока.

Колкото и странно да изглежда, Скинър и екипът му успели да дресират гълъбите и създали прототипа на насочващото устройство. Те твърдели, че то е високо ефективно и лесно за производство. Но в крайна сметка гълъбите така и не били използвани. Нито учените, нито генералите възприели проекта достатъчно сериозно, за да монтират насочващото устройство на снаряда и да го изпитат.

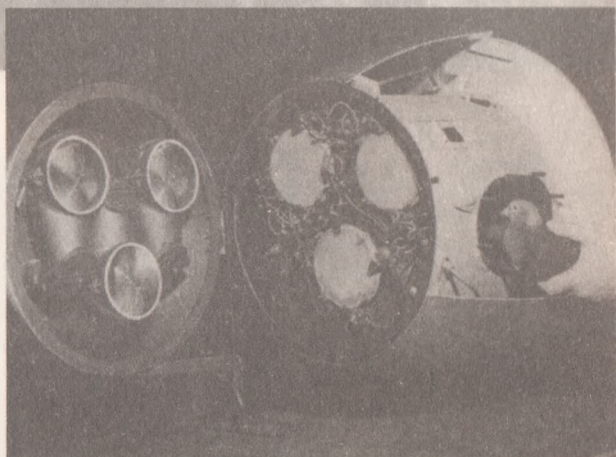
Така снарядът, снабден с птичи мозък, си останал неизстрелян и бил забравен.

“ ПО ДЯВОЛИТЕ,
ТОВА Е ПО-ДОБРО
ОТ РАДАР. ”

ЕКСПЕРТ ОТ МАСАЧУСЕТСКИЯ
ТЕХНОЛОГИЧЕН ИНСТИТУТ,
ПРЕГЛЕЖДАЙКИ РЕЗУЛТАТИТЕ
ОТ ИЗПИТАНИЯТА

Според прототипа в конусовидната глава на снаряда трябвало да има три гълъба – резервни насочващи системи, точно каквито по-късно НАСА използва в космическата си програма.

Скинър никога не загубил ентузиазма си за проекта „Гълъб“. 15 години след войната той все още го защитавал и твърдял, че гълъбите могат да отведат ракета чак до Луната.

„Пеликан“ бил по-скоро радиоконтролиран ракетен самолет, отколкото управляван снаряд. Той така и не влязъл в действие, но раз-

работването му довело до появата на управляемите ракети „Прилеп“ (истинските прилепи нямат нищо общо с тях), с които към края на войната били потопени няколко японски кораба.

КЪДЕ Е ВРАГЪТ?

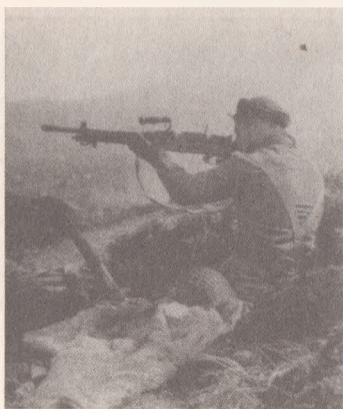
*Свои
срещу
свои.*

През 1942 г. японците завзели Алеутските острови Ату и Киска. За пръв път след 1812 г. американска територия била окупирана от вражески сили и САЩ били решени да ги прогонят.

Американците си върнали остров Ату през май 1943 г. с цената на тежки загуби. Десантът на Киска бил през август.

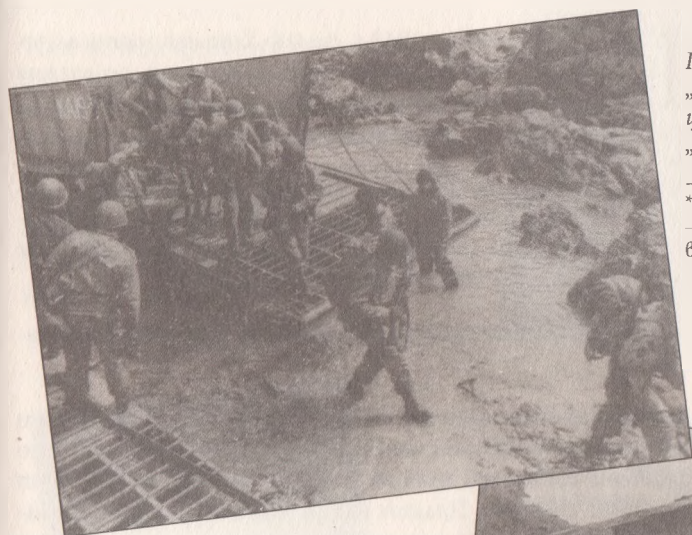
На острова дебаркирала обединена армия от 35 000 хиляди канадци и американци, подкрепяна от военноморски кораби. Първите части слезли на брега и не срещнали съпротива. Но войниците знаели от опит, че японците ще се опитат да ги подмамат навътре в сушата и тогава да отвърнат на огъня. Сражението скоро се превърнало в кошмар. Чувала се стрелбата на тежка артилерия, но заради гъстата мъгла противникът оставал невидим. Имало жертви, а ранените били изтегляни в тила. Войниците бавно напредвали, катерели се по стръмните планински склонове и стреляли в движение.

След два дни тежки боеве, трийсет и двама убити и повече от петдесет ранени съюзниците направили поразяващо откритие:

Вражески сили нямало.

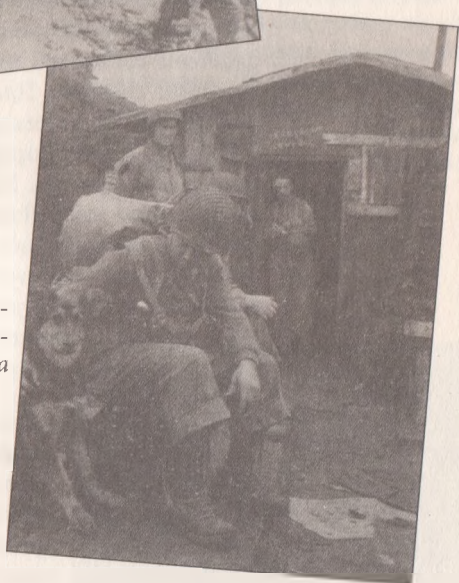
Оказало се, че три седмици по-рано японците са напуснали тайно острова, изтегляйки шестхилядната си войска незабелязано от американците, които обсаждали острова. Всички убити били загинали от приятелски огън. Американците и канадците се били храбро. Оказало се обаче, че са стреляли един срещу друг.

По-късно списание „Тайм“ нарекло операцията с кодовото име „Котидж“ – JANFU*.

* Joint Army Navy Foul-up – Гафът на обединените военноморски сили. – Б. пр.

Японските окупатори напуснали острова, изоставяйки само едно куче, което с радост преминало на страната на американците.

“АТАКАТА БЕШЕ ИЗНЕНАДВАЩА, САМО ЧЕ НЕ ЯПОНЦИТЕ БЯХА ИЗНЕНАДАНИТЕ.”

ИЗ ВОЕНЕН ДОКЛАД ЗА БИТКАТА

СТРАНА НА ГЕРОИ

*Как
жителите
на малка
Дания се
противопос-
тавили
на Хитлер.*

През септември 1943 г. Адолф Хитлер подписал заповед, според която евреите в Дания, до голяма степен незасегнати от Холокоста, трябвало да бъдат откарани в лагерите на смъртта.

Депортацията трябвало да започне на 1 октомври. Повече от хиляда полицаи и гестаповски офицери пристигнали в страната за операцията. Корабите и влаковете били готови да откарат евреите надалеч.

Реакцията на датчаните заслужава да бъде запомнена завинаги.

Датското правителство било осведомено за арестите и предупредило еврейските семейства да се укриват. Много датчани рискували живота си, за да скрият и защитят съседите си евреи. Цялата нация се включила в спонтанния процес на нелегално прехвърляне на датските евреи в Швеция – „конспирация на почтеността“, както я нарекъл един писател. Хаотичната в началото спасителна мисия скоро са превърнала в организирана акция на нелегалното антифашистко движение в Дания. Църквите и болниците били използвани за сборни пунктове. Университетите били затворени за седмица и студентите, рамо до рамо с борците от съпротивата, отвеждали евреите тайно до брега.

Оттам повече от триста рибарски лодки превели евреите в Швеция, където били посрещнати с отворени обятия. Повече от 90 процента от седемте хиляди датски евреи успели да се спасят от лагерите на смъртта.

Това не било дело на един герой, а на цяла страна от герои. Ето защо в мемориала на израелския Холокост Яд Вашем датчаните са вписани като „Праведници сред народите на света“, защото са рискували да си навлекат гнева на Германия, когато са помогнали на еврейските си сънародници.

Важно е да се отбележи, че датските евреи можело и да не бъдат спасени, ако не бил един германски дипломат, Георг Дуквиз, който уведолил датското правителство за акцията срещу евреите. Много немски офицери в Дания, вероятно виждайки накъде върви войната, си затваряли очите за случващото се.

Пътуването до Швеция не било безплатно – датските рибари поискали солидни суми заради потенциалните опасности. Но много датчани проявили голяма щедрост и развързали кесите си, за да не остане нито едно семейство, което да не бъде спасено поради липсата на пари.

Когато правителството на Швеция публично предложило убежище на датските евреи, в едно официално германско съобщение шведите били наречени „свине в смокинги“.

НАЙ-ГОЛЕМИЯТ НОМЕР В ИСТОРИЯТА

За успеха на десанта в Нормандия потогнала една голяма изтмата.

През пролетта на 1944 г. командващият обединените сили Дуайт Айзенхауер осигурил на генерал Джордж Патън могъща армия, която да играе ролята на авангард в операцията. Първа армия на САЩ, която включвала единайсет дивизии, разположени край Дувър, се готвела да пресече Ламанша в най-тясната му част и да нахлуе във Франция през Па дьо Кале.

Но това не било истинска армия – всичко било една гигантска бутафория.

Съюзниците искали да накарат Хитлер да повярва, че планираният десант е само диверсия и че истинският ще се извърши на повече от сто и шейсет километра по-нататък по брега, близо до Шербург. Така започнала операция „Куиксилвър“.

Наети били сценографи от прочутото лондонско филмово студио „Шепертън“, за да създадат илюзията, че има огромна армия там, където всъщност такава нямало. Те направили батальони от глумени танкове и полкове от дървени войници. Самолети от брезент били подгредени върху фалшиви писти, пристанищата били пълни с макети на плавателни съдове. Радистите приемали и изпращали купища фалшиви съобщения и заповеди за несъществуващи поделения.

Един професор по архитектура от британската Кралска академия построил фалшива рафинерия, като използвал стари канализационни тръби и ръждясали, излезли от употреба нефтени цистерни. Филмовите машини за вятър вдигали прах, за да изглежда, че строителството на обекта върви с пълна пара.

Хитлер се хванал на въдицата. Дори след десанта на съюзниците в Нормандия на 6 юни германците държали бронетанковите си дивизии в резерв и чакали нахлуването на армията-фантом, която била плод на въображението на съюзниците. Така съюзниците спечелили време да си осигурят предимство и триумфът на Деня Д (деня на истинския десант в Европа) станал възможен.

Американците имали и друга армия-фантом: Двайсет и трета специална щабна армия се занимавала с реализирането на подобни измисли, които обърквали и подвеждали нацистите. Художниците и дизайнерите били особено необходими за създаването на илюзиите за заблуда на противника. Един от войниците, които служели в тази част, бил все още неизвестният тогава моден дизайнер Бил Блас.

Генерал Патън бил разочарован, че нята да командва истинския десант, но се вживял в ролята си на командир на несъществуващата армия, обикалял Южна Англия, изнасял борбени речи и се стрелял да бъде в центъра на вниманието. „Аз съм роден актьор“, казвал той.

Използвани били безброй други хитрости за подвеждане на германците. Актьорът М. Е. Клифтън-Джеймс (на снимката) се предрешил като британския

генерал Бърнърд Монтгомери и малко преди Деня Д заминал за Гибралтар и Алжир, за да полисят германците, че там нещо се готви.

ГОРИ ЛИ ПАРИЖ?

Париж бил на ръба на разрухата... и единственият човек, който можел да го спаси, имал заповед да го унищожи.

През август 1944 г. съюзническите армии напредвали във Франция, но Адолф Хитлер бил решен да не допусне Париж да бъде превзет. Лично наредил на генерал Дитрих фон Холтиц да поеме командването на града. Фон Холтиц бил герой от руския фронт, но никога преди не бил получавал подобна задача. „Заповядаха ми да превърна Париж в купчина руини, да се бия и да умра сред развалините“, казал той.

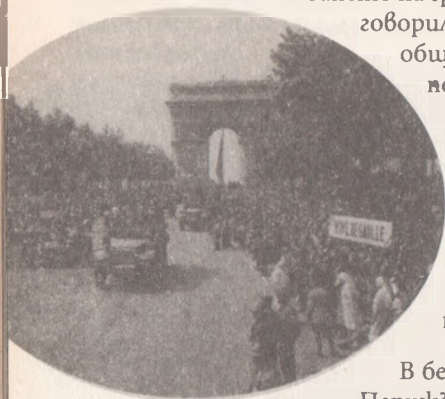
Фон Холтиц се подготвил да изпълни дълга си. Наредил да се поставят експлозиви в забележителности като катедралата Нотр Дам и Дома на ветераните. Съобщил на началниците си, че е готов да взриви Триумфалната арка и Айфеловата кула.

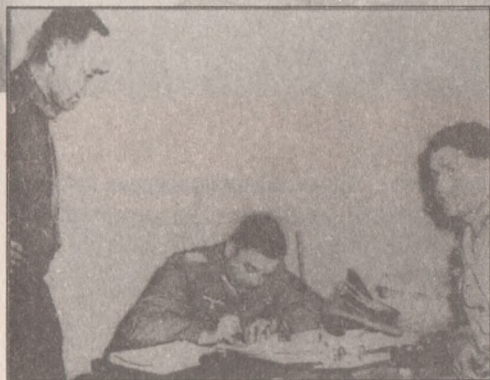
Хитлер избрал Фон Холтиц заради неговата безспорна лоялност. Но генералът с монокул бил притеснен от заповедите. Не можел да понесе мисълта, че ще влезе в историята като човека, разрушил Париж.

И така той взел едно решение, заради което можело да бъде екзекутиран. Докато натискът да започне разрушаването на града ставал все по-силен, генералът тайно договорил примирие със Съпротивата и изпратил съобщение на съюзниците да атакуват Париж... но по-бързо. Те трябвало да влязат в града до четириседет и осем часа, тъй като в противен случай Холтиц щял да изпълни заповедите.

Съюзниците били планирали да обходят Париж, но когато генерал Омар Брадли получил съобщението, действал много бързо. „Френската дивизия незабавно да тръгне на-там“, заповядал той.

В берлинския си бункер Хитлер крещял: „Гори ли Париж?“ Но благодарение на Фон Холтиц... Градът на светлината бил спасен.

Фон Холтиц обявил капитулация след кратко сражение, като пренебрегнал заповедта на Хитлер да се бие до рухването на последната тухла. Германското висше командване сметнало Фон Холтиц за предател и след войната ветераните го избягвали.

Докато чакал съюзниците, Фон Холтиц се опасявал, че ще бъде отстранен, защото не се подчинил на заповедта да срине града. Но германският посланик Ото Абец се съгласил да му помогне. Той изпратил протестна телеграма до Берлин срещу „жестокостта“ на Фон Холтиц. Това убедило Берлин, че генералът се държи твърдо и така той спечелил няколко дни, от които се нуждаел.

“ ПАРИЖ НЕ БИВА
ДА ПАДА В РЪЦЕТЕ
НА ВРАГА, А АКО
ТОВА СТАНЕ, ТРЯБВА
ДА ЗАВАРЯТ ТАМ
САМО РУИНИ. ”

ЗАПОВЕДТА НА ХИТЛЕР
ДО ФОН ХОЛТИЦ.
23 АВГУСТ 1944 Г.

Макар че армиите на Хитлер завладели Париж и го окупирали за повече от хиляда и петстотин дни, самият фюрер прекарал в града само няколко часа през юни 1940 г. и никога не се върнал обратно.

1944

МОЛИТВАТА НА ПАТЪН

*Всички
говорят
за времето,
но един
генерал
реши
да го
протени.*

През декември 1944 г. Трета армия на генерал Джордж Патън била блокирана в Белгия. Германците били само част от проблема. Поради дъжда, мъглите и наводненията придвижването на армията било почти невъзможно.

Патън не можел да стои и да бездейства. Извикал един от офицерите си и му казал:

Искам молитва за хубаво време.

Офицерът бил свещеникът на Трета армия Джеймс О'Нийл. „Уморих се да се боря с калта, наводненията и германците – казал му Патън. – Не можем ли да накараме Господ да поработи за нас.“ О'Нийл се заел със задачата. В молитвата, която написал, умолявал Всемогъщия „да спре проливните дъждове“ и „да даде хубаво време за бой“.

Свещеникът занесъл молитвата на Патън, който наредил да я отпечата в 250 000 екземпляра. „Всички от Трета армия трябва да се помолят“, казал Патън. Войниците получили молитвата на 22 декември, точно когато

трябвало да предприемат отчаяна контраатака в битката за Ардените. Като по чудо дъждът спрял и мъглата се вдигнала. През следващите шест дни времето било прекрасно и Трета армия нанесла на германците съкрушително поражение.

Патън отново извикал свещеника в кабинета си. „Отче, ти си най-популярният човек в този щаб. Със сигурност се разбираш както с Бог, така и с войниците.“ След това му закачил една Бронзова звезда... медал за чудодейната молитва.

PRAYER

OMIGHTY and most merciful Father, we humbly beseech Thee, of Thy great goodness, to restrain those immoderate rains with which we have had hitherto been afflicted; grant us fair weather for Battle. Graciously hearken to us as soldiers who rely upon Thee that armed with Thy power, we may advance from victory to victory, and crush the oppression and wickedness of our enemies, and establish Thy justice among men and nations. Amen.

Този екземпляр от молитвата е запазен от редник Едуард Х. Ормзби, който бил ранен в сражението при Арденните.

“ТРЕБВА ДА СЕ ПОМОЛИМ
НА ГОСПОДА ДА СПРЕ
ТЕЗИ ДЪЖДОВЕ!”

ГЕНЕРАЛ ДЖОРДЖ ПАТЪН

АТАКА С ФУ-ГО

*Летящите
оръжия,
с които
атакували
Америка.*

Четири месеца след нападението над Пърл Харбър шестнайсет бомбардировача излетели от палубата на самолетоносача „Хорнит“ на гръзка мисия срещу Токио.

Атаката нанесла малко щети, но била психологически удар за японците. Военните стратегии на империята търсели начин да атакуват Америка на нейна територия и изгаряли от нетърпение да отвърнат на удара. След две години интензивна свръхсекретна подготовка, през 1944 г. Япония нападнала Съединените щати с първото междуконтинентално оръжие:

Балони с бомби.

Може да ви се струва смешно, но не било така. В продължение на няколко месеца японците пуснали срещу САЩ повече от шест хиляди балона, наречени Фу-Го. Те трябвало да бъдат увлечени от въздушно течение, което бързо да ги пренесе над Тихия океан и после да паднат върху американските градове, гори и земи. С всеки балон летели по четири запалителни бомби за предизвикване на пожари и осколочни бомби за всяване на страх и ужас.

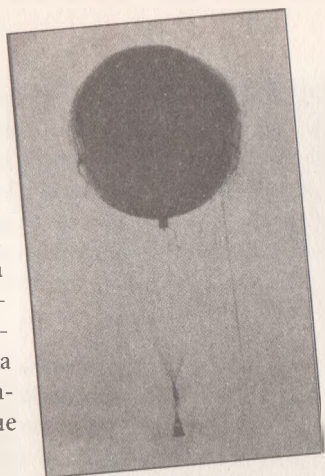

Около хиляда балона долетели до Съединените щати. Някои стигнали чак до Мичиган, но повечето паднали в северозападната част на Тихия океан. Един от тях убил шестима души в Орегон, докато били на пикник, друг временно извадил от строя завод в Ханфорд, щата Вашингтон, който работел по проекта за атомната бомба.

Щетите били незначителни, но заплахата – съвсем реална. Правителството решило да наложи цензура върху всички новини за въздушния удар.

Американската тактика на „мълчалива отбрана“ успяла да убеди японското върховно командване, че програмата не е успешна и тя била прекратена преди ужасяващото оръжие, да достигне пълния си потенциал.

Сферичните балони били с диаметър 10 м. Благодарение на силното въздушно течение на тях им били необходими само четири дни, за да прелетят над Тихия океан.

“ОРЪЖИЕ НА ВЕТРОВЕТЕ.”

ПРЕВОД НА ПОНЯТИЕТО
ФУ-ГО ОТ ЯПОНСКИ

Полезният товар от близо сто килограма включвал навигационна апаратура, детонатор и запалителни бомби. На най-долния пръстен се виждат да висят три от тях.

Ако японците били продължили да работят върху програмата си, през пролетта и лятото на 1945 г., балоните щели да ударят САЩ в разгара на сезона, когато опасността от пожари е най-голяма и сигурно щели да създадат хаос в западните щати. Но информационното затъмнение успяло да накара японците да прекратят програмата преждевременно.

ДЕНЯТ НА ЗНАМЕТО

Вторият път винаги се получава

През онзи ден на фотографа Джо Розентал не му вървяло. Когато слизал на брега на остров Иво Джима, за да снима сражението, той се подхлъзнал и паднал във водата. Щом стигнал брега, научил, че американското знаме ще бъде издигнато на връх Сурибачи – добра възможност за интересна снимка – но с разочарование научил, че по всяка вероятност е закъснял за събитието.

Все пак фотографът се присъединил към група бойци, които се катерели по планинския склон. Попаднали под тежък обстрел. По средата на пътя срещнали войници, които слизали от върха и казали на Розентал, че знамето вече е издигнато. Той се поколебал дали да не се върне, но все пак решил да продължи нагоре. И не сбъркал.

Стигнал до върха и видял веещото се знаме. Няколко морски пехотинци обаче се канели да издигнат нов флаг. Оказало се, че един полковник от военноморските сили е наредил да се постави второ знаме, за да може първото да бъде запазено за бъдещите поколения.

Розентал замалко не пропуснал момента. Докато издигали флага, той се опитвал да намести обемистия си фотоапарат върху купчина скали и дори не успял да погледне във визьора, когато натиснал копчето. Нямал представа дали снимката е сполучлива. При проявяването на филма се оказало, че кадри 9 и 11 са осветени.

Но десетата снимка, направена в онзи ден, била добра. „Изключителна е“, казал редакторът, който я видял пръв. Тя се появила на първите страници на печатните издания в цялата страна, спечелила наградата „Пулицър“ и скоро станала най-известната военна снимка в историята.

Не е зле за ден, в който не ти върви.

“ТАЗИ СНИМКА РАЗКАЗВА
ЗА ЕДНО ЧУДО. НИКОЙ
ОТ ОЦЕЛЕЛИТЕ НА ТОЗИ
БРЯГ НЯМА ПРЕДСТАВА
КАК Е ОЖИВЯЛ.”

ДЖО РОЗЕНТАЛ

*Шестимата мъже,
издигнали флага: Айра Хейс, Франк Саусли,
Харлън Блок, Майкъл Странк, Джон Брадли и
Рене Ганьон. Трима от тях – Саусли, Блок и
Странк, загинали само след няколко дни.*

На снимката се вижда издигането на първия флаг, уловено от сержант Луис Лаугри от военноморския корпус. Това знаме било старателно запазено, а второто от прочутата снимка се вяло в продължение на три седмици, преди да бъде разкъсано от ветровете. Никой дори не помислил да го спасява – в крайна сметка то просто било заместило първото.

В битката за Иво Джима били убити 6821 американски войници.

СПОМЕН ЗА ГРЕЙ

*Той бил
военно-
временна
резерва,
но станал
притер
за подражание
на милиони.*

Денят бил неделя, 20 май 1945 г. „Кафявите“ от Сейнт Луис разбили янките от Ню Йорк и в двете последователни срещи. Звездата на деня бил аутфилдърът на „Кафявите“ Пийт Греј, който записал три хита, асистирал за две точки и отбелязал трета. Във втората среща демонстрирал забележително умение, хващайки топката във външното поле.

Доста впечатляващо за играч с една ръка.

По време на Втората световна война много бейзболисти постъпили в армията и отборите трябвало да им търсят заместници. Един от избраните бил Пийт Греј.

На шестгодишна възраст Греј паднал от каруца, дясната му ръка била смазана между сплиците на колелото и се наложило да я ампутират до лакътя. Въпреки че бил десняк, той се научил да хвърля и батира само с лявата ръка. Заради страстта си към бейзбола Греј безброй часове се упражнявал да хваща топката, като мушвал бейзболната ръкавица под мишницата на ампутираната си ръка и сетне претъркувал топката пред гърдите си към хвърлящата ръка.

Греј напуснал училище, за да се посвети на бейзбола. Влязъл в отбора на Сейнт Луис, който през 1945 г. се борел за първото място в шампионата на лигата. След една година великолепна игра в юношеския отбор Греј батирал 333 пъти и отбелязал 6 хоумръна. Във Висшата лига резултатите му били далеч не толкова силни – играл само в 77 мача и батирал 211 пъти. Когато сезонът приключил и титлуларите се завърнали, той завинаги напуснал професионалния бейзбол.

Но за мнозина си останал герой. Пийт Греј, човекът, който не позволил на една злополука да застане на пътя на мечтите му.

Попитали Грей колко добър би бил, ако не бе загубил ръката си. „Кой знае – отговорил той. – Може би нямаше да се справям така добре, сигурно щеше да ти липсва решителност.“

Репортерите наричали Грей „томчето-чудо“. Някои от съотборниците му не го обичали, смятали, че е включен, само за да привлича публиката.

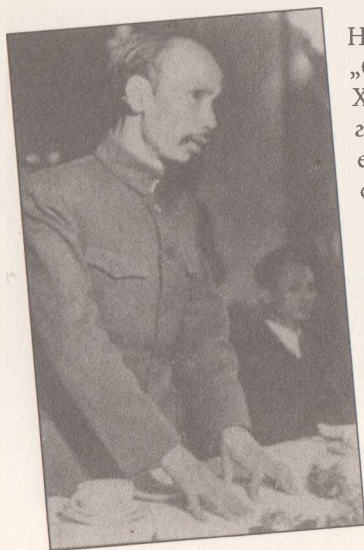

РЯЗЪК ОБРАТ

Представи си как спасяваш живота на съюзник, който после става най-заклетият ти враг.

През 1945 г. един отряд на американското разузнаване с кодовото име „Елен“ извършил парашутен десант в джунглите на Азия, за да помогне на партизаните, които се биели с японците. Те открили водача на бунтовниците Нгуен Ай Кок, тежко болен от малария и дизентерия. „Този човек няма да го бъде“, отсякъл медикът на групата, но въпреки това успял да го излекува. Благодарният водач на партизаните се съгласил да предаде секретна информация и да освободи няколко американски пилоти в замяна на муниципии и оръжия.

Разузнавачите предложили Съединените щати да продължат да подкрепят Нгуен Ай Кок след войната, но препоръката била възприета като спорна и била пренебрегната. На другата година азиатският водач се обърнал с молба към президента Труман да подкрепи движението му, което се борело за независимост от французите, но американското правителство решило, че не харесва неговата политика.

Нгуен Ай Кок е известен и с друго име: „Онзи, който просвещава“. На вьетнамски: Хо Ши Мин. Шейсет хиляди американци загинали във Виетнам, докато се сражавали с един бивш съюзник, чийто живот Америка се борила да спаси.

През 20-те години на 20 в. Хо работел като помощник-келнер в хотел „Паркър Хауз“ в Бостън. През 1954 г. станал президент на независимия Северен Виетнам. През 60-те години някогашният съюзник на САЩ се превърнал в обществен враг номер едно на Америка.

Хо Ши Мин (вторият отлясно на първата редица) с членовете на „Елен“, които спасили живота му. Мъжът с белия костюм вляво е Во Нгуен Джап, който по-късно станал главнокомандващ на Хо и ръководел военните операции срещу Франция и Съединените щати.

Текстът на телеграмата до президента Труман:

„Ханой, 28 февруари, 1946 г.

Телеграма

Президентът Хо Ши Мин на Виетнамската демократична република, Ханой
До Президента на Съединените американски щати, Вашингтон

От името на виетнамското правителство и народ искам да ви уведомя, че в хода на разговорите между виетнамското правителство и френските представители последните поискаха да им отстъпим Кохинхина и френски части да се върнат в Ханой. Точка.
Междувременно френски цивилни и военни активно подготвят държавен преврат в Ханой и военна агресия. Точка. Затова се обръщам с молба към вас лично и към американски народ да подкрепите нашата независимост и да ни съдействате преговорите да се придържат в по-голяма степен към Атлантическата харта и тази от Сан Франциско.

Хо Ши Мин

ПОДНОВЯВАНЕ НА ПОДА

Как военно-временният дефицит превърнал купчина захвърлени трупи в легенда.

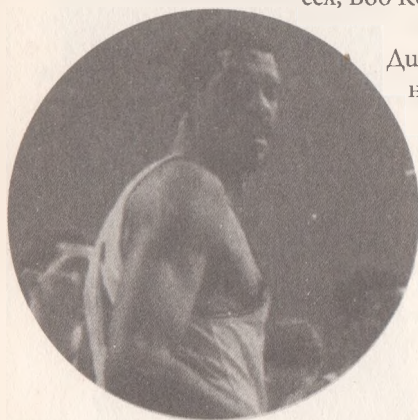
В дните след Втората световна война качественият дървен материал не достигал и се продавал скъпо. Ето защо, когато през 1946 г. Антъни Динатале получил поръчка за голям дървен под на възможно най-ниска цена, се наложило да използва въображението си. Той изнамерил парчета дървен материал, изостанал след строителството на военни казарми. Дървесината била твърда и яка, но всички парчета били къси.

Работниците във фирмата за погони настилки на Динатале в Бостън ги напаснали и изработили квадратни плочи със страна метър и половина, които били плътно наредени и скрепени с болтове, така че да покрият целия под.

Така те направили най-известната настилка в света – поне в света на спорта.

Тя се прочула като знаменития под с паркет на „Бостън Гардън“. На него „Бостън Селтикс“ спечелили шестнайсет шампионата. Този под не бил като никоой друг в света, защото по него били стъпвали легенди като Бил Ръсел, Боб Коузи, Лари Бърд и Кевин Макхейл.

Динатале поискал 11 000 долара за изработването на прочутия под. Когато през 1999 г. той бил подменен, късовете с автографи се продавали по 300 000 долара единият. Няколко парчета от стария паркет били вградени в новия за спомен.

Общо 264-те плочи били скрепени с 988 болта. Общите работници в „Бостън Гардън“ успявали да сглобят и подготвят пода за мач за два часа и половина.

И фенове, и играчи твърдят, че „Селтикс“ имали специално предимство, когато мачовете се играели в тяхната зала, защото познавали буквално всяка дракотина по пода. Великият Боб Коузи от „Селтикс“ категорично отрича: „Това е чиста глупост“.

ПАДАТ БОМБИ!

Ядрен кошмар, който се разминал на косъм.

Точно след полунощ на 24 януари 1961 г. военновъздушните сили на САЩ изпуснали две ядрени бомби над Голдсбъро, Северна Каролина. Поради авария, разбира се. Изтичането на гориво от стратегическия бомбардировач Б-52 „Летяща крепост“ причинило експлозия, бомбите се откъснали от самолета и полетели към земята. Самият самолет се разбил малко след това.

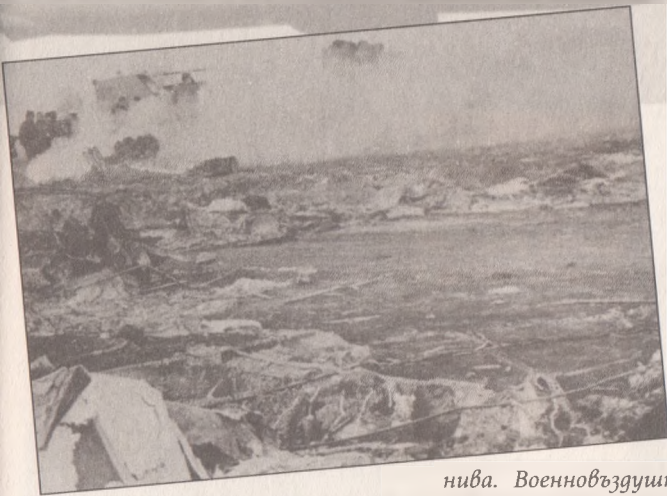
Една от бомбите паднала, без да нанесе много щети. Другата се забила в нивите на един фермер. Нито една от тях не избухнала.

Министерството на отбраната съобщило, че бомбите не са заредени и няма опасност от експлозия. По-късно обаче било доказано, че истината е далеч по-страшна.

Установено било, че бомбите частично са се заредили от избухналото гориво. Механизмите, които ги активирали, били задействани – всъщност всички, освен един. Преди детонацията имало шест последователни стъпки. Изтърваните бомби минали през всички тях, с изключение на последната. Взривяването било предотвратено само от един превключвател.

Международният институт за изследване на мира в Стокхолм стигнал до заключението, че в онзи момент светът е бил най-близко до случайна ядрена катастрофа.

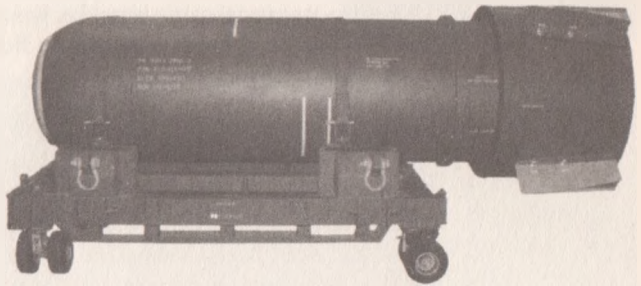

Офицери от военновъздушните сили, които се опитвали да наперят бомбите сред останките след катастрофата, казали на един репортер, че търсят катапултирала сегаака. До ден днешен парчета от бомбата лежат заровени в почурливата

нива. Военновъздушните сили са забранили всякакво копаене в района на дълбочина, по-голяма от метър и половина.

Една атомна бомба, случайно изпусната край бреговете на Джорджия през 1947 г., все още е там, вероятно потънала в калта на дълбочина между три и четири и половина метра. Военновъздушните сили твърдят, че няма опасност да избухне, защото липсва плутониевата капсула, която я взривява.

И двете бомби МК 39, които паднали в Голдсбъро, били над 250 пъти по-моцни от тази, която разрушила Хирошима. Кенеди, който бил встъпил в длъжност само четири дни преди инцидента, издал заповед на всички ядрени оръжия да се монтират по-сложни механизми за активиране, за да бъдат предотвратени случайни детонации.

РЕДНИК ДЖО

*Историята
на един
американски
боец.*

Президентът на компанията за играчки „Хасброу“ искал да направи сензация на Изложението на играчки в Ню Йорк през 1964 г. Въпросът бил с кой продукт да се представи фирмата му. Колебанието било между миниатюрно магазинче... и кукла за момчета.

Президентът на „Хасброу“ Мерил Хасенфелд избрал куклата.

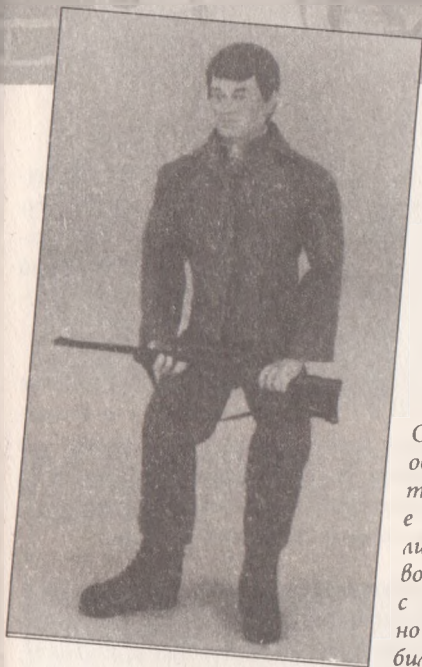
Естествено никои не искал да я нарече кукла. Кое енергично американско момче би си играло с кукли? Ето защо дизайнерите нарекли продукта „екшън герой“ и той бил produsн в производство.

Така „редник Джо“ се явил на служба на 9 февруари 1964 г. Тялото му било направено по модел на известна дървена трийсетсантиметрова кукла с подвижни стави. На гясната му буза имало белег, за да изглежда по-суров от Кен, приятеля на Барби. (И за да се уредят по-лесно авторските права!)

В САЩ още оплаквали смъртта на президента Кенеди, Бийтълс превземали страната като ураган, а Виетнам все още не присъствал в националното съзнание. Редник Джо бил подходящата играчка, която се появила в подходящ момент. Скоро цяла армия войници Джо нахлули в американските домове.

Джо бил изпратен в запас през 1978 г. – той станал жертва на разочарованието от Виетнам и петролното ембарго на ОПЕК, в резултат на което цените на пластмасата скочили до небето. През 80-те години на миналия век се появил „нов“ Джо с височина 7,5 сантиметра, а оригиналният трийсетсантиметров войник се върнал на активна служба чак на трийсетгодишния си юбилей през 1994 г. И оттогава той става все по-силен. След атенататите на 11 септември продажбите бързо растат. Изглежда този войник го очаква дълга кариера.

От „Хасброу“ съобщили, че лицето на редник Джо е сборен образ от лицата на двайсет военни, наградени с Почетен медал, но това твърдение било пазарна хитрост. На скулп-

торът Фил Крачовски, който получил 600 долара за изработването на главата, било заръчано да създаде образа на суров мъж. Преди това Крачовски бил правил бюстове на президента Кенеди и мнозина от дизайнерския екип разпознали в лицето на Джо доста негови черти.

Възможност върховенител за създаването на редник Джо бил телевизионният продуцент Джин Родънбъри. Човекът, на когото престояло да създаде „Стар Трек“, работел върху телевизионното шоу „Лейтенантът“. Маркетинговият консултант Стан Уестън се срещнал с „Хасброу“ и им предложил идеята за някаква играчка, която да се върже с шоуто. Тази идея била изоставена, както впоследствие и сериалът, но войникът Джо си пробил път. Предложили на Уестън за авторските права 100 000 долара или 1% от продажбите. Той предпочел сумата в брой и така изгубил повече от 20 милиона.

АКУСТИЧНОТО КОТЕ

Високо-технологични котки участвали в Студената война.

През 60-те години на 20 век Студената война изправила едни срещу други разузнавачите на Изтока и Запада – КГБ срещу ЦРУ – в една шпионска игра на котка и мишка с високи залози. Тогава някой решил, че една истинска котка би могла да бъде ефективно оръжие.

Разсекретени наскоро документи показват, че през 60-те години дирекцията за наука и технологии на ЦРУ се опитвала да използва котките като „бръмбари“ – подвижни устройства за подслушване на светските дипломати на публични места. Според неофициални сведения този проект отнел пет години и погълнал милиони долари.

По оперативен път имплантирали в котката миниатюрни предаватели. „Отварят котката, слагат вътре батерии и прокарават жици. Опашката служи за антена“, разказва бивш оперативен агент на ЦРУ.

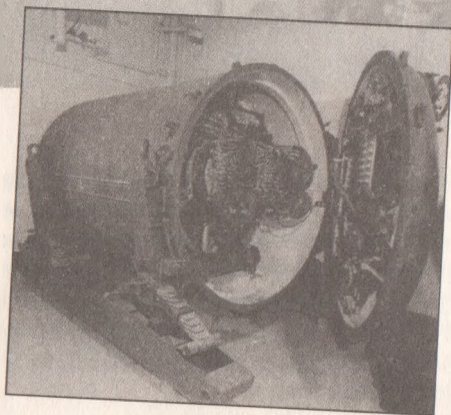
Но проблемите били много. ЦРУ установило нещо, което собствениците на котки знаят открай време – че те се обучават трудно. Котките зарязват всичко, когато са гладни или се разсеят, а това се случва отчайващо често.

И все пак ЦРУ продължило опитите. В един документ (части от него все още са засекретени) се изказва похвала за търпението на хората, които работили със своенравните представители на котешкия род: „Работата по проекта през изтеклите години прати чест на ръководителите му“.

Когато решили, че опасаната с жици котка е готова за цялостно тестване, тя била откарана до един парк и пусната от фургона. И тогава се случило нещастие – котката-агент попаднала под колелата на едно такси и била премазана. „Те седяха в колата заедно с цялата техника, но котката беше мъртва“, разказва бившият агент.

Това бил краят на проекта „Акустично коте“.

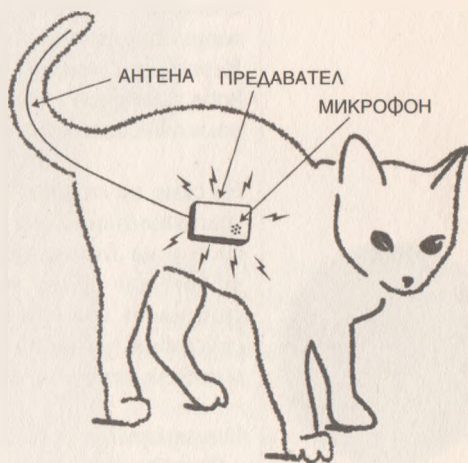

Идеята ядрени бомби да бъдат задействани с помощта на пилета изглежда нереалистична, но през 60-те години на миналия век британски учени предложили те да бъдат използвани за затопляне на бомбите с по-малка мощност. Според един свръхсекретен доклад поставянето на живо пиле в тях (заедно с

малко храна) би предназначило деликатния ит задействащ механизъм от замръзване през зимата, защото тялото на птицата щяло да отдели достатъчно топлина за тази цел.

Друго животно, което едва не било наето на военна служба по време на Студената война, бил жербилът. Тези пухкави гризачи могат да подушват страха или по-точно повишеното количество адреналин в потта на уплашения човек. През 70-те години на 20 век контраразузнавачите в различни страни се замислили дали тези животни не могат да бъдат използвани. Но когато експертите по сигурността на летищата в Израел приложили идеята на практика, се оказало, че пухестите топку не могат да различат нарушителя, който се притеснява да не го заловят, от пътника, който просто се страхува да лети.

ФУТБОЛНАТА ВОЙНА

*Всички сте
чували
за груба
игра,
но един
футболен
мач дори
предизвикал
война.*

През юни 1969 г. националите на Хондурас и Салвадор играли футболен мач, първият от квалификации за Световната купа. Двете страни били непримирими съперници. Запалянковците в Хондурас направили всичко възможно, за да не може салвадорският отбор да поспи преди мача – цяла нощ хвърляли пиратки и надували клаксони пред хотела им. Така че не било изненада, че Хондурас спечелили с 1:0.

Запалянковците в Салвадор не били на себе си. Осемнайсетгодишната Амелия Боланиос така обезумяла, че след победния гол на Хондурас се застреляла. Смъртта ѝ се превърнала в национална трагедия. „Младото момиче не можа да понесе мисълта, че родината ѝ е поставена на колене“, писал салвадорският вестник „Ел Насионал“. Погребалната процесия била предвождана от армейска почетна стража, а президентът на Салвадор вървял не посредствено след ковчеза.

Емоциите още не били стихнали, когато след няколко седмици отборът на Хондурас пристигнал за ответния мач. Изрицето било обградено от салвадорски войски и танкове. Салвадор спечелил с 3:0, сред запалянковците избухнали ожесточени сблъсъци и няколко души били убити.

Не само на стадиона нещата излезли извън контрол. Резултатът от мача изострил един стогодишен граничен спор и на 14 юли двете страни започнали война. Макар че боевете продължили само сто часа, преди да бъде постигнато споразумение за прекратяване на военните действия, загубите били значителни: пет хиляди убити и повече от десет хиляди ранени.

Инцидентът станал известен като La Guerra del Futbol – Футболната война, която започнала на игрището и завършила на бойното поле.

Една от причините, поради която мнозина не са чували за тази война, е, че през онази седмица световното внимание било приковано на почти четиристотин хиляди километра от Хондурас и Салвадор. Всички следяли мисията на Аполо 11 и стъпването на Нийл Армстронг и Едуин Олдрин на Луната на 20 юли 1969 г.

Войната взела много жертви и сред цивилното население. На снимката: бежанци от Хондурас бягат след два дни салвадорски артилерийски атаки.

Салвадорски войници в бойна готовност близо до границата с Хондурас през първия ден от четиридневната война. Чак през 1980 г. Хондурас и Салвадор окончателно изгладили спора за границата и подписали мирен договор.

КРУШАТА НЕ ПАДА ПО-ДАЛЕЧЕ ОТ ДЪРВОТО

Военна
служба
с неочакван
обрат.

През Втората световна война Майк Новосел летял на В-29 и участвал в бомбардировката на Токио. На четирийсет и две години, вече баща на две деца, той така се вдъхновил от президента Кенеди, че решил да се запише доброволец и да участва във войната във Виетнам като пилот на хеликоптер.

Предполагал, че ще бъде инструктор, но го изпратили на фронта и летял с два пъти по-млади от него пилоти. Служил в медицинския корпус във Виетнам, който извеждал ранените войници от бойното поле. Изпълнил повече от две хиляди полета и евакуирал над пет хиляди ранени. За една особено опасна мисия бил награден с Почетен медал.

Неговият син Майк Новосел Младши завършил военното училище за летци 27 години след баща си. Годината била 1969 и той помолил да бъде назначен в частта на баща си – Осемдесет и втори медицински отряд. „Тогава просто исках баща ми да се гордее с мен“, казва Майк Младши. За пръв и единствен път в историята на САЩ баща и син летели заедно като членове на една и съща бойна единица.

Случило се така, че всеки от тях помогнал на другия да оцелее.

Хеликоптерът на Майк Младши бил свален от вражески огън и баща му го спасил. Минали само седем дни и Майк Младши спасил баща си при подобни обстоятелства.

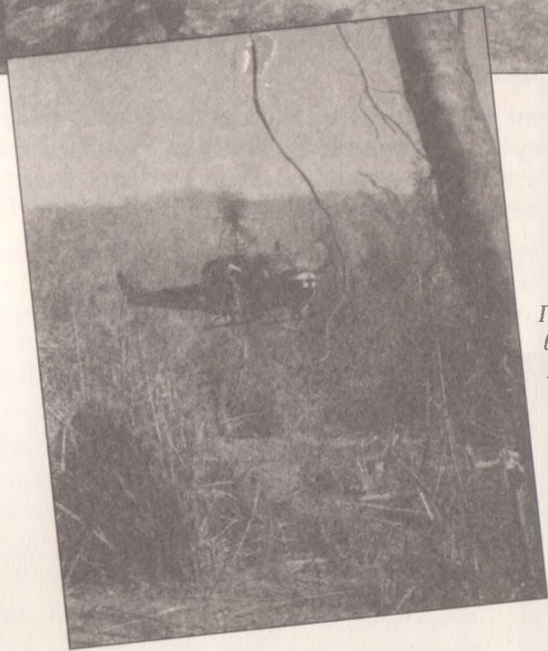
През 1971 г. президентът Никсън връчил на Майк Старши Почетния медал и обявил, че бащата и синът вече няма да служат във Виетнам. „Семейство Новосел направи достатъчно,“ казал той.

Майк Новосел Старши бил подполковник от запаса, когато решил да се върне на активна служба. От военновъздушните сили му казали, че нямат нужда от него. Той се отказал от офицерския си чин и постъпил в армията като подофицер.

По време на тринайсетчасовата мисия, за която Майк Новосел Старши получил Почетния медал, той успял да спаси група ранени южно-vietнамски войници въпреки силния обстрел. Новосел спасил живота на 29 души, а той самият бил ранен от шрапнел в краката.

ВОЙНАТА НА МЕТАЛНИЯ СКРАП

*Скрапът,
който
предизвикал
военен
конфликт.*

Великобритания ги нарича Фолклендските острови, а в Аржентина са познати като Малвинските. През 1982 г. вековният спор между двете държави за далечните острови в Южния Атлантик се изострил. Военната хунта, управляваща Аржентина, се наядвала да си възвърне окупираните от британците острови и така да спаси отслабващата си популярност. Но възможността да избухне война все още изглеждала далечна.

Тогава един богат търговец на скрап от Буенос Айрес, Константино Давидоф, изпратил група работници да съберат металните отпадъци от изоставена китоловна база, разположена на най-южния от оспорваните острови. Той имал договор със собственика на базата и разрешение от британското посолство.

Но учените от британския екип за арктически проучвания забелязали, че хората на Давидоф са издигнали аржентинското знаме. Те съобщили на британските власти, че Аржентина е извършила десант.

Британците, които подозирали, че се готви нещо, изпратили протестна нота на Аржентина, а корабът „Ендърбънс“ пристигнал на островите, за да наблюдава търговците на скрап.

Аржентина също изпратила военен кораб. Британците свалили на брега морски пехотинци. Аржентинците изпратили още кораби.

Може би това просто бил претекстът, който Аржентина търсела. Може би страстите се били разгорещили до точка, от която нямало връщане назад. Във всеки случай седмица по-късно Аржентина нахлула на островите.

Събирането на отпадъци било прекратено. Започнала война.

В крайна сметка британците си възвърнали контрола върху островите с цената на 256 убити.

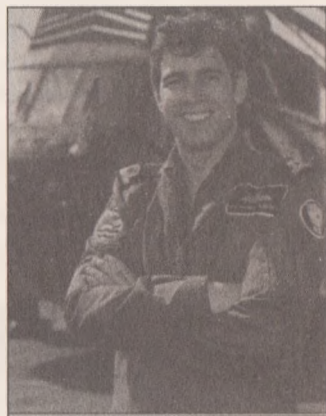

Във войната загинали близо 700 аржентински войници. Те единствени останали на брулените от вятъра острови, които все още са обект на остри спорове между двете страни.

“АКО НЕ СЕ БЯХ РОДИЛ, АРЖЕНТИНА И ВЕЛИКОБРИТАНИЯ НЯМАШЕ ДА ВОДЯТ ВОЙНА.”

КОНСТАНТИНО ДАВИДОФ, ШЕСТ СЕДМИЦИ СЛЕД НАЧАЛОТО НА ВОЙНАТА

Внашествието хунтата видяла начин да апелира към националната гордост на населението и да отклони вниманието от 600-процентната инфлация и другите икономически проблеми. Тя не очаквала, че британците ще се решат и ще бъдат в състояние да предприемат сериозни военни действия на осем хиляди мили от Лондон заради няколко брулени от вятъра острова, населени само от две хиляди души.

Най-известният боец в британските части, участвали във войната за островите, е Негово кралско височество принц Андрю, син на кралица Елизабет II и брат на принц Чарлз, познат сред колегите си пилоти на хеликоптери просто като „Ейч“.

ТЕОРИЯТА НА „ДОМИНО“

*Епопея
за войната
и пицата.*

В пет сутринта в сряда, на 16 януари 1991 г., светът бил сюрпризиран с новина от Вашингтон: войната с Ирак е неизбежна и вероятно ще избухне до няколко часа. И наистина, по-късно през деня бомбардировките започнали. Това било началото на войната в Персийския залив.

Ранното предупреждение дошло не от някой високопоставен помощник на президента, нито от висш военен, а от един най-невероятен източник – собственика на верига пицарии.

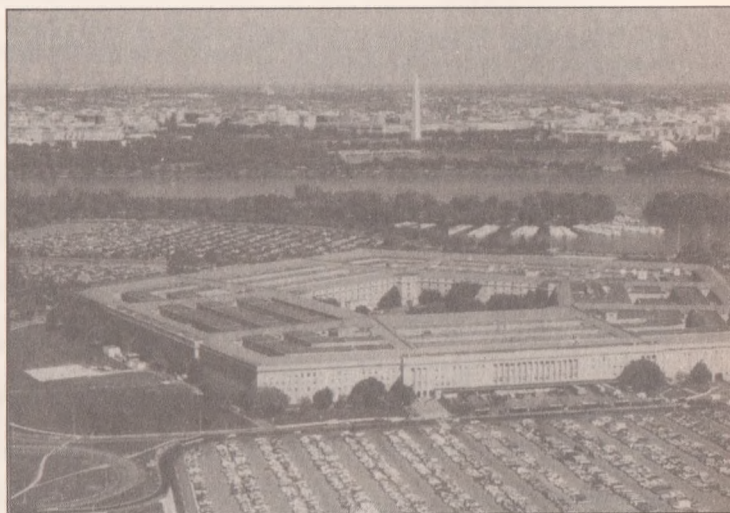
Франк Мийкс имал 60 пицарии „Домино“ на територията на окръг Колумбия. Той бил известен с навика си да следи строго поръчките и така забелязал, че късно вечерта преди началото на войната броят на поръчаните пици от Белия дом, Пентагона и Държавния департамент рязко нараснал. От Белия дом само от 10 вечерта до 2 през нощта поискали повече от 50 пици.

Мийкс бил наблюдавал същото в нощта преди нашествието в Гренада и Панама. Затова бил сигурен, че пороят от поръчки означава война, обадил се на медиите и пушал слуха. Останалото е история.

Могат ли пиците да погубят републиката? Не е ли бързата закуска слабото място на американската военна мощ? Дали чуждите агенти няма да започнат да се инфилтрират във вашингтонските пицарии, за да разберат какво става в правителствените канцеларии? Готови ли са агентите от контраразузнаването да проведат акция за забрана на пиците? Дали да не спретнем една малка измама чрез „Домино“?

sqnka

▼ Донесете по една пица.

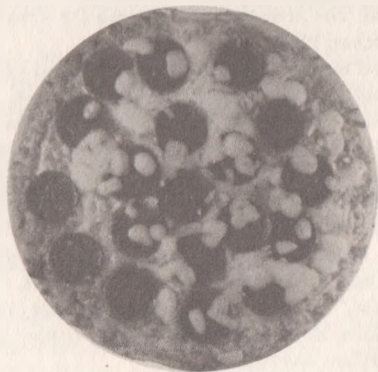

Според един експерт поуката от тази история е следната: когато стане напечено, поръчайте си пица.

“ НЕ МИСЛЯ, ЧЕ СЕДЯТ НОЩЕМ
ДА ГЛЕДАТ СТАРИ ФИЛМИ
ЗА ИНДИАНЦИТЕ. ”

КОМЕНТАР НА ФРАНК МИЙКС
ЗА ВЪЛНАТА ОТ КЪСНИ НОШНИ
ПОРЪЧКИ ОТ ПЕНТАГОНА

Уважаеми гадатели на пица, имайте предвид следното: според вашингтонския пицометър на „Домино“ през 2003 г. от Белия дом са поръчвали главно вегетариански пици, докато от Пентагона са предпочитали пеперони.

Източници

Хората често ме питат „Откъде намирате всички тези истории?“ и моят отговор е „Навсякъде.“ Историите, на които се натъквах в Интернет, чувах от приятели или откривах в стари книги от библиотеките, са събрани тук. Но тайната на добрата история не е да намериш такава, а да провериш нейната достоверност. Понякога това е лесно, друг път отнема часове или дни.

- The Sacred Band:** *100 Decisive Battles* by Paul K. Davis; *Soul of the Sword* by Robert L. O'Connell. *Plutarch's Lives* translated by John Dryden.
- Archimedes Secret Weapon:** *DIO'S ROMAN HISTORY (Volume II: Fragments of Books XII - XXV)* Translated by E. Cary. *Universal History* by Polybius. (These works excerpted online at <http://www.mcs.drexel.edu>).
- Up Against the Wall:** *Rubicon* by Tom Holland. *100 Decisive Battles* by Paul K. Davis
- Warrior Princess:** *Gladiatrix* by Amy Xoll, "The Celtic War Queen Who Challenged Rome," by Margaret Donsbach, *Military History*, online archive (http://www.thehistorynet.com/mh/blceltic_war_queen).
- Daring Dancer:** *Condemned to Repeat It*, by Wick Allison et al. *Procopius, History of the Wars I*, translated by H.B. Dewing.
- An Islamic Europe?:** *100 Decisive Battles* by Paul K. Davis. *Encyclopedia of Events that Changed the World* by Robert Ingpen and Philip Wilkinson.
- Spoils of War:** *Tilt*, by Nicholas Shrady. *Through My Eye: 91st Infantry Division in the Italian Campaign, 1942-45* by Leon Weckstein.
- History's Hitmen:** *The Assassins, A Radical Sect in Islam* by Bernard Lewis. *The Crusades* by Antony Bridges
- The Swallows of Volohai:** *The Mongols* by David Morgan. *The Mongol Empire: Genghis Khan: his triumph and his legacy* by Peter Ludwig Brent.
- Divine Wind:** *Storm from the East: From Genghis Khan to Kublai Khan* by Robert Marshall. *The Divine Wind: Japan's Kamikaze Force in World War II* by Captain Rikihei Inoguchi and Commander Tadashi Nakajima.
- Arms Race:** "Chinese Bombard" by John H. Lienhard, *Engines of our Ingenuity* (<http://www.uh.edu/engines/epi1744.htm>).
- Dangerous Games:** *Golf A Pictorial History* by Henry Cotton. *The Sackville Illustrated Dictionary of Golf* by Alan Booth and Michael Hobbs.
- God is in the Details:** *100 Decisive Battles* by Paul K. Davis. *Encyclopedia of Events that Changed the World* by Robert Ingpen and Philip Wilkinson.
- Weapons Wizard:** *The Inventions of Leonardo Da Vinci* by Margaret Cooper. *Leonardo, the First Scientist* by Michael White.
- Siege of Bread and Butter:** "A Loaf of Bread: Price and Value" by John Pearn, MD, *Asia Pacific Journal of Clinical Nutrition* (1998) 7(1):8-14.
- Korean Turtle:** *New History of Korea* by Ki-bai Lee. *Readers Companion to Military History*. "Admiral Yi Sun-Shin" by Alan Burse, Korea Herald, March 19 1997.
- A Falling Out in Prague:** *Fighting Words: From War, Rebellion, and Other Combative Capers* by Christine Ammer. "The Empire Strikes Out," New York Times, April 18, 1999.
- Drebbel's Dream:** *Submarines and Deep Sea Vehicles* by Jeffrey Tall. *The Navy Times Book of Submarines: A Political, Social, and Military History* by Brayton Harris.
- Bees in Battle:** "Bees in Warfare" by John T. Ambrose, *Gleanings in Bee Culture*, November 1973. "Bees Go to War," by Roger Morse, *Gleanings in Bee Culture*, October 1955.
- The Siege that Gave Birth to the Croissant:** *A History of Food* by Maguelonne Touissant-Samat. *Reader's Digest Facts and Fallacies*.

- The War of Jenkins' Ear:** "Earmarked for War" by Jack Rudolph, *American History Illustrated*, February 1984. *A Brief History of the Caribbean* by Jan Rogozinski.
- A Dandy Tale: America's Song: The story of Yankee Doodle** by Stuart Murray. "Yankee Doodle," Library of Congress website (<http://lcweb2.loc.gov/ammem/today/apr19.html>).
- Old Man's Fight:** *Paul Revere's Ride* by David Hackett Fischer.
- Fighting Words:** *Fighting Words: From War, Rebellion, and Other Combative Capers* by Christine Ammer.
- The General's Gambit:** *The George Washington Papers at the Library of Congress, 1741-1799. Gunpowder: Alchemy, Bombards, and Pyrotechnics* by Jack Kelly.
- Forgotten Fight:** *The Battle for New York* by Barnett Schecter. "The True Story of Nathan ('The Torch') Hale: No Wonder they Hanged Him" by Thomas Fleming, *New York Magazine* July 14, 1975
- Miracle at Saratoga:** *Saratoga* by Richard M. Ketchum. "Benedict Arnold, Hero: A revolutionary turning point," by R.W. Apple, *New York Times Sunday Magazine*, April 18, 1999.
- Trick or Treason:** *Unsolved mysteries of history : an eye-opening investigation into the most baffling events of all time* by Paul Aron. *The Life of Daniel Boone* by Lyman Copeland Draper.
- Bulldog of the Black Sea:** *John Paul Jones: Sailor, Hero, Father of the American Navy* by Evan Thomas.
- Revolutionary Pencil:** "Get it on Paper," THE HISTORY CHANNEL documentary written and produced by Kate Raisz; Rick Beyer, Executive Producer. *The Pencil* by Henry Petroski.
- America's Worst General:** *Duel* by Thomas Fleming. *The War of 1812* by Donald R. Hickey. *Harper Encyclopedia of Military Biography*. "General Wilkinson's Forbidden Realms" by Dianna Serra Cary.
- Turning a Blind Eye:** *Fighting Words: From War, Rebellion, and Other Combative Capers* by Christine Ammer. *Horatio Lord Nelson* by Brian Lavery.
- The Fever Factor:** *Jefferson's Great Gamble* by Charles Cerami. "Insects, disease, and military history: the Napoleonic campaigns and historical perception," by Robert K.D. Peterson, *American Entomologist*. 41:147-160.
- Shell Shock:** *Harper Encyclopedia of Military Biography*. "Honour for the man who changed the face of war" by June Southworth, *London Daily Mail*, July 28, 1994.
- Rum Rebellion:** *Captain William Bligh* by Philip Weate and Caroline Graham. *The Bounty, The True Story of the Mutiny on the Bounty* by Caroline Alexander. *Meriam-Webster's Biographical Dictionary*.
- The War of Bad Timing:** *The Wary of 1812* by Donald R. Hickey.
- An Army of Two:** "Along the South Shore " by S.G.W Benjamin, *Harper's Monthly Magazine*, Volume 57, Issue 337. *To the Point: The story of Cedar Point Light* by David Ball.
- Star Spangled Banner:** Various documents and clippings from National Museum of American History.
- Bad Day at Waterloo:** *A Brief History of Disease, Science, and Medicine* by Michael Kennedy. *An Underground Education* by Richard Zacks.
- Spearheading a Revolution:** *The Washing of the Spears* by Donald R. Morris. "Shaka: Africa's Black Napoleon" by Truman R. Strobridge *Military History*, online archive (<http://www.thehistorynet.com/mh/blafricasnapoleon>).
- Budding Statesman:** *Encyclopedia Britannica. Meriam-Webster's Biographical Dictionary*. "The Paul Ecke Ranch Story," Ecke Ranch website, (http://ecke.com/new1/corp_story/corp_story.asp).
- Davy's Death:** *Unsolved Mysteries of American History* by Paul Aron. *How did Davy Die?* By Dan Kilgore.
- Tea Party:** *The History of the World in 6 Glasses* by Tom Standage.
- Spencer's Legacy:** *A Hanging Offense: The Strange Affair of the Warship Somers* by Buckner F. Melton Jr. *The Chi Psi Story*, George Ray Editor. "A Brief History of the United States Naval Academy" (www.nadn.navy.mil).
- Terror from the Skies:** *Taking Flight* by Richard P. Hallion. "Bombardment by means of Balloons." *Scientific American*, March 14, 1849.
- The Art of War:** *Robert E. Lee* by Emory Thomas. *Whistler, a Life*, by Gordon Fleming.
- Dressed to Kill...or be killed:** *Fighting Words: From War, Rebellion, and Other Combative Capers* by Christine Ammer; "Why the Charge of the Light Brigade Still Matters" by Sean Coughlan, *BBC News*.

- Over the Hump?:** The US Camel Corps by Odie B. Faulk. "The Short Unhappy Life of the U.S. Camel Cavalry" by Stanley Kramer.
- Bite the Bullet:** *Gunpowder: Alchemy, Bombards, and Pyrotechnics* by Jack Kelly. *Encyclopedia of Events that Changed the World* by Robert Ingpen and Philip Wilkinson.
- Red Cross:** *A Memory of Solferino* by J. Henry Dunant. "From the Battle of Solferino to the first Geneva Convention and Beyond" (www.icrc.org).
- Pig War:** *The Pig War* by Michael Vouri. "The San Juan Island's 'Pig War,'" by Michael D. Haydock, *American History*, August 1997. "The Pig War," San Juan Island National Historical Park
- Native Guards:** *The Louisiana Native Guards* by James G. Hollandsworth, Jr. *The Civil War: Fredericksburg to Meridian*, by Shelby Foote.
- 24 Notes:** *Army Letters 1861-1865* by O.W. Norton. *The Army of the Potomac: Mr. Lincoln's Army*, by Bruce Catton. "24 Notes that Tap Deep Emotions" by Jari A. Villaneueva, www.west-point.org/taps/Taps.html.
- Three Cigars:** *The Civil War: Fort Sumter to Perryville*, by Shelby Foote. *The Army of the Potomac: Mr. Lincoln's Army*, by Bruce Catton.
- Unleaded Zeppelin:** *The Eagle Aloft, Two Centuries of the Balloon in America* by Tom Crouch. *Above the Civil War, the story of Thaddeus Lowe, balloonist, inventor, railway builder* by Eugene B. Block.
- Burial Ground:** *Second Only to Grant* by David W. Miler. *Monument of Silence* by Owen Andrew
- A Bitter Harvest:** *Come Retribution* by William Tidwell. "Purloined Poisoned Letters." *US News and World Reports*, July 24, 2000. Ulric Dahlgren's Military Service file at the National Archives in Washington D.C.
- The Day the Irish Invaded Canada:** "Fenian Invasions of Canada" by P.G. Smith, *Military History*, (<http://www.thehistorynet.com/mh/blfenianinvasionsofcanada>).
- Chew on This:** *Chewing Gum* by Michael Redclift. *Encyclopedia of New York City* by Kenneth T. Jackson. "History of Gum," Cadbury Adams, (www.gum-mints.com/history).
- Air Mail:** *Travels in the Air:* by James Glaisher. *The War Animals* by Robert Lubow. *The Pigeon Post into Paris 1870-1871* by J.D. Hayhurst O.B.E.
- Winds of War:** "Typhoons and Hurricanes: The Storm at Apia, Samoa, 15-16 March 1889," Naval Historical Research Center (www.history.navy.mil/faqs/faq102-3.htm).
- Fighting Joe:** *General James Longstreet: The Confederacy's Most Controversial Soldier* by Jeffrey D. Wert. *The Spanish-American War, 1898* by Albert A. Nofi. Various articles from the *New York Times*,
- Tale of Two Generals:** *American Caesar* by William Manchester,
- Glory Deferred:** *The Complete Book of the Olympics* by David Wallechinsky. *Patton* by Martin Blumenson.
- The Last Charge:** "Return to Gettysburg," by James Wensyel, *American History Illustrated*, July-August 1993; *Fiftieth Anniversary of the Battle of Gettysburg: Report of the Pennsylvania Commission*.
- Christmas Truce:** *The War in the Trenches* by Alan Loyd. *Weird History 101* by Richard Stephens. *Silent Night* by Stanley Weintraub.
- Lights! Camera! War!:** *The War, The West, and the Wilderness* by Ken Brownlow. *The Life and Times of Pancho Villa* by Friedrich Katz.
- The Battle of the Luxury Liners:** *The Ship That Hunted Itself* by Colin Simpon. Information provided by Cunard Lines.
- Flying Circus:** *The Incurable Fillibuster*, Dean Ivan Lamb. Various news clippings collected by the Air Force Enlisted Heritage Research Institute,
- One Against War:** *Jeanette Rankin, America's Conscience* by Norma Smith. "Ex-Rep Jeannette Rankin Dies," *New York Times*, May 20 1973. "The Lone Dissenting Voice" by Glen Jeansonne, *American History*, April 1999.
- The Black Swallow of Death:** *The Black Swallow of Death* by P.J. Carisella. "Eugene Bullard, Ex-Pilot, Dead. American Flew for French in '18," *New York Times*, October 14, 1961.
- The Female Lawrence of Arabia:** *Desert Queen* by Janet Wallach. "The Uncrowned Queen of Iraq," a segment in the THE HISTORY CHANNEL series *The World Before Us*, written and produced by Rick Beyer.
- Enigma:** *Codebreakers' Victory* by Hervie Haufler. *The Codebreakers* by Simon Singh.
- The Good Man of Nanking:** *The Rape of Nanking* by Iris Chan. "The Rape of Nanking," written and produced by Jim DeVinney for THE HISTORY CHANNEL program *This Week in History*.

The Lady is a Spy: *American Spies and Traitors* by Vincent Buranelli. *Naked at the Feast* by Lynn Haney. *Josephine* by Josephine Baker and Jo Boussion.

The Rescuer: *The Odyssey of C. H. Lightoller* by Patrick Stetson. *A Night To Remember* by Walter Lord. "Dunkirk Remembered," a collection of BBC news stories commemorating the 60th anniversary

The Man Who Saved Buckingham Palace: "Unearthed: story of the WW2 pilot who saved the Palace" by Anthony Barnes, *London Independent*, May 9, 2004.

Hero O'Hare: *Capone: The Man And The Era* by Lawrence Bergreen. *Fateful rendezvous: the life of Butch O'Hare* by Steve Ewing and John B. Lundstrom.

Gadzoos! "Bob burns Dead. Radio Comedian," *New York Times* February 3, 1956. *Stars and Stripes*, March 1, 1918.

An Offer he Couldn't Refuse: *The Luciano Project: Secret wartime collaboration of the mafia and the Navy* by Rodney Campbrell. *Ike's Spies* by Stephen Ambrose. *Strange But True Stories of World War II* by George Sullivan.

The Youngest Hero: *Dirty Little Secrets of World War II* by James Dunnigan and Albert Nofi. *We Were There, Too!: Young People in U.S. History* by Phillip Hoos.

The Wright Stuff: *They All Laughed* by Ira Flatow. "Silly Putty," written and produced by Barbara Moran for THE HISTORY CHANNEL program *This Week in History*.

Pigeon in a Pelican: *Animal Warfare* by Robert Lubow. "Pigeon Pilots," *Progress Thru Research*, Volume 15, Number 1, 1961.

One Sided Battle: "The Battle for Kiska" by Rhonda Roy, *Espirit de Corps*, Volume 9, Issue 4 and 5. *Aleutian Islands The US Army Campaigns of World War II* by George L. MacGarrigle.

A Country of Heroes: *A Conspiracy of Decency: The Rescue of the Danish Jews During World War II* by Emmy E. Werner. "Rescue in Denmark," US Holocaust Memorial Museum (<http://www.ushmm.org/outreach/denmark.htm>).

The Greatest Hoax in History: *Hoodwinking Hitler: The Normandy Deception* by William B. Breuer. *World War II, The American Story*, Sarah Brash, editor..

Is Paris Burning? Is Paris Burning? By Larry Collins and Dominique LaPierre. "Gen. Dietrich von Choltitz Dies. 'Savior of Paris' in 44 was 71," *New York Times*, November 6, 1966.

Flag Day: *Moments. The Pulitzer Prize Photographs* by Sheryle and John Leekley. *Flags of Our Fathers* by James Bradley, with Ron Powers.

Patton's Prayer: *War as I knew It* by George S. Patton, annotated by Colonel Paul D. Harkins. "The True Story of the Patton Prayer" by Msgr. James H. O'Neill, *Review of the News*, October 6, 1971

Fu-Go: *Japan's World War II Balloon Bomb Attacks on North America* by Robert C. Mikesch. "Balloon Bombs Hit West Coast in War," May 29, 1947.

Shades of Gray: "Pete Gray" by William C. Kashatus, *American History*, June 1995.

About Face: *Presidents' Secret Wars*, by John Prados. *OSS: The Secret History of America's First Central Intelligence Agency*, by Richard Harris Smith.

Floor It: *Ever Green The Boston Celtics: A History in the Words of Their Players, Coaches, Fans and Foes, from 1946 to the Present* by Dan Shaughnessy

Bomb's Away: "Broken Arrow: Goldsboro NC" is an excellent, well documented website at www.ibiblio.org/bomb.

GI Joe: *G.I. Joe: The Complete Story of America's Favorite Man of Action* by John Michlig and Don Levine. "G.I. Joe" produced and written by T.J. Winik for THE HISTORY CHANNEL program "This Week in History."

Like Father Like Son: *Brave Men Gentle Heroes : American Fathers and Sons in World War II and Vietnam* by Michael Takiff. *Dustoff: The Memoir of an Army Aviator* by Mike Novosel Sr.

Acoustic Kitty: "CIA Recruited Cat to Bug Russians " by Charlotte Edwards, *London Telegraph* (<http://portal.telegraph.co.uk>).

Soccer War: *The Soccer War* by Ryszard Kapuscinski. "'The Soccer War' is Still Not Over" by Richard Severos, *New York Times*, July 2, 1972

Scrap Metal War: *Fight for the Falklands* by John Laffin.

The Dominoes Theory: "And Bomb the Anchovies" by Paul Gray, *Time Magazine* August 13, 1990. "The Battle So Far, So Good" by George J. Church, *Time Magazine* January 28, 1991.

Рик Бейър
НАЙ-ВЕЛИКИТЕ НЕРАЗКАЗАНИ
ВОЕННИ ИСТОРИИ

100 разказа от миналото,
които смайват и поразяват

Редактор
Мая Люцканова

Коректор
Станимир Йотов

Американска. Първо издание
Формат 60×90/16. Печ. коли 13,25

Цена 9,99 лв.

ИК НОВЕЛОН
Тел. 02/8366445; 0888 847694
e-mail: novelon@abv.bg

Предпечатна подготовка „Ибис“
Печат „Симолони“ – София